

წმინდა სოფრონ იერუსალიმელის
ნათლისღების ჰომილიათა ქართული
თარგმანები

რედაქტორი:

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი **შაია რაფავა**

რეცენზენტი:

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი **ნინო მელიქიშვილი**

წინასიტყვა

ჩვენი ერის ლიტერატურული მემკვიდრეობა, რომელმაც ქართული ხელნაწერების სახით მოაღწია დღემდე, ქართველი ხალხის კულტურული საგანძურის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ნაწილია. თითოეული ძეგლის შექმნა, ცხადია, დიდ დეაწულს მოითხოვდა და ამ საგანძურის არსებობა ბევრი ჩვენი წინაპრის თავდაუზოგავი შრომის შედეგია. თავიანთი დაუღალავი მოღვაწეობით მათ ის საზრდო მოგვაწოდეს, რომლითაც ცდილობდნენ ჩვენი ერის სულიერ სრულყოფას. სამწუხაროდ, დღესდღეობით ქართულ ხელნაწერთა დიდი ნაწილი გამოუქვეყნებელია და ქართული საზოგადოება მათ არ იცნობს. ვფიქრობთ, ამ ნაშრომების გამოქვეყნება და შესწავლა დიდ სარგებლობას მოუტანს ქვეყნის რელიგიურ-ზნეობრივ და მეცნიერულ წინსვლას. ჩვენი ნაშრომი ერთი მოკრძალებული მცდელობაა წინაპართა ნაღვაწის გაცოცხლებისა.

VI-VII საუკუნეების ერთ-ერთი უდიდესი მოღვაწის, წმინდა სოფრონ იერუსალიმელის ჰომილიების ქართული თარგმანები შესრულებულია დიდი ქართველი წმინდა მამების, ექვთიმე და გიორგი მთაწმინდელების, ვერემ მცირის მიერ. ბევრი მთარგმნელის ვინაობა კი ჯერჯერობით უცნობია.

წმინდა სოფრონის თხზულებები შემდეგ დარგებად იყოფა: დოგმატურ-პოლემიკური, დოგმატურ-ჰომილეტიკური, შესხმით-რიტორიკული, ლიტურგიკული, ჰაგიოგრაფიული და პოეტური¹. წმინდა სოფრონის ავთენტური ეპისტოლეების, ჰომილიების, შესხმითი სიტყვების, ცხოვრებებისა თუ პოეტური თხზულებების რიცხვი ორმოცს აჭარბებს, სხვადასხვა დღესასწაულისთვის განკუთვნილი სხვადასხვა დანიშნულების საღვთისმსახურო ლოცვები კი 900-ზე მეტია. ქართულ ხელნაწერებში მისი ნაშრომების მხოლოდ ნაწილი დასტურდება. უნდა ითქვას, რომ ქართულ თარგმანთა შორის არის ისეთებიც, რომელთა ბერძნული დედანი ჯერჯერობით უცნობია, რაც განსაკუთრებით საყურადღებოა სოფრონ იერუსალიმელის მემკვიდრეობის შეს-

წავლისათვის.

უცხოური სამეცნიერო ლიტერატურის¹ მიხედვით, წმინდა სოფრონ იერუსალიმელის ნათლისღების დღესასწაულისადმი მიძღვნილ ქადაგებათაგან ერთი სრულია, მეორის მხოლოდ ფრაგმენტ² არსებობს. ქართულ სინამდვილეში კი სოფრონის სახელით კიდევ ერთი ჰომილია არის შემონახული (ჩვენი ნაშრომის რიგით პირველი სიტყვა). ცხადია, ეს ფაქტი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს ქართულ თარგმანს. ამგვარად, წმინდა სოფრონ იერუსალიმელს, სულ მცირე, ნათლისღების სამი ჰომილია ეკუთვნის, რომელთაგან ერთი საყოველთაოდ ცნობილია, მეორე – მხოლოდ ქართულ ლიტერატურაში დასტურდება, მესამე კი ფრაგმენტულადაა ჩვენამდე მოღწეული (ამ უკანასკნელის ქართული თარგმანი ჯერჯერობით არ დასტურდება).

სოფრონ იერუსალიმელის აღნიშნული ჰომილიები ფრაგმენტულად გამოქვეყნებულია ედიშერ ჭელიძის შრომაში: „ცხოვნების აღმოცენისკრება“³.

---

1   Лапидус 1999: 26-32.
2   Попович 1890: 71-73.
3   ჭელიძე 2004.

წმინდა სოფრონ იერუსალიმელის ნათლისღების ჰომილიათა ქართული თარგმანები* ცნობები ჰომილიების ავტორის შესახებ¹

წმინდა სოფრონ იერუსალიმელი დაიბადა დამასკოში, კეთილმსახური ქრისტიანი მშობლების, პლინთოსისა და მავრას, ოჯახში. მკვლევართა უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ ის 550 წელს უნდა დაბადებულიყო. პირველდაწყებით განათლებასა და ქრისტიანულ ჭეშმარიტებებს წმინდა სოფრონი მშობლებმა აზიარეს. მომავალი პატრიარქი მშობლიურ ქალაქში დაეუფლა სხვადასხვა საერო მეცნიერებას: დიალექტიკას, რიტორიკას და ა. შ., თან ისე წარემატა ამ დისციპლინებში, რომ მას თანამედროვენი სოფისტს უწოდებდნენ. სულიერ სიბრძნეს მოწყურებულ წმინდანს, ცხადია, მარტოოდენ „გარეშე სიბრძნე“ ვერ აკმაყოფილებდა, ამიტომაც ის დაეწაფა წმინდა წერილისა და წმინდა მამათა მოძღვრებების სიღრმისეულ შესწავლას. ამასთანავე, საღმრთო შურით აღძრულმა მამამ თავის ინტელექტუალურ ძალისხმევას შეუსისხლხორცა ქრისტიანული ასკეტიზმი, მკაცრი მოღვაწეობა: ის მოგზაურობდა ასკეტი და ღმრთივგანბრძნობილი მოღვაწეებით სახელგანთქმულ ადგილებში. უპირველესად, სოფრონი დამასკოდან უნდა წასულიყო პალესტინაში, თეოდოსი დიდის ლავრაში, სადაც მან გაიცნო იოანე მოსხი, რომელსაც დაემოწაფა. შემდგომში ეს ორი მოღვაწე ერთობლივად მოგზაურობდა პალესტინის, სირიისა და ეგვიპტის წმინდა ადგილებში, სადაც ისინი ღმრთივ-

1 წმინდა სოფრონის შესახებ ცნობების გადმოცემისას ვვერდნობით იოანე მოსხის „ლიმონარს“ (იოანე მოსხი 1960) და შემდეგ შრომებს: Липидус 1999; Галин 1853; Попович 1890; Болотов 1994; Дворкин 1997.

* ნაშრომი შესრულდა 2013 წელს თბილისის სასულიერო აკადემიაში ღვთისმეტყველების მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორის, მაია რაფაგასა და ფილოლოგიის მეცნიერებათა და თეოლოგიის დოქტორის, ედიშერ ჭელიძის, ხელმძღვანელობით.

განბრძნობილი მოღვაწეებისგან ფუტკრებივით კრებდნენ სასარგებლო სულიერ ნექტარს.

„ლიმონარის“ მიხედვით, მომავალი პატრიარქი თავისი მოძღვრის, იოანე მოსხის, მიერ აღიკვეცა მონაზვნად ალექსანდრიაში ყოფნისას¹. აქვე მოძღვარმა და მოწაფემ, როგორც თვალსაჩინო სწავლულებმა და მოღვაწეებმა, ალექსანდრიის პატრიარქის, წმინდა იოანე მოწყალის, ყურადღება მიიპყრეს. მათ დიდი დახმარება გაუწიეს პატრიარქს მწვალებელთა წინააღმდეგ ბრძოლაში.

ალექსანდრიაში ყოფნისას სოფრონი დაავადდა – ბევრი კითხვის გამო მოსალოდნელი იყო მისი დაბრმავება. მან, დაკარგა რა იმედი ექიმთაგან განკურნებისა, შეწევინსათვის მიმართა წმინდა მკურნალებს, კვიროსსა და იოანეს, რომელთა საფლავებთანაც უამრავი სასწაული აღესრულებოდა. მომავალმა პატრიარქმა აღთქმა დადო, რომ განკურნების შემთხვევაში მათ საფლავთან აღსრულებულ სასწაულებს ქრისტიანთა განსამტკიცებლად აღწერდა. მართლაც, სოფრონი ხანგრძლივი ლოცვის შემდეგ სასწაულებრივად განიკურნა. მაღლიერმა მოღვაწემ წმინდანებისადმი დადებული აღთქმა ალექსანდრიაშივე შეასრულა.

სოფრონი და იოანე მოსხი, როგორც ჩანს, სპარსელთაგან მოსალოდნელი საფრთხის გამო, ეგვიპტიდან ჯერ კუნძულ კვიპროსზე წავიდნენ, შემდეგ კი – კუნძულ სამოსზე; ეწვივნენ კონსტანტინეპოლს, მოილოცეს ამ ქალაქის წმინდა ადგილები და წავიდნენ რომში. იქ იოანე მოსხი გარდაიცვალა. გარდაცვალების წინ მან სოფრონს სთხოვა, რომ მისი ცხედარი ან სინას მთაზე, ან თეოდოსი დიდის ლავრაში დაეკრძალა. სოფრონმა ვერ შეძლო მოძღვრის სხეულის სინას მთაზე წასვენება და ის თეოდოსი დიდის ლავრაში დაკრძალა. მომავალმა პატრიარქმა ამის შემდეგ განიზრახა, რომ თვითონაც მთელი ცხოვრება იქ დარჩენილიყო.

მაგრამ, ღმრთის განგებით, სოფრონის ხვედრი არ იყო მონასტერში მშვიდად ყოფნა. ამ დროს მართლმადიდე-

1 მკვლევართა შორის აზრთა სხვადასხვაობაა სოფრონის მონაზვნად აღკვეცის ადგილის შესახებ. იხ. Лапидус 1999: 50.

ბელი ეკლესიის წიაღში თავი იჩინა მონოფიზიტობისგან აღმოცენებულმა კიდევ ერთმა მწვალებლობამ, მონოთელიტობამ. ამ ცრუსწავლების მიმდევარნი იყვნენ: თეოდორე ფარანელი, სერგი კონსტანტინეპოლელი, კიროსი, ჯერ ფაზისის, მერე კი ალექსანდრიის ეკლესიის წინამძღოლი, და ათანასე ანტიოქიელი. სამღვდლო წრეებში აღმოცენებული სწავლება მალე იმპერატორ ჰერაკლესათვის პოლიტიკური ზრახვების იარაღი გახდა. მონოთელიტობა როგორც საერო, ისე საეკლესიო წრეებში სწრაფად ვრცელდებოდა. სწორედ ამ საშიშროების ჟამს დაბრუნდა წმინდა სოფრონი ალექსანდრიაში, სადაც მან მონოთელიტური მწვალებლობის წინააღმდეგ მედგარი ბრძოლა დაიწყო.

კიროს ალექსანდრიელმა შეადგინა ცხრაპუნქტიანი მრწამსი ანათემებითურთ. მე-7 პუნქტში ის აღიარებდა მონოთელიტობას და მის მოწინააღმდეგეებს ანათემას უცხადებდა. კიროსმა, სანამ ამ მრწამსს საქვეყნოდ გააცხადებდა, ის სოფრონს, როგორც ერთ-ერთ უდიდეს ავტორიტეტს, გააცნო. სოფრონი კი, ამ მრწამსის გაცნობისთანავე, იერარქის ფეხებთან დაემხო და ცრემლებით სთხოვა, რომ არ გამოეცა ეს მართლმადიდებლობის საწინააღმდეგო რწმენის ფორმულირება, მაგრამ ამაოდ: კიროსმა სოფრონის რჩევა არ მიიღო. ამის შემდეგ წმინდა სოფრონი, მონოთელიტობის წინააღმდეგ მედგარი მებრძოლი, ჩავიდა კონსტანტინეპოლში, პატრიარქ სერგისტან: იქნებ ის მაინც დაერწმუნებინა აღნიშნული სწავლების ცდომილებაში, მაგრამ ვერ მიაღწია მიზანს და დამწუხრებული დაბრუნდა პალესტინაში.

ამ დროისათვის გარდაიცვალა იერუსალიმის პატრიარქი მოდესტი (634 წ.), რის შემდეგაც მორწმუნე ერმა და სამღვდლოებამ ერთხმად მოისურვა საპატრიარქო ტახტზე დაესვათ სოფრონი, რომელიც მათთვის უდიდესი ავტორიტეტი იყო.

ამგვარად, 634 წელს, იერუსალიმის მე-60 (ზოგი ცნობით 61-ე) პატრიარქი გახდა 84 წლის სოფრონი. ამ მოვლენას უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა არა მარტო იერუსალიმის ეკლესიის ისტორიისათვის, არამედ მთელი

მსოფლიო მართლმადიდებლობისათვის. იმ დროს სწორედ სოფრონი იყო პატრიარქთა შორის ერთადერთი, რომელმაც პირველმა აღიმაღლა ხმა წარმწყმედელი მონოთელიტური მწვალებლობის წინააღმდეგ. საპატრიარქო ტახტზე აღსაყდრებისთანავე მან კრება მოიწვია (634 წ.), რომელსაც ესწრებოდნენ მისადმი დაქვემდებარებული პალესტინელი ეპისკოპოსები; მისი მიზანი იყო, ერთი მხრივ, დაეცვა თავისი სამწყსო ცრუსწავლებისაგან, მეორე მხრივ კი, – კრებითად განესაჯა ახალი ცრუმოძღვრება.¹ ამავე დროს „ყოველსა ქუეყანასა განხდა“ წმინდა სოფრონის ეპისტოლე, რომელიც მან სხვა მართლმადიდებელ პირველიერარქებს დაუგზავნა. ამ ეპისტოლეთი წმინდა სოფრონმა უდიდესი დარტყმა მიაყენა მონოთელიტურ მოძღვრებას.

სოფრონს არ მიემხრო არა მარტო მონოთელიტობაში უკვე გამყარებული სერგი კონსტანტინეპოლელი, არამედ რომის პაპი ჰონორიუსიც, რადგან სერგიმ, გაიგო რა, რომ იერუსალიმის ტახტი დაიკავა მონოთელიტობის წინააღმდეგ მებრძოლმა სოფრონმა, ჰონორიუსს მისწერა ეპისტოლე, სადაც ის წმინდა მამათა სწავლებების საფუძველზე წარმოაჩენდა მონოთელიტური სწავლების თითქოს ჭეშმარიტებას. ამის შემდეგ წმინდა სოფრონმა შეკრიბა წმინდა მამათა 600 სიტყვა მონოთელიტობის წინააღმდეგ, რომელთაც, სამწუხაროდ, ჩვენამდე არ მოუღწევიათ. ჰონორიუსის ასეთი არჩევანის შემდეგ სოფრონმა გადაწყვიტა, რომ პირადად მისულიყო მასთან და აეხსნა მონოთელიტობის არსი, მაგრამ პალესტინაში არსებული პოლიტიკური ვითარების გამო ეს ვერ მოახერხა; ჰონორიუსთან მან გაგზავნა სტეფანე დორიელი, რომელსაც გოლგოთაზე დაადებინა პირობა, რომ ყველანაირად შეეცდებოდა რომში ჩასვლას და იქ მონოთელიტობის წინააღმდეგ ბრძოლას.

636 წელს არაბებმა აიღეს სოფრონის მშობლიური ქალაქი დამასკო. ცხადი იყო, რომ მალე იერუსალიმის ჯერიც დადგებოდა. მაგრამ სამწყსოსთვის სულის დამდებმა პატრიარქმა არ ისურვა იერუსალიმის დატოვება

და უფლისადმი მინდობით განიზრახა მთელი ძალებით დაეცვა ათასობით ადამიანის სიცოცხლე და ქრისტიანთა მრავალი სიწმინდე. რამდენიმეთვიანი ალყის შემდეგ, როცა უკვე შეუძლებელი იყო ქალაქის დაცვა, სოფრონი თვითონ მივიდა არაბებთან და უთხრა მათ, რომ მზად იყვნენ დაეთმოთ ქალაქი გარკვეული პირობებით. მოლაპარაკება უნდა შემდგარიყო თვით ხალიფა ომართან. მართლაც, რამდენიმე ხნის შემდეგ ომარსა და სოფრონს შორის შეთანხმება შედგა, ომარი შევიდა იერუსალიმში. სოფრონისა და ომარის მოლაპარაკებათა ერთ-ერთი შედეგი იყო ის, რომ, პირველად ისტორიაში, დაიდო ხელშეკრულება მუსლიმანებსა და ქრისტიანებს შორის, რომლის მიხედვითაც ამ ორი რელიგიის წარმომადგენლები მშვიდობიანი თანაარსებობის ვალდებულებას იღებდნენ. მართალია, ისტორიამ იცის არაერთი ფაქტი ამ ხელშეკრულების დარღვევისა, მაგრამ შეიძლება ითქვას, რომ სწორედ ამ შეთანხმების საფუძველზე მყარდებოდა მთელი შემდგომი ურთიერთობები ქრისტიანებსა და მუსლიმანებს შორის წმინდა ქალაქში¹. იერუსალიმში არაბთა შემოსვლის შემდეგ წმინდა პატრიარქი მალევე აღესრულა. მისი გარდაცვალების თარიღად მიჩნეულია 638 წელი².

წმინდა სოფრონი იმ წმინდანთა რიცხვს განეკუთვნება, რომლებიც თავიანთ სიცოცხლეში თითქმის მარტო იბრძოდნენ ჭეშმარიტებისათვის. მან თავის სიცოცხლეში ვერ იხილა ახლად აღმოცენებული მწვალებლობის განსჯა ეკლესიის მიერ, მაგრამ როგორც უფალმა ბრძანა, „ვერ კვლევწიფების ქალაქსა დაფარვად, მთასა ზედა დაშენებულსა. არცა აღანთიან სანთელი და დადგიან ქუეშე ვკმირსა, არამედ სასანთლესა ზედა, და ჰნათობნ იგი ყოველთა“ (მთ. 5.14-15), ამიტომაც შეუძლებელი იყო, უკვალოდ გამქრალიყო წმინდა სოფრონის ღვაწლი და სწავლებანი. მისი საღვთისმეტყველო სწავლებები გაითავისა და განავითარა წმინდა მაქსიმე აღმსარებელმა, რომელიც წმინდა სოფრონს ასეთი სიტყვებით განადიდებს: „კურთხეული

1 Лapidус 1999: 98-99.

2 ზოგიერთი მკვლევარი სოფრონის გარდაცვალებას 639 წლით ათარიღებს. იხ.: Schonborn 1972: 97; Лapidус 1999: 99-101.

მეუფე და მასწავლებელი ჩემი, უფალი ამბა სოფრონი, ჭეშმარიტად ღმრთივგონიერი და ბრძენი, ჭეშმარიტების სადარაჯოზე მდგომი და დაუმარცხებელი მებრძოლი საღვთო დოგმატიკისათვის, რომელსაც შეეძლო საქმი-
თა და სიტყვით ებრძოლა ყოველგვარი მწვალებლობის წინააღმდეგ“.¹ მკვლევართა უმრავლესობაც მიიჩნევს, რომ მაქსიმე აღმსარებლის მონოთელიტთა წინააღმდეგ ბრძო-
ლის იდეური შთამაგონებელი სწორედ სოფრონ იერუსა-
ლიმელი იყო.

მონოთელიტობა, სოფრონის გარდაცვალებიდან ათი-
ოდე წელიწადში, 649 წელს, ლათერანის კრებაზე დაიგ-
მო. საბოლოოდ კი ეკლესია ამ სენისგან გათავისუფლდა
VI მსოფლიო კრებაზე (680-681 წწ.), რომელმაც წმინდა
სოფრონ იერუსალიმელს განსაკუთრებული პატივი მია-
გო. 681 წლის 20 მარტს, ამ კრების მე-11 სხდომაზე,
წაიკითხეს წმინდა სოფრონის ეპისტოლე, რომელიც მან
თავის დროს გაუგზავნა სერგი კონსტანტინეპოლელსა და
რომის პაპ ჰონორიუსს. ამავე კრებამ, მიიჩნია რა, რომ
სოფრონის აღნიშნული ეპისტოლე თანხმობაშია ჭეშმარიტ
რწმენასთან, მოციქულთა და წმინდა მამათა სწავლე-
ბებთან, მიიღო გადაწყვეტილება, რომ სოფრონი წმინდ-
ანთა დიპტიქებში შეეტანა², ანუ მეექვსე მსოფლიო კრებამ
ის წმინდანად შერაცხა და მისი ხსენების დღედ 11 მარტი
დაადგინა.

ჰომილიების მთარგმნელის ვინაობა³

სოფრონ იერუსალიმელის ნათლისღების ჰომილიათა
ქართველი მთარგმნელის ვინაობის დადგენის თვალსაზ-
რისით საყურადღებო ცნობები დაცულია ერთ უძველეს

1   Лепидус 1999: 153.

2   Деяния 1908: 137-139.

3   ჰომილიათა მთარგმნელის ვინაობაზე მსჯელობისას
ვეერდნობით ელ. მეტრეველის სტატიას „აფგრემ მცირის
ავტოგრაფი“ (მეტრეველი 1959: 115-125).

ქართულ ხელნაწერში – S 1276-ში, რომელიც სოფრონ იერუსალიმელის ჰომილიების შემცველ ხელნაწერთა შორის უძველესია, იგი ორი სხვადასხვა შინაარსისა და დროის კრებულისაგან შედგება. პირველი კრებული (1-115 ფფ.) თარიღდება XI საუკუნით, ხოლო მეორე (117-290 ფფ.) – XII-XIII საუკუნეებით. ჩვენ მიერ გადმოწერილი ჰომილიები პირველ კრებულშია განთავსებული. იგი, ფაქტობრივად, XI საუკუნის მეორე ნახევრის ჰომილეტიკური კრებულია და 13 თხზულებას შეიცავს. ნათლისღების ჰომილიების მთარგმნელის ვინაობის დადგენასთან დაკავშირებით საყურადღებოა ანდერძ-მინაწერები, რომლებიც შემდეგ ცნობებს გვაწვდიან:

პირველი თხზულების („სატფურებისათვის იერუსალემისა და ამალღებისათვის ცხოველსმყოფელისა ჯუარისა“ 1r-24r) მთარგმნელად კ. კეკელიძე ეფრემ მცირეს მიიჩნევს,¹ შესაძლოა, იმიტომ, რომ ამ საკითხავის ერთ-ერთი ფურცლის კიდეზე მიწერილია: „უფალო, შეიწყალე ეფრემ“².

მეორე თხზულების („სიტყუაჲ ამალღებისათვის პატიოსნისა ჯუარისა“ 24r-28r) მთარგმნელად „შემოქმედის გულანში“ ეფრემია გამოცხადებული.

მესამე თხზულების („იოანე დამასკელის ცხოვრება“ 42r-56r) ანდერძის მიხედვით „მღდელი იოანე“ სწორედ ეფრემს უბრძანებს ამ საკითხავის თარგმნას: „ლოცვაჲჲ ვაჲ, ქრისტეს მოყუარენო, იოანესათვის მღდელისა და მონაზონისა, რომლისა ბრძანებითა მე, უღირსმან ეფრემ მცირემან, ვთარგმნე ბერძულისაგან მცირე ესე ცხორებაჲ დიდისა იოანე დამასკელისაჲ“ (56r).

მეექვსე თხზულების (ეპიფანე კვიპრელის „მუცლადღებისათვის ანნამასა, რაჲჲჲჲ ეხარა შობაჲ წმიდისა ღმრთისმშობელისაჲ“ 56r-64r) მინაწერი ასეთია: „შემინდევით, სხუაჲ საკითხავი მუცლადღებისაჲ ვერ ვპოე, რომელიმცა მეთარგმნა. ესე მე ეფთჲჲჲჲ თარგმნილად შემომატყუეს, გა[ ] მგონია, თეოდორე მრეკალსა ებრძანებინა“ (56r). აკად. ელენე მეტრეველი მიიჩნევს, რომ მთარგმნელი

1 კეკელიძე 1957: 67.

2 მეტრეველი 1959: 120.

(ანუ ეფრემ მცირე) ამ მინაწერს იმ მიზნით აკეთებს, რომ გამიჯნოს საკუთარი თარგმანი სხვისი თარგმანისაგან. მისი აზრით, „ეფრემი ბოდიშსაც იხდის იმის გამო, რომ ის იძულებული გამხდარა სხვისი თარგმანისათვის მიემართა, ვინაიდან მას „მუცლადღების სხვა საკითხავი ვერ უპოვნია ახალი თარგმანის გასაკეთებლად“.¹

ამ კრებულის მე-9 თხზულების (წმ. გრიგოლ ნოსელის „შობის საკითხავი“) ბოლოს ანდერძში წერია: „უფალო, შეიწყალე მღვდელი იოანე, მბრძანებელი ჩუენდა ამათ საკითხავთა თარგმანისაჲ“ (80v). ანდერძში მთარგმნელი საკითხავთა, და არა მხოლოდ ამ უკანასკნელი საკითხავის, მთარგმნელად აცხადებს თავს.

სწორედ ამ კრებულის XI და XII თხზულებები არის სოფრონ იერუსალიმელის ნათლისღების ჰომილიები. ბოლო, XIII თხზულება კი არის „სიტყუაჲ შესხმისაჲ დიდისა გრიგოლი ღმრთისმეტყუელისა“ (107-115v), რომელიც სამეცნიერო ლიტერატურაში ეფრემის თარგმანად მიიჩნევა და რომელსაც აქვს შემდეგი ანდერძი: „უფალო, მიეც მაღლი იოვანეს მღვდელსა, მბრძანებელსა ამისისა თარგმანებისასა და მე – წმიდაჲ ლოცუაჲ მისი“².

საყურადღებოა, რომ ამ კრებულის სამსავე ანდერძში თარგმნის „მბრძანებელი“ არის იოანე მღვდელი, ამიტომაც, ვფიქრობთ, დამაჯერებელია ქ-ნ ელენე მეტრეველის მოსაზრება, რომ „მესამე ანდერძი ეხება არა ერთს, უკანასკნელ საკითხავს, არამედ მთელ კრებულს, მითუმეტეს, რომ კრებული სავსებით დასრულებული ჩანს“³.

აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ პირველი ჰომილიის ძირითადი ტექსტის Jer. 17 ხელნაწერის შესაბამის ჰომილიასთან შედარებისას აღმოჩნდა, რომ ამ უკანასკნელს ტექსტის ბოლოში აქვს მინაწერი ჯვრის ფორმით, ასომთავრულად:

1 მეტრეველი 1959: 121.
2 მეტრეველი 1959: 123.
3 მეტრეველი 1959: 124.

სამწუხაროდ, აღნიშნულ მინაწერში ჯვრის ერთ მკლავზე ასოები არ იკითხება, ამიტომაც მთარგმნელის ზუსტი ვინაობის დადგენა ჭირს, თუმცა აღნიშნული მინაწერი სრულად თანხვედბა ვარაუდს იმის შესახებ, რომ შეიძლება ეს ჰომილიები ეფრემის ნათარგმნი იყოს, რადგან ჯვრის იმ მკლავში, სადაც ასოები არ იკითხება, მართლაც შესაძლოა ყოფილიყო ასოები: ე, ფ, რ, ე. თანაც ამ ასოების შემთხვევაში ჯვრის მკლავები სიმეტრიულად განთავსდებოდა, რაც ხელნაწერისეული ეპოქის ცნობილ მთარგმნელთა შემთხვევაში ვერ მოხერხდებოდა. ვფიქრობთ, ეს მინაწერიც მხარს უჭერს ელ. მეტრეველის დასკვნას ამ ჰომილიათა ეფრემის მიერ თარგმნის შესახებ. იმას, რომ წინამდებარე ჰომილიები ეფრემ მცირის მიერ არის თარგმნილი, შემდეგი არგუმენტები გვა-ვარაუდებინებს:

1. როგორც აღვნიშნეთ, ეს ჰომილიები დაცულია S-1276 ხელნაწერის პირველ კრებულში. ამ კრებულის რამდენიმე თხზულება კი სამეცნიერო ლიტერატურაში სწორედ ეფრემ მცირის თარგმანად მიიჩნევა. ამიტომაც, შესაძლოა, რომ „ეფრემს ეს კრებული გამიზნული ჰქონდა როგორც საკუთარ თარგმანთა კრებულში“¹;

2. ერთ-ერთი საკითხავის ანდერძის მიხედვით, მთარგმნელი ბოდისადაც კი იხდის, რომ იძულებული გამხდარა სხვისი თარგმანისთვის მიემართა და ცდილობს გამიჯნოს

1 მეტრეველი 1959: 122.

ის საკუთარისაგან. როგორც ცნობილია, ეს ეფრემისთვის დამახასიათებელი მეთოდია.

3. კრებულის ორი თხზულების ანდერძ-მინაწერებში ფიგურირებს ეფრემის სახელი. ერთ-ერთ მათგანში კი ის მთარგმნელად სახელდება;

4. კრებულის სამსავე ანდერძში „თარგმანის მბრძანებელი“ არის ერთი და იგივე პიროვნება – „იოანე მღვდელი“, რომელიც ერთ-ერთ ანდერძში სწორედ ეფრემს უბრძანებს საკითხავის თარგმნას.

5. Jer. 17 ხელნაწერში წმინდა სოფრონის ნათლისღების ერთ ჰომილიას აქვს მინაწერი მთარგმნელის ვინაობის შესახებ. მართალია, მთარგმნელის სახელი გარკვევით არ იკითხება, მაგრამ, დიდი ალბათობით, ის სწორედ ეფრემი უნდა იყოს.

ამრიგად, წმინდა სოფრონ იერუსალიმელის ნათლისღების ჰომილიათა ძველი ქართული თარგმანის შემსრულებლად შეგვიძლია მივიჩნიოთ წმინდა ეფრემ მცირე.

იმავე სტატიაში ე. მეტრეველი გვთავაზობს საკმაოდ მყარ დასაბუთებას იმისა, რომ ჩვენი ყურადღების ქვეშ მოქცეული ერთ-ერთი, ამ ნაშრომში რიგით მეორე, ჰომილია თვითონ ეფრემის ავტოგრაფია. მართლაც, ხელნაწერში მთელი კრებულის მანძილზე დაფიქსირებული ოთხი ხელიდან ბიბლიოგრაფიულ-ლიტერატურული ხასიათის შენიშვნები („შეისწავენისა“ თუ ანდერძ-მინაწერების სახით) მესამე ხელითაა გაკეთებული. მესამე გადამწერი, გარდა იმისა, რომ თვითონ წერს ხელნაწერის დიდ ნაწილს, ამასთანავე, რედაქციას უკეთებს მთელ კრებულს და მთარგმნელისეულ შენიშვნებს „შეისწავენს“ და ანდერძებს უწერს როგორც თავისსავე გადაწერილს, ასევე სხვათა გადაწერილ სტატიებს. აშკარაა, რომ ამგვარი შენიშვნების მიწერის უფლება შეიძლება ჰქონოდა მხოლოდ კრებულის მთარგმნელ-რედაქტორს, ე. ი. ეფრემს, რომლის თარგმნილ ნაშრომებსაც ძირითადად შეიცავს ეს ჰომილეთიკური კრებული.

საყურადღებოა ის ფაქტიც, რომ, ქ-ნი ელენე მეტრეველის დაკვირვებით, მესამე, ე. ი. ეფრემ მცირის ხელს, ძალიან წააგავს პირველი ხელი. „იქამდე დიდია ამ ორ

ნაწერში დამახასიათებელ ასოთა მსგავსება (შდრ.: ზ, ჯ, ზ, დ, უ, ჯ და სხვ.), რომ, შესაძლოა, ორივე ერთი პირის ნაწერიც იყოს. ოღონდ ეს პირი წერდა სხვადასხვა კალმით და სხვადასხვა დროს, რაც მის ნაწერში ზოგიერთ განსხვავებას ქმნის¹“. მაშასადამე, თუ გავიზიარებთ ელენე მეტრეველის დასკვნებს, შესაძლებელია, რომ S1276 ხელნაწერის ჩვენთვის საყურადღებო ჰომილიების სახით თვით წმინდა ეფრემ მცირის ავტოგრაფთან გვექნოდეს საქმე. ყოველ შემთხვევაში, თუ ეს ასე არ არის პირველი ჰომილიის შემთხვევაში, მეორე ჰომილია მაინც, მართლაც, მის ავტოგრაფს უნდა წარმოადგენდეს, რაც, ცხადია, მრავალმხრივ განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს აღნიშნულ ჰომილიას. ამიტომაც, უმეტეს შემთხვევაში, კრიტიკული ტექსტის დადგენისას ჩვენ უპირატესობას სწორედ S 1276 ხელნაწერს ვანიჭებთ.

წმინდა სოფრონ იერუსალიმელი და სოფონია იერუსალიმელი

აკადემიკოსმა კ. კეკელიძემ გამოთქვა ვარაუდი, რომ იერუსალიმური ლექციონარი, რომლის ერთ-ერთი ხელნაწერიც მან სვანეთში აღმოაჩინა, გამოსცა და უწოდა „Иерусалимский канонарь VII века“, შედგენილია სწორედ სოფრონ იერუსალიმელის მიერ². ამის უმთავრესი არგუმენტი მისთვის იყო ის, რომ აღნიშნული ლექციონარის თვენში არ იხსენიებოდა იერუსალიმის პატრიარქი სოფრონი, მაშინ, როდესაც აქ ნახსენებია ამ უკანასკნელის ორივე წინამორბედი, მოდესტი და ზაქარია. კეკელიძის ვარაუდით, ამ საღვთისმსახურო თხზულების შედგენის დროს წმინდა სოფრონი გარდაცვლილი რომ ყოფილიყო, ავტორი მას, როგორც უდიდეს იერარქს, აუცილებლად შეიტანდა წმინდანთა სახსენებელში³. ამ არგუ-

1 მეტრეველი 1959: 118.

2 Кекелидзе 1912: 24-25.

3 Кекелидзе 1912: 24.

მენტს კ.კეკელიძე ამყარებდა სხვადასხვა მკვლევართა მიერ გამოთქმული მოსაზრებებით, რომელთა მიხედვითაც, წმინდა სოფრონმა შეადგინა კანონი ანუ საეკლესიო მსახურების განგება¹. თუმცა უნდა ითქვას, რომ ძველი სტილით 11 მარტს, როდესაც ეკლესია წმინდა სოფრონის იხსენიებს, აღნიშნულ ლექციონარში ფიგურირებს „სოფონია, ებისკოპოსი იერუსალემისა“². კ. კეკელიძე აღნიშნავს, რომ ასეთი სახელის მქონე იერუსალიმის პატრიარქი ისტორიისთვის უცნობია³. ამასთან დაკავშირებით გაგვიჩნდა ვარაუდი, რომ იერუსალიმურ ლექციონარში ნახსენები სოფონია შეიძლება წმინდა სოფრონ იერუსალიმელი იყოს, რადგან, როგორც ითქვა, ორივეს ხსენება თანხვედბა 11 მარტს. აღნიშნული საკითხით დაინტერესებისას გავეცანით კარაბინოვის რეცენზიას კ. კეკელიძის გამოცემულ ლექციონარზე. კარაბინოვს მაშინვე შეუძმწევია ეს გარემოება და შეუნიშნავს, რომ იერუსალიმური ლექციონარის ქართულ თარგმანში წმინდანთა ზოგიერთი სახელი სახეშეცვლილი იყო, მათ შორის წმინდა სოფრონისა – სოფონიათი⁴. ჩვენ დავინტერესდით, იქნებ ეს ცვლილება გამომცემლის (კეკელიძე) უნებლიე შეცდომა, ანუ ტექსტის არასწორი გადმოწერა ყოფილიყო (რაც ბნ კ. კეკელიძის შემთხვევაში ნაკლებად სავარაუდო იყო), მაგრამ ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის Rt VII-2 ხელნაწერში (ლატალის ლექციონარი) სრულიად შეუიარაღებელი თვალით, გარკვევით ჩანს ასომთავრული სიტყვები: „სოფონია, ებისკოპოსი იერუსალემისა“. აქედან გამომდინარე, თუ მართებულად მივიჩნევთ კარაბინოვის შენიშვნას იმის შესახებ, რომ სოფონია სწორედ წმინდა სოფრონ იერუსალიმელია, ცხადია, აღნიშნული ლექციონარი ვერ იქნება მისი შედგენილი.

1   Кекелидзе 1912: 25.
2   Кекелидзе 1912: 55.
3   Кекелидзе 1912: 191.
4   Карабинов 1912: 648.

წმინდა სოფრონ იერუსალიმელის ნათლისღების ჰომილიათა ქართული თარგმანების შემცველი ხელნაწერები

წინამდებარე ნაშრომის რიგით პირველი ჰომილია დაცულია 12 ხელნაწერში. ესენია: S-1276 (XI-XIII), 89v-99v; A-1170 (XI-XII), 172r-186r; Jer. 23 (XII-XIII), 122v-131v; Jer. 17 (XII-XIV), 22r-34v; A-182 (XIII), 201r-217r; Jer. 38 (XII-XIV), 198r-210v; ქუთ. 13 (XVI), 1r-24r; ქუთ. 16 (XVII), 1153v-1158r; S-4933 (1712), 489v-495r; A-186 (XVII-XVIII), 1917-1924; A-643 (XIX), 91v-101v; Q-336 (1874), 44v-50r.

მეორე ჰომილია დაცულია 14 ხელნაწერში: S-1276 (XI-XIII), 99r-106v; H-1347 (XI-XII), 237r-246v; A-1170 (XI-XII), 186r-198v; Jer. 23 (XII-XIII), 132r-140r; Jer. 38 (XII-XIII), 210v-224r; A-182 (XIII) 217v-231v; ქუთ. 13. (XVI), 24v-39v; ც. არქ. 305 (XVII-XVIII), 164r-176v; A-394 (XVIII), 295r-302v; H-2350 (XVIII), 231v-236v; Q-103 (1749), 753r-756v; Q-127 (XVIII), 69r-82v; Q-485 (1766), 223v-232r; S-139 (XVIII-XIX), 187-202.*

ორივე ჰომილიის ძირითად ტექსტად სიძველის ნიშნით შევარჩიეთ S-1276 ხელნაწერი და კრიტიკული ტექსტის დასადგენად შევუდარეთ ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცულ ხელნაწერთა უმრავლესობა; არ შეგვიდარებია ქუთაისისა და ცენტრალურ არქივში არსებული ხელნაწერები. შედარებამ გვიჩვენა, რომ ნუსხათა შორის მხოლოდ ვარიანტული სხვაობებია.

* ჰომილიების მოძიებისას ვისარგებლეთ: კეკელიძე 1957; გაბიძაშვილი 2009.

ტექსტისათვის

წინამდებარე შრომის ნათლისღების პირველი ჰომილიის შემთხვევაში ვარიანტული სხვაობები სრულად არის ნაჩვენები ექვსი ხელნაწერის: S-1276 (XI-XIII), 89v-99v; A-1170 (XI-XII), 172r-186r; Jer. 23 (XII-XIII), 122v-131v; Jer. 17 (XII-XIV), 22r-34v; A-182 (XIII), 201r-217r; Jer. 38 (XII-XIV), 198r-210v – მიხედვით. დანარჩენი ნუსხების ვარიანტული სხვაობები არ გვიჩვენებია მათი დიდი სიმრავლის გამო.

მეორე ჰომილიის ნუსხათა სრული ვარიანტებიც ასევე ექვსი ძველი ხელნაწერის: S-1276 (XI-XIII), 99r-106v; H-1347 (XI-XII), 237r-246v; A-1170 (XI-XII), 186r-198v; Jer. 23 (XII-XIII), 132r-140r; Jer. 38 (XII-XIII), 210v-224r; A-182 (XIII) 217v-231v – მიხედვით წარმოვადგინეთ, გვიანდელი (XVIII-XIX სს.) ხელნაწერებიდან კი მხოლოდ ზოგიერთი ვაჩვენეთ (A 394, H 2350, Q 103, Q 127, Q 485, S 139).

პირველი ჰომილიის ქართული თარგმანის კრიტიკული ტექსტის დასადგენად გამოყენებულ ხელნაწერთა ლიტერებია: A – S 1276; B – A 1170; C – Jer. 23; D – Jer. 17; E – A 182; F – Jer. 38.

მეორე ჰომილიის კრიტიკული ტექსტის დასადგენად გამოყენებული ხელნაწერების ლიტერებია: A – S 1276; B – H 1347; C – A 1170; D – Jer. 23; E – Jer. 38; F – A 182; G – A 394; H – H 2350; I – Q 103; J – Q 127; K – Q 485; L – S 139.

მეორე ჰომილიის ქართული ტექსტი შესატყვისი ბერძნული ტექსტის გამოცემის¹ შესაბამისად დაყოფილია პარაგრაფებად. პირველ ჰომილიას კი ბერძნული დედანი არ გააჩია.

ტექსტს ახლავს კრიტიკული აპარატი, რომელიც ორი ნაწილისაგან შედგება:

1 Παπαδόπουλος-Κεραμής 1898: 151-168.

პირველ ნაწილში წარმოდგენილია ხელნაწერების ვარიანტული წაკითხვები. ისინი არაბული ციფრებითაა დანომრილი და ტექსტშიც შესაბამის ადგილას არაბული ციფრებია.

მეორე ნაწილში * ნიშნით მითითებულია ხელნაწერში არსებული მინაწერები. ტექსტშიც სათანადო ადგილას იგივე ნიშანია (*).

ძირითად ტექსტში უჭ კომპლექსი ყველგან გავასწორეთ უე-ზე სქოლიოში ჩამოტანის გარეშე, რადგან ნუსხებში დასტურდება პარალელური დაწერილობა: უჭ-უე.

ტექსტში დაცულია XI-XII საუკუნეების ქართული ენობრივ-ორთოგრაფიული ნორმები. პუნქტუაცია გამართულია თანამედროვე ნორმების მიხედვით.

(A89v)წმიდისა¹ და ნეტარისა² მამისა ჩუენისა
სოფრონ³ იჭრუსალიმელ პატრიარქისაჲ სიტყუაჲ
წმიდისათჳს ნათლისღებისა მაცხოვრისა ჩუენისა⁴

გუაკუროთხენ, მამაო⁵

პირველ ჩუენ ბეთლემმან ზეციერმან საღმრთოდ სე-
რობად* (B172v) მიგვწოდნა⁶ მდიდრად განმზადებითა
თჳსისა ტაბლისაჲთა და განზავეებითა მრავალსაყიდლისა
ტაკუკისაჲთა და ყოველთა მიმართ ჳმობდა მალლითა ქა-
დაგებითა: „მოვედით, ჳამეთ პური ჩემი და სუთ ღჳნოჲ,
რომელი გიწდიე თქუენ, რამეთუ არს იგი სახლ პურისა
საღმრთოჲსა და საცნაურისა“. და ესე წილ-სუდა მას
წინაჲსწარმეტყუელებითად და შემსგავსებულად სახელად,
რამეთუ პური ცხორებისაჲ მიჩუენა ჩუენ, ზეციით ჩუენდა
გარდამომავალად და სოფლისა ცხორებისა მომნიჭებულად;
და ღჳნოჲ შემიმზადა ჩუენ, მეინაჳეთა, გამოუთქუმელად⁷
მასარებელი გულთაჲ⁸ და მაგინებელისა სიმთრვალისა
(E201v) არა შემქმნელი⁹ მსუმე(D22v)ლთა მისთაჲ,¹⁰ რა-
მეთუ ღმერთი, კაცობრივ შობილი, წინა-დამიგო ჩუენ
ყოვლადდიდებულმან მან და ესე ღმრთივშემწყნარებელსა
ბაგასა, ვითარცა ფეშხუმესა შინა, წინა-დამიდვა ჩუენ¹¹;
და უზემთაესთა¹² საიდუმლოთა მისთა მიერ პატრივისმოყუ-

- 1 თუესა იანუარსა ე] +წმიდისა EF
- 2 წმიდისა და ნეტარისა] წმიდათა შორის CD, წმიდათა
შორის ნეტარისა E
- 3 სოფრომ DE
- 4 მაცხოვრისა ჩუენისა] უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა B
- 5 გუაკუროთხენ, მამაო] -C, ~ მამაო, გუაკუროთხენ DE
- 6 მიგვწოდა AB EF, მიგვწოდნა D
- 7 გამოუთქმელად B
- 8 გულთა B
- 9 შემქმნელი B
- 10 მისთა B
- 11 ჩუენ] -C
- 12 უზესთაესთა B

* B-ში (A-1170) 172 r გვერდის ბოლოში მიწერილია „ქრისტე ღმერ-
თო, შეიწყალე ქრისტეგორე და მშობელნი მისნი საუკუნოდ. ამინ“.

არებით მისტუმრნა ჩუენ.

არამედ ქალწულიცა წმიდაა, გამოუთარგმანებელად მშობელი და სამარადისოსა¹ ქალწულებასა შინა დადგრომილი, ვითარცა სანოვაგე² რამე ტკბილსულნე(C121r)ლი, საიდუმლოთა მათ საზრდელთა თვსთა თანა შეაყო და ესრეთ მდიდრად გამოზრდილნი და³ მრავალსასყიდლისად სუმეულნი⁴ განმიტევენა ჩუენ, მხიარულნი ზენაათა⁵ მით სიმთრვალითა და აღსავსენი საღმრთოთა კეთილთა უხუებითა.

ხოლო აწ, შემდგომად მისსა, საღმრთოდ მდინარე იორდანისაჲ სერობად მიგვ(F198v)წო(B173r)დს და გვბრძანებს ზოგად ყოველთა, რომელთა კეთილი საინაჲვე ღმრთივგანწესებულისა ბეთლემისაჲ ინაჲვიდგით, რამეთუ თანაშესწორებაჲ მისი სწადის, რამათა არარაჲთ უდარესად გამოჩნდეს მეორე პირველისასა, განმზადები(A90r)თა მრავალსასყიდლისა სანოვაგეთაჲთა.⁶

ვინაჲცა⁷ ესეცა ვმასა და სიტყუასა საუდაბნოოსა ივუმევს ყოვლისა მიმართ მორწმუნისა და ღმრთისმოყუარისა საზრდელსა ზედა და გამოსაზრდელსა წმიდასა, ესრეთ ღალადებითა: „მშიერნი ეგე მორბიოდეთ და წყურიელნი ვლდებოდეთ და რომელთა ყოვლადწმიდასა მას და ყოვლადსამღდელოსა სერსა ისერეთ, ჩემთა ამათცა⁸ საზრდელთაგან⁹ მიიღეთ და სასუმელი (E202r) ჩემი სუთ, რამეთუ მასვე ტარიგსა ღმრთისასა, წინა-დაგიგებ თქუენ, რომელი ღმრთისმშობელმან ბეთლემმან დაგიგო: ღმრთებრ ამსუმელი¹⁰ იგი ცოდვათა სოფლისათაჲ, რომელი ჩემ შორის განსწმედს ბუნებასა კაცობრივსა და განასპეტაკებს

1 სამარადისოდ B
2 სანოვაგე BDEF
3 და] –B
4 სმეულნი B
5 ზენაათ B
6 სანოვაგეთაჲთა B, სანოვაგეთაჲთა E
7 ვინაჲცა D
8 ამათ D
9 საზრდელთაგან] +ისერეთ და D
10 აღმსუმელი E

მას ბიწთა¹ და მწინკულევანებათა² მისთაგან.

ისმინეთ ვმისა, საყურებრ მვმობარისა³ თქუენდა ვმასა, სასამენელსა უდაბნოასასა: (D23r) „აჰა, კრავი ღმრთისაჲ, რომელი აღიხუამს⁴ ცოდვათა სოფლისათა. რამასა სდროებთ, ჰოჲ, კაცნო? მორბიოდეთ ჩემდა ფერვითა მალემსრბოლითა⁵, აღივსენით ჩემისა ამის განმალმრთობელისა სერობისაგან და მიიღეთ საზრდელი და სასუმელი საღმრთოჲ, რომელსა მე, იორდანე⁶, მივსცემ ჩემდა მომართ გულსმოდგინედ მომავალთა“.

არამედ ვისმინოთ და ვისწრაფოთ ფერ(B173v)ვითა სრბით მავ(F199r)ალითა⁷ იორდანისაჲსა მიმართ შემწყნარებელობისა⁸ და გამომზრდელობისა და სიწმიდით მივიხუნეთ მის შორის მყოფნი ცხოველსმყოფელნი საზრდელნი და საღმრთოთა სასუმელთა საღმრთოდ მიმღებელ ვიქმნეთ⁹, რამეთუ უკმადა სადამე შემდგომად ზეციერისა მის ბეთლემისაჲსა აღყუავილებაჲ¹⁰ საღმრთოსა იორდანესა¹¹ და შემდგომად ქრისტეს¹² მიმოგანთქმულისა შობისა აღმობრწყინებაჲ ყოვლადსიბრძნით ყოვლადსაქებელსა ნათლისღებასა და შემდგომად ყოვლადწმიდისა¹³ ქალწულისა, ნამდვლვე ჭეშმარიტებით ღმრთისმშობელისა, განბრწყინებაჲ იოვანე¹⁴ წინამ(C121v)ორბედისაჲ, რამეთუ ესეცა ბრწყინვალითა ქალწულებითა ჰაეროვან არს, რომელი¹⁵ წყლითა (E202v) ნათელ-სცემს ყოვლისავე¹⁶ ცოდ-

- 1 ბილწთა F
- 2 მწიკლევანებათა B, მწიკულევანებათა CDE
- 3 მვმობარისა BF
- 4 აიხუამს BF
- 5 მალემსრბოლითა D
- 6 იურდანე F
- 7 მავათა B
- 8 შემწყნარებელობისა ABCDF
- 9 ვიქმნეთ B
- 10 აღყუავებაჲ E
- 11 იორდანეს E
- 12 ქრისტეს] +მიმართ D
- 13 ყოვლადწმიდისა] +მის D
- 14 იოვანე DEF
- 15 რომლითა E
- 16 ყოვლისაგან D

ვისაგან¹ თავისუფალსა, ცხად არს, ვითარმედ ქრისტესა, მზესა² მას პირველსაუკუნეთასა, რომელი წინაუკმო³ ნათლისმცემელსა ნათელ-სცემს სულითა წმიდითა.

ამას იგი ზედამიწევით მეცნიერ იყო. ამისთვის⁴ იხილა რაა იგი, ვორციელად მისსა⁵ მიმავალი, განცვბრდა სიდიდესა ზედა ესოდენისა მის დამდაბლებისა მისისასა, რამეთუ სახე და მოძღუარ ყოვლისავე მალლისა სიმდაბლისა იყო ქრისტესი იგი ესოდენ დიდად დამდა(A90v)ბლებამ, რომელი აჩუნა იოვანეს⁶ მიმართ მოსლვითა.

ხოლო იგი იტყვს: „მე მივმს, – ვმობს, – მე მივმს შენ მიერ ნათლისღებამ და შენ ჩემდა მოხუალ-ა⁸“ რამეთუ უწყოდა იგი ღმრთად და პრწმენა, რომელსა-იგი მუცელქუმულმან⁹ ღმრთად თაყუანის-სცა და უფლად ჭეშმარიტად აღიარა, ვუმევითა დედისპირისადათა, რამეთუ თაყუანის(D23v)ცემა¹⁰ იყო აღმღერებამ და ცხად ღმრთისმეტყუელება¹¹ (F199v) – განცხადებულ¹² (B229r)* უფლად წოდებამ და ქადაგებამ, რომელი ყოვლადღირსმან ელისაბედ ყოვლადწმიდისა ქალწულისა მიმართ, და

- 1 ცოდვისა D
- 2 მზსა A
- 3 წინაუკუმო BE
- 4 ამითვს B
- 5 მისა C
- 6 იოანეს CDEF
- 7 ~ იტყვს იგი BF
- 8 მოხუალაა E
- 9 მუცელქუმულმან B, მოციქულმან D
- 10 თაყუანისცემა AEF
- 11 ღმრთისმეტყუელება B
- 12 განცხადებული BCDEF

* A-1170 ხელნაწერში (B ლიტერი), 173 v-ს ბოლოს, ეს ჰომილია წყდება, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ ნაკლები ნაწილი, რომელიც ერთ ფურცელს (229rv) მოიცავს, ჩასმულია ამავე ხელნაწერის მორქმის დღესასწაულის საკითხავში („მიგებებასავე უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესა თქუმული მეთოდი ეპისკოპოსისა და მოწამისა სიტყუად სჯემონისათვს და ანნადსსა და ყოვლადწმიდისა ღმრთისმშობელისა“). როგორც ჩანს, აკინძვისას ამ ხელნაწერში 229rv ფურცელი შეცდომითაა ჩასმული, სინამდვილეში კი ის უნდა იყოს 173v და 174r გვერდებს შორის, მითუმეტეს, ამ ფურცლისა და ჩვენი ჰომილიის ხელი ერთი და იგივეა.

საღმრთოდ მუცლადმღებელმან წინამორბედისამან უფლისა მუცლადმღებელისა მიმართ, აღმოთქუა: „ვინამ ჩემდა ესე, – ვმა-ყო, – რამათა მოვიდეს დედად უფლისა ჩემისამ ჩემდა?“

დაღათუ უმეცარ იყო, ვითარმედ¹ იგი მას ნათელ-სცემს სულითა, არღასადა ეხილვა წინამოსწავებული მისგან სასწაული, არცა სული წმიდად სახითა ტრედისადათა გარდამოსრული, რომელი-იგი მოეცა მას ნიშად² ქრისტეს ღმრთისა ღმერთმყოფელისა განცხადებისა (E203r) და მოცემადისა მის ყოველთა მნებებელთადა, საცხორებელისა და საღმრთოსა მისსა³ მიმართ ნათლისღებისა, რომელი-ესე განცხადებულად საცნაურ-ყო სულისა წმიდისა გარდამოსლვამან, მხოლოდ კმასაყოფელმან მაუწყებელად ყოველთა, რამეთუ ეტყუს: „რომელსა ზედა იხილო სული გარდამომავალი და დადგრომილი მის ზედა, იგი არს, რომელი ნათელ-სცემს სულითა წმიდითა და ცეცხლითა“.

და ვინამ იტყოდა წინამორბედი პირველ⁴ ნიშისა ამის უწყებისა: „მე მივმს შენ მიერ ნათლისღებად?“ ნუუკუე და, იკითხვიდეს ვინმე ამას ღმრთისმოყუარეთაგანი, არამედ თვთ ნათლისმცემელისა იოანესაგან⁵ იძიოს თხრობა ამისი,⁶ რომელმან-იგი ღმრთისა მიმართ წინამ-სწარმეტყუელებით⁷ მიიღო სასწაული და პირველ სასწა-ულისა მის განცხადებულად ჩუენებისა ბრწყინვალითა ვპითა ქადაგა სულითა ნათლისმცემელობა ქრისტესი: „მე მივმს⁸, – ვმობითა, – შენ მიერ ნათლისცემად⁹ და შენ ჩემდა მოხუალ-ა?“¹⁰ და ვი(F200r)ნამ ჰქადაგებდ ამას,

- 1 ვითარ BF
- 2 ნიჭად E
- 3 მისა C
- 4 პირველ] +პირველ C
- 5 იოვანესაგან AB
- 6 ამის B
- 7 წინამსწარმეტყუელებითა D
- 8 მივმობს C
- 9 ნათლისღებად D
- 10 მოხუალაა E

ჰომ, ნათლისმცემელი, რომელსა¹ ჯერეთ არღა² გეხილვა³ სასწაული მისი? მოგვგებს, ვითარმედ: „მე სინანულად ნათელ-ესცემდ მომავალთა და არა სრული ცოდვა(C122r) თა მიტევებად აქუს ნა(D24r)თლისცემასა ჩემსა, არცა შვილებისა მადლსა მიმნიჭებელობად – ნათელღებულთა ჩემგან“.

მოვიდა ქრისტე, არა ხოლო ყოველისა ბიწისა ზეშთა⁴ ქმნული, არამედ ყოველთა ბიწთა განბანად შემძლებელი საღმრთოთათა მით და ზეცისაათა (E203v) ნათლისცემითა მისითა; რამეთუ ვერვინ სხუად შემძლებელ არს⁵ მიტევებად ცოდვათა და ბრალთა, გარ(A91r)ნა მხოლოდ ღმერთი, რომელი ცეცხლითა და სულითა ნათელ-სცემს ჩემსახედ მწინკულეევანსა,⁶ მნებებელსა ნათლისღებისასა. ვინადაცა მისსა⁷ მიმართ ვკვობ განცუბრებული: „რასა ამას ჰყოფ, ჰომ, უცოდველო? რასა ამას ჰყოფ,⁸ უბრალოო? რასა ამას ჰყოფ, ბიწთაგან შეუხებელო?“ რასა ამას ჰყოფ, ძვრთშეუხებელო⁹? მე მივმს შენ მიერ ნათლისღებად და შენ ჩემდა მოხუალ-ა¹¹? რაა არს ესე, მიუწდომელო? რაა არს ესე, გამოუთარგმანებელო? რაა არს ესე, მიუთხრობელო? მე მივმს შენ მიერ ნათლისღებად და შენ ჩემდა მოხუალ-ა¹²? ღმერთ მხოლო¹³ ხარ და გივმს-ა¹⁴ ნათლისღებად? ღმერთ ხარ და ვითარ განწმედის მოქენე ხარ? ღმერთ ხარ და წყლით¹⁵ განბანისა ვითარ¹⁶ მიმღებელ ხარ? მი-

-
- 1 რომელ DE
  - 2 არა B
  - 3 ~ არა გეხილვა ჯერეთ B, ~არღა გეხილვა ჯერეთ F
  - 4 ზესთა BD
  - 5 შემძლებელ არს სხუად BF
  - 6 მწიკულეევანსა CDE
  - 7 მისა C
  - 8 ყოფ] +ჰომ D
  - 9 რასა ამას ჰყოფ, ბიწთაგან შეუხებელო? – D
  - 10 ძვრთა შეუხებელო B
  - 11 მოხუალაა E
  - 12 მოხუალა-ა E
  - 13 მხოლოდ DE
  - 14 გივმსა-ა E
  - 15 წყლითა D
  - 16 ვითა D

ჩუენენ მე ბიწნი და მოგცე ნათლისღებაჲ; წინა-დამისხენ მე ბრალნი და სრბით სრულ-ვეო განწმედის-ყოფაჲ; გან-მიცხადენ მწინკულევანებანი¹ და კადნიერ ვიქმნე განმბან-ელობასა², რამეთუ ესევითართა წინაგანმწმედელობად (F200v) აღსარებულ³ არს ნათლისცემაჲ ესე ჩემი, რომ-ლისაჲ⁴ მიცემაჲ⁵ რომელთადა საჯმარ-იყოს მოყვანებით და მოწოდებითურთ მათით. შენ ღმრთეებრ ველთ-მიდევ მე, ვითარცა ღმერთმან, რამეთუ არა თავით თუსით მოვედ მე, მეუფეო, კაცთა მიმართ⁶ (E204r) ქმნად ამისსა; და ვი-თარ მე, კაცთა ნათლისცემაჲ მოვლინებულმან, უფლებისა მიერ შენისა, შენ ნათელ-გცე, მომავლინებელსა, ნამდვლვე ღმერთსა ჭეშმარიტსა, უცოდველსა და ბრალ(B174r)*თა მიერ შემწინკულეებულთა⁷ განმწმედელსა? ვითარ უკუე მე, სანთელქმნულმან⁸ და წოდებულმან, შენ ნათელ-გცე, ნათელსა მიუაზრდილებელსა⁹, (D24v) რომლისა მიერ მე¹⁰ კაცთმოყუარებით განათლებულ ვარ და ვითარცა სანთე-ლი, სხუათაცა მირთუმად მისსა ბრძანებულ ვარ? ვითარ ნათელ-გცე ნათლისა ჩემდა მომნიჭებელსა და ყოველთავე ნათლისა მოქენეთა განმანათლებელსა? ვინაჲ¹¹ კულადცა ვიკადრებ ვმოზად, შეპყრობილი შიშითა ფრიადითა: მე მივმს შენ მიერ ნათლისღებაჲ, რაჲთა უწმიდეს ვიქმნე თავისა თუსისა და უბრწყინვალეს გამოვჩნდე ამისსა, რომელ-ესე აწ ვარ¹²; და შენ მოხუალ¹³ ჩემდა, არა თუ

- 1 მწინკულევანებანი CDEF
- 2 განბანელობასა B
- 3 აღსარებულ E
- 4 რომლისა D, რომლისამე E
- 5 მიცემაჲ] ცემაჲ E
- 6 მიმართ D
- 7 შემწინკულეებულთა CDE
- 8 სანთელქმნილმან B
- 9 მიუაზრდილებელსა B
- 10 მე] –DE
- 11 ვინაჲცა E
- 12 ვარ] +მე D
- 13 მოხუალა B

* აქედან გრძელდება A-1170 ხელნაწერში (B ლიტერი) ტექსტი, რომელიც შეწყდა 173v გვერდზე (იხ. ამ ნაშრომის მე-14 გვერდი).

შენდა ნათლისცემელად, არამედ შენდა წინა(C122v) მორბედად წინადათვე მოსრულ ვარ, წინამომთხრობელ-ყოფად მოსლვისა შენისა, და არათუ ნათლისცემად ნათლისა ბრძანებულ ვარ; (A91v) უწყი ჩემი ესე სიმდაბლე და უწყი შენი ზეშთა¹ აღმატებულებამ, უწყი საზომი ჩემისა უნდოებისად და უწყი სიმაღლე შენისა ძალგანუზომელობისად.

კაცი ვარ მე მიწიერი და ქუეყანიერი, ხოლო შენ – ღმერთი მაღალი ზეცისად; დაღათუ ვორცნი (F201r) ჩემნი² შეგიმოსიან, უწყი, რასა-ესე³ ვხედავ და განვიცდი თუალითა, რაო(E204v)დენცა უფრომს ფრიადითა დაფარვითა თვისისა ღმრთეებისადათა, განაგებ გამოვსნასა და ცხორებასა ჩემსა; სიბრძნე ხარ ღმრთისა, მშობელისად, და სიბრძნით განაგებ დაბადებულთა, რომელნი-იგი⁴ არა-არსობისაგან არს ჰქმნენ⁵ და სიბრძნით ჰყოფ აღმართებასა შექმნულთა შენთასა; ვერ დამეფარვი მე დაფარული მიწიერთა ვორცთაგან, არცა და(B174v)გეფარვის შენ მონად და წინამორბედი შენი, დაღაცათუ ბოროტთა მათ ძალთა დაეფარე ცხორებისათს კაცისა⁶, რომელი-იგი⁷ მათ⁸, შურითა⁹ აღძრულთა, საცთურისადათა მით ისრებითა მოაკუდინეს¹⁰; ვინამ ვიკადრო ნათლისცემად¹¹, რომლისა ქმნად მიბრძანებ მე, წყლითა? ვინმე იკადროს თუალითა ხილვამ შენი, განშიშულებულისად¹²? ნუუკუე იორდანისა წ(D25r)ყალბი დადგენ-ლა-მეა, რაჟამს შენ განიშიშულ¹³ სამოსელთაგან? ანუ არა მყის ყოველივე ქუეყანადაცა

-
- 1 ზესთა BD
  - 2 ჩემნი] –B
  - 3 ესე] ეგე D
  - 4 რომელნი-იგი] +პირველ BCF
  - 5 ჰქმნენ AF
  - 6 კაცთადასა E
  - 7 რომელი E
  - 8 მათ] +შორის E
  - 9 შურითა D
  - 10 მოაკუდინეს B, მოაკუდინეს D
  - 11 ნათლისცემად D
  - 12 განშიშვლებულისად E
  - 13 განიშიშვლო E

შეიძრას,¹იხილოს-რაა შენი განშიშულეზაა განსაკროთმ-ელი? უდარესი უმჯობესისაგან ჯერ-არს კურთხევად და არათუ წინაუკმო², უმჯობესი – უდარესისაგან; მონა ვარ და მსახურ მეუფებისა შენისა და მიბრძანებ მე ქმნად საქმესა მეუფებრისა; მეუფე და უფალ ხარ³ ყოველთა და საქმედ მოხუალ მონებრივად და გლახაკებრივად; კადნიერ-მყოფ მე და ურიდ ზეშთა⁴ ჩემსადას⁵ ქმნად ბრძანებითა⁶; არა ურწმუნო ვარ ბრძანებასა, რამეთუ ღმრთად (E205r) გიცნობ შენ, მბრძანებელსა მაგას, არამედ მოშიშ ვარ ბრძანებულისა მიმართ, (F201v) რომელი-იგი ზეშთა⁷ ტვრთ-მიჩნს საკადრებელად; ღმრთებრ მასწავებ სიმდაბლესა, გარნა მე კაცობრივ ვეველტი ტვრთმძიმესა, ვინადაცა ვიჯ-მნი ბრძანებისაგან, დაღათუ მეშინის მბრძანებელისაგან⁸, რამეთუ ერთიერთისა⁹ უფიცხეს არს; მძიმე არს არსმენად¹⁰ ღმრთისა მბრძანებელისადა¹¹, არამედ უმძიმეს არს ნათლის-ცემადა ღმრთისა ჭემმარიტისადა, რამეთუ ალ ხარ შემწუ-ველ¹² ველ-მყოფელთა ამის კადრებისათა¹³, რომელსა-ესე მე ქმნად მიბრ(B175r)ძანებ, ვითარცა მეუფე¹⁴ და უფალი.“

(C123r) არამედ რადა¹⁵ ესმის ამისსა მეტყუელსა და ქრისტეს დარწმუნებად¹⁶ ველ-მყოფელსა? „ადადე აწ, რამეთუ ესრეთ შუჭნის ჩუენდა აღსრულებად ყოველი სიმარ(A92r)თლე“; კეთილმცა იყო ლტოლვადა¹⁷ შენი ველ-

-
- 1 შეიძრასა BCDF, შეიძრასა E
  - 2 წინაუკმო BF
  - 3 ხართ B
  - 4 ზესთა B
  - 5 ჩემსადასა BE
  - 6 ბრძანებისა D
  - 7 ზესთა BD
  - 8 დაღათუ მეშინის მბრძანებელისაგან] –DE
  - 9 ერთიერთისაგან B, ერთიერთსა A
  - 10 არასმენად BCDEF
  - 11 ბრძანებულისადა B
  - 12 შემწუველ B
  - 13 კადნიერებისადათა B
  - 14 მეუფე F
  - 15 რადასადა E
  - 16 დარწმუნებისა E
  - 17 ლტოლვადა] ლოცვადა E

ყოფისა ამისგან, არა თუმცა მე, ქრისტე, გიბრძანებდი შენ ამას; კეთილად მოშიშ ხარ შეწუვისაგან, გარნა არავე ურწმუნო ხარ ჩემისა ძლიერებისაგან; უკუეთუ ნამდვლვე¹ პირველ ღმრთად აღმიარე, ვითარ შეუძლებელ ვიყო ქმნად შეუძლებელთა? ამისთვისცა, რომელი ღმერთი ვიყავ, გარეშეუწერელად წიაღთა შინა მამისათა მყოფი, წიაღთაგან მამულთა გარდამოსლევითა წიაღნი იგი მშობელისანი არა დავაცალიერენ², რაათა შვილ ღმრთისა მამისა ვყენ(D25v)ე კაცნი; ამისთვის ყოველთა დაბადებულთა მეუფებისა მქონებელი, თქუენ, მონათა მიმართ, გარდამოვკედ, რაათა თავისუფლებამ მიგმადლო თქუენ და განგაბრწყინენ თქუენ ნიჭითა შვილებისადათა; (E205v) ამისთვის მოვდრიკენ ცანი და ქუეყანად გარდამოვკედ, რაათა ზეცისა ვყენე ქუეყანისა კაცნი; უკუეთუ ღმრთად მიცი მე, ვითარ ეგე იტყვ, რაამს³ ურწმუნოებ ჩემ მიერ ბრძანებულსა? ქალწულისაგან ვიშევ და მუცლადმღებელი იგი ჩემი არა შევწვ, არცა აღვატყინე მშობელი, გინა დავწვ მაწოვნებელი და ვითარ აწ შენ შეგწუა, ნათლისმცემელი? ღმერთი ვარ ყოვლადძლიერი, ყოვლისავე მოქმედ, ვითარცა მენებოს⁴; ცეცხლგანმლეველ ვიქადაგები, არამედ მაშინ, ოდეს მთნდეს განლევა; არათუ ბუნებისა საჭიროთა იძულებათა ქუეშე მყოფი ცეცხლი ვარ, არამედ ცეცხლ – თვთმფლობელ და უმეუფო; და არა ხოლო ესე, არამედ ყოვლისავე მეუფე⁵ – აგებულებისა⁶;

მაშინ ოდენ ვიქმ (B175v) ქმნადთა, რაჟამს ქმნად მათი მინდეს და ყოფად განმეჩინოს; რად გეშინის წინაწარმო-მავლინებელისაგან? რაამა სძრწი მბრძანებელისაგან? არა-ვინ ღმრთისა მიერ ბრძანებულთაგანი კადნიერ შეირაცხა აღსრულებასა ზედა ღმრთისა მიერ⁷ ბრძანებულისასა, არამედ – მორჩილ და კეთილად მორწმუნე⁸.

- 1 ნანდვლვე D
- 2 დავაცარიელენ ABCF
- 3 რასა E
- 4 ~ ვითარცა მენებოს, მოქმედი D
- 5 მეუფე F
- 6 აგებულებისად D
- 7 მიერ] -B
- 8 კეთილმორწმუნე DEF

ვაქებ შენსა კრძალულებასა, ჰოა, ნათლისმცემელი! არცაღა მე თვთ ვაბრალებ ჯმნასა, მივითუალავ¹ შენსა განცუბრებასა, არამედ უმეტეს ამათსა არს მორჩილებამ, რომელი-იგი განურყუნელად სცავს მოშიშებასაცა, რომლისა(E206r)თჳს გეშინის, ვითარცა მონასა ერთგულსა; იქმენ აღმასრულებელ ბრძანებულისა; წინამწარმეტყუელ ხარ და წინამორბედ, არამედ უმეტეს ხარ განზრცა(C123v) ხვათა ჩემთა, უკუეთუ არა მე გამოგიცხადნე შენ იგინი; ვერ ძალ-გიც დატევენა ყოვლისავე განზრახვისა ჩემისა, ვითარ-იგი (A92v) ვერცა ყოველსავე² ძალს(D26r)ა ღმრთეებისა ჩემისასა, რომელი-იგი დაუტევენელ არს და განუზ(F202v)ომელ და არა მიმღებელ საზომსა გარეშეწერისასა; დაუტევე უკუე წინააღდგომით³ სიტყუა, ვითარცა მტერი ჩემი, და იქმენ მყის⁴ მორჩილ, ვინაფთგან ცხორება⁵ ყოველთა კაცთა ყოფად არს აწ აღსრულებადი ესე მათდა, რომელნი მოსწრაფე არიან სოფლიოჲსა ამის შერეულებისაგან მოქცევად ჩემდა, რამეთუ მე ვარ ყოველთა განწმედა⁶ და მათი არა თავით თჳსით მნებაეს განწმედა, რამეთუ უკუეთუ არა პირველად მე ჩემითა ნათლისღებითა განვწმიდო ნათლისღებამ, კაცთაგანი არცა ერთი ვინ⁷ განწმედების, არცა⁸ ვინ სრულიად წმიდა იქმნების⁹, დაღათუ ბევრგზის ნათელ-ილოს და ბევრეული¹⁰ ივუმიოს საპკურებელი¹¹ წყალთა.

განჯსნად¹² ვერ გიძლავს საბელსა ჳამლთა ჩემთასა და მეცნიერ(B176r)ებასა ჰგონებ ყოველთა განზრახვათა ჩემთასა; ხედავ¹³ ნიჩაბსა და კალოსა და მაყენებ მე ქმ-

- 1 მივითვალა B
- 2 ყოველსა C
- 3 წინააღდგომითი B
- 4 მყის] მოყუსის C
- 5 ცხორებამ D
- 6 განწმედა ACDEF
- 7 ვინ] -B
- 8 არცა]+ერთი E
- 9 არცა ვინ სრულიად წმიდა იქმნების] -BF
- 10 ბევრეულ B
- 11 საპკურებელი] საკურნებელი D
- 12 განჯსნასა D
- 13 ხედავა B, ჰხედავ E

ნად იფქლისგანწმედასა¹, რამეთუ უკუეთუ არა პირველად უსწრო განწმედაა მისი, იგიცა სადმე² ბზესა თანა დაწუვად³ არს (E206v) ცეცხლითა უშრეტითა; ცული ძირთა თანა ხეთასა გიხილავს და არა გნებავს ჩემ მიერ მოკუეთაა ხისა მის უნაყოფოდასა⁴, რამეთუ უკუეთუ არა მუშაკებრ მოვქმნა იგი, ვითარცა შუენის, უეჭუელად ნაყოფიერიცა იგი უნაყოფოსა მას თანა დაიწუვას⁵; ტარიგად მშობელისა ღმრთისა მიცი მე, ღმრთეებრ ამხუემელად⁶ ცოდვათა სოფლისათა, და წინა-აღმიდგები ახუმად ცოდვათა სოფლისათა. რომელი-ესე ვითარ იქმნეს, არათუ პირველ ნათელ-ვილო და ცოდვამ დაევფლა⁷ წყალთა შინა ყოვლად მსოფლიოდასა ნათლისღებისა ჩემისათა? ამისსა (F203r) შემდგომად დაკლვამცა⁸ მივითუალო, ვითარცა კრავმან და მით მოვაკუდინო ადამის ბრალეულებამ⁹, რამეთუ¹⁰ ნათლისღებამ ჩემი არს დასაბამ ჩემისა თქუენდა მიმართ¹¹ განცხადებისა, ხოლო ვნებამ – დასასრულ ჩემისა თქუენ თანა ქცევისა¹².

ამისთჳს ნათელ-ვილებ, რაათა შენ განგწმიდო¹³ წყალთა შინა, ჩემდა (D26v) ნათლისცემად ბრძანებული წყალთა შინა¹⁴; არათუ ამისთჳს მოუვდები შენ მიერ ნათლისღებასა, რაათა მე მოვილო სიწმიდე, არამედ რაათა შენ მოგანიჭო სიწმიდე¹⁵. შენ მიერ, წინამსწარმეტყუელისა და წინამორბედისა ჩემისა, ნათელს-ვილებ¹⁶ რამეთუ ყოვლისავე

-
- 1 იფქლისა განწმედასა B
  - 2 სადმე B
  - 3 დაწუვად B
  - 4 უნაყოფოდასა D
  - 5 დაიწუვას B
  - 6 აღმხუემელად E
  - 7 დაევფლა D
  - 8 დაკლვამცა B
  - 9 ბრალეულობად C
  - 10 რამეთუ] –B
  - 11 მიმართ D
  - 12 ქცევად BDF
  - 13 განგწმიდნე B
  - 14 ნათლისცემად ბრძანებული წყალთა შინა] –B
  - 15 არამედ რაათა შენ მოგანიჭო სიწმიდე] –B
  - 16 ნათელ-ვილებ BF

კაცთა ბუნებისათჳს ნათელს-ვიღებ,¹ (C124r) რომელთა პირი საიდუმლოდ მომაქუს² მე და რომლისათჳს, შემდგომად არა მრავლისა, ჯუარს-ვეცუმი, რაათა ადამისმიერისა ბიწისაგან განვწმიდო იგი და შვილებისა მადლითა განვა(E204r)ბრწ(A93r)ყინვო. ხოლო შვილებისა მადლსა მიღებაჲ³ შეუძლებელ არს მისგან, არათუ პირველად⁴ განწმდეს⁵ იგი მის შორის მყოფთა მათ მწინკულე(B176v)-ვანებათაგან⁶, რამეთუ არცალა ვინ სასუფეველსა ღმრთისასა მიემთხუევის, უკუეთუ არა პირველად მიელოს ნათლისღებაჲ წყლისაგან, ვიტყჳ, და სულისა, რომლისაჲ-იგი⁷ მე მხოლოდ მიმცემელ და მიმნიჭებელ ვარ. არა წმიდა-მყოფ მე ნათლისცემითა წმიდისაჲთა, არამედ⁸ წმიდა-გყოფ შენ ნათლისღებითა შენ, ნათლისმცემელისა, მიერ; უკუეთუ არა ნათელ-მცე მე წყალთა შინა, არცა სადამე⁹ შენ მიემთხვო ზეცისა სასუფეველსა, დაღაცათუ¹⁰ ნათლისმცემელ¹¹ და წინამორბედ¹² ხარ, რამეთუ შეუძლებელ და მიუთუალველ არს, ვითარცა პირველ განგიჩინე შენ, არანათელღებუ(F203v)ლთაჲ წყლისა მიერ და სულისა¹³ შესღვაჲ¹⁴ განსასუენებელსა მას.

უწყი, ვითარმედ ჩემგან გივმს ნათლისღებაჲ, რამეთუ კაცი ხარ ლიტონი და ქუეყანიერი¹⁵; დაღათუ შჯულისამიერიითა¹⁶ სიმართლითა შემოსილ ხარ და შჯულიერიითა¹⁷

-
- 1 ნათელ-ვიღებ BF
  - 2 მომაქუნდეს D
  - 3 მიღებაჲ] -D
  - 4 პირველ D
  - 5 განწმდეს]+მისგან D
  - 6 მწიკულევანებათაგან CDE
  - 7 რომლისა-იგი BDE
  - 8 რამედ] +მე D
  - 9 სადამე ACDEF
  - 10 დაღათუ C
  - 11 ნათლისმცემელი B
  - 12 წინამორბედი B
  - 13 სულისაჲ D
  - 14 შესღვაჲ C
  - 15 ქუეყანიერი] +რამეთუ D
  - 16 სჯულისამიერიითა BF, სჯულისამიერიითა CDE
  - 17 სჯულიერიითა BCDE

შუენიერებითა ყუავილოვან¹ ხარ, გარნა აცადე, რაათა პირველად შენმიერი ესე სრულ-ვყო ნათლისღება და მა-შინდა ჩემმიერი ნათლისღება მივანიჭო ყოველთა კაცთა; მრავალთა ნათლისღებათა მისცემდა² შჯული,³ არამედ არცა ერთსა მათგანსა აქუნდა სრულებამ; პირველ შჯუ-ლისა⁴ ნოე ნათელ-იღებდა წყლითრღუნასა შინა მავალო-ბითა⁵ და შემდგომად შჯულისა⁶ შენცა ნათლისცე(D27r) მად მოხუედ, არამედ ვერცა მან სრულებამ (E207v) მისცა, ვერცა რამ შჯულმან⁷ სრულ-ყო, არცაღა შენ სრულებასა მისცემ, რამეთუ ესე ყოველნი: შენსა, ვიტყვ, და მოსესთა და ნოეს⁸ ნათლისღებასა, – ჩემისა ამის უსრულესისა ნათლისღებისა განცხადებულ წინასახე იყვნეს⁹, რამეთუ წინააღწარმეტყუელებით იქმნებოდეს¹⁰ უფროს და არათუ ნათელღებულთა მათ სრულებისა¹¹ მიმნიჭებელ ექმნებოდეს.

(B177r) ერთ მხოლო¹² არს მადლისა ნათლისღებად, რომ-ელი უცთომელად სრულ-ჰყოფს სარწმუნოებით ნათელ-ღებულსა მისგან, რომელი-ესე ყოველთა ნათლისღებათა უუკუანააჲსკნელესი¹³ არს და ყოველთავე ნათლისღებათა სახოვნებით დამბეჭდველ არს, რამეთუ სხუასა ნათლის-ღებასა არღარა ეგულების ამისსა შემდგომად მოსლვამ, რაათა არა ამისსა შემდგომად მომავალმან უსრულობამ და ქუეყანიერობამ (C124v) და საღმრთოთა მადლთაგან უნაწილობამ¹⁴ ამხილოს (E204r) მას, რომლისა-ესე მე ვარ მიმცემელ და არა სხუამ ვინმე; ჩემდა დამარხულ არს სრულისადა სრული და არა თუ უსრულისა ვის-

- 1 ყუავილონ B, ყუავილოან C
- 2 მისცემდ B
- 3 სჯული CDE
- 4 სჯულისა BCDE
- 5 მავლობითა B
- 6 სჯულისა BCE
- 7 სჯულმან BCDE
- 8 ნოეს CDE
- 9 იყვნეს] –B
- 10 იქმოდეს D
- 11 სრულების D
- 12 მხოლოდ B
- 13 უუკანასკნელესი B, უუკანაჲსკნელესი E
- 14 უნაწილობამ D

გან¹ უყუარს მიცემამ თუ სი სრულსა მას, რამეთუ ვითარ უსრული(A93v)სა ვისგანმე მიემადლოს ვისმე² სრულება?

აცადე აწ, რამეთუ ესრეთ შუენის ჩუენდა აღ-სრულებად ყოველი სიმართლე; არამედ³ აღვასრულნე სა-ხენი და დაეპბეჭდო ნათლისღებათა ჯეროვნად და მათ მიერ მიცემადთა სიმართლეთა დაცხრომამ მივსცე; და მაშინლა ჩემმიერი⁴ იგი⁵ სრული ნათლისღება (E208r) შემოვიყვანო და⁶ მისმიერი იგი უსრულესი სიმართლე მის მიერ ნათელღებულთა მივჰმადლო; უკუეთუ ჩემისა უსრულესობისა ტრფილ ხარ, პირველად ნათელ-მეც მე წყლითა და ამისსალა⁷ შემდგომად მე შენ⁸ ნათელ-გცე სულითა; უეჭუელად სრულ-ვყო თხოვამ შენი, რამეთუ უეჭუელად ჩემმიერი⁹ გივმს აღსავსება, არამედ მაშინლა, რაჟამს პირველად სრულ-ჰყო ბრძანებული ჩემი; აწ უკუე პირველად სრულ-ყავ ბრძანებული ჩემი და მაშინლა მე სრულ(D27v)-ვყო სათხოველი¹⁰ შენი.

(B177v) შჯულისა¹¹ აღსრულებად მოვედ, წინამ-სწარმეტყუელთა ბეჭედ რამე¹² გამოვჩნდი, რამეთუ არცა ერთილა ვინ ჩემსა შემდგომად მოვალს; მე, სიტყუამან ღმრთისამან და ღმერთმან, თანაარსმან ღმრთისა¹³ მამისა-მან, რომელმან წინამსწარმეტყუელებანი იგი ვთქუენ მათ შორის პირველ¹⁴, უქცეველად ხორცნი შევისხენ, რადთა მათ მიერ თქუმულთა წინამოსწავებათა¹⁵ ღმრთეებით მივსცე სრულ-ყოფამ, ვითარცა ღმერთმან ჭეშმარიტ-

- 1 ვისგანმე D
- 2 ვისმე] –B
- 3 არამედ] პირველად BCEF
- 4 ჩუენმიერი
- 5 იგი] –E
- 6 და] –B
- 7 ამისსლა B, მისსალა C
- 8 შენ] –C
- 9 მიერ C
- 10 სათხველი F
- 11 სჯულისა BE
- 12 ~ რამე ბეჭედ D
- 13 ღმრთისა] –E
- 14 პირველად D
- 15 წინამოსწავებითა D

მან, სამარადისომან, დამბადებელმან ყოველთა დაბადებულთამან, რომელმან უკუეთუ არა პირველად შენი ნათლისღება მივილო და შემდგომად ჩემი მივჭმადლო უწმიდესი¹ იგი ნათლისღებად, არცა ერთი ვინ კაცთაგანი (F204v) შემძლებელ არს ცხორებად, რამეთუ სსუებრ ყოვლითურთ განბანად შეუძლებელ არს ადამისმიერისა ცოდვისა მწინკული².

ესრეთ წინააღწარმეტყუელი და წინამორბედი და ნათლისმცემელი და ყოველთა ნაშობთა დედათასა უმეტესქმნილი ესევითართა მიერ მისსამიმართთა ბრძანებათა (E208v) ქრისტეს ღმრთისათა მიუთხრობელითა სიმჯნითა აღიესო და სულისა თვისსა³ იგი მოშიშებად განჯადა, მოიწია იორდანესა ზედა და ნაკადულთა მისთა ზედა ძრწოლით დადგა და წმიდად იგი ჳელი განჰმარტა⁴ და ნათელ-სცა ქრისტესა წმიდათა მათ შინა წყალთა იორდანისათა. სრულ-ყო ბრძანებად მეუფისაჲ, უფრომსლა თვთ სრულ-იქმნა მის მიერ სიწმიდითა და უსრულესსა მიემთხვა განწმე(C124v)დასა და ცასა ქუეშე მყოფისა ამის აგებულებისაჲ სრულ-ყო ნათლისცემაჲ, რაჲთა იხილნეს ცანი განხუმულნი და ესმეს ჳმაჲ ღმრთისა, მშობელისაჲ, მწამებელი ქრისტეს ბუნებითსა⁵ ძეობასა, რომელი-იგი არსებისა მისისაგან შობილობით აქუს და ესრეთ აჩუენებდა (B178r) თვსებასა მისსა და ერთარსებასა, რომელი-იგი⁶ აქუს მას ღმრთისა მამისა მიმართ ბუნებითად და დაუსაბამოდ, ვითარცა თვნიერ ვნებისა და განყოფისა (A94r) და შერევისა შობილსა მისგან, რამეთუ ესრეთ იცის სიტყუსა და ძისა შობაჲ ღმერთმან მამამან და მშობელმან.

და რაჲ-მე არს ჳმაჲ იგი, ჳე(D28r)ცით გარდამოსრული⁷ ღმრთისა მიერ მამისა? ანუ თუ რაჲ არს უწყებაჲ

---

1 უწმიდეს ABCF
2 მწიკული DE
3 თვისსა D
4 განმარტა B
5 ბუნებითსა] შობითსა BF
6 რომელი B
7 მოსრული C

ვმისა¹ მის: „შენ ხარ ძმ² ჩემი საყუარელი, შენ შორის³ სათნო-ვიყავ?“ მხოლოდშობილისა მიმართ არს სიტყუამ ესე, ერთისა მიმართ იხილვების თქუშული ესე; არა ორთა ძეთა აჩუენებს, არცა ორთა (F205r) ქრისტეთა მომავალ-თა, არა ორთა მხოლოდშობილთა განასაზღლ(E209r)ვრებს. ნუ ცუდად ბორგს ნესტორიოს, განმყოფელი საიდუმლო-სა⁴ ერთისა მის ძისა და ქრისტესსა და მხოლოდშობილ-ისასა ორ ქრისტედ და ძეებად და მხოლოდშობილებად შექმნითა. რამეთუ⁵ ვითარ განისაზღვროს ძეთა ორობამ⁶ ანუ იცნობოს ქრისტეთა მრჩობლობამ ანუ გამოჩნდეს მხოლოდშობილთა სხუაობამ, სადა-ესე ერთი და იგივე გუამოვნებითა ძე⁷ და ქრისტე და მხოლოდშობილი ერთობითად⁸ იქადაგების? „შენ ხარ ძმ⁹ ჩემი საყუარელი, შენ შორის სათნო-ვიყავ“. ჰხედავ-ა¹⁰ მარტოობითსა¹¹ ქა-დაგებასა? ნუმცალა ეძიებ ორობითსა მოპოვნებასა¹². აქა საყუარელისა თქუშამ არა თუ თვსებნებებითსა¹³ რასმე¹⁴ სიყუარულსა ცხად-ჰყოფს, არცა მეგობრობითსა რასმე¹⁵ ოდენ აღრჩევასა შემოიყ(B178v)ვანებს, რომელი-ესე ყოვე-ლსა ძესა აქუს ბუნებითად მშობელისა თვისისა მიმართ, არამედ არსებითსა ცხად-ჰყოფს ერთობასა¹⁶, რამეთუ სა-კუთრებით¹⁷ საყუარელ და სასურველ-ყოფამ ესე არს არსე-ბითი და ბუნებითი ერთობამ, რომლითა ვმობს: „შენ ხარ

-
- 1 ვმისა D
  - 2 ძე BCDEF
  - 3 შორის] -D
  - 4 საიდუმლოსა E
  - 5 რამეთუ] და D
  - 6 ორებად B
  - 7 ძმ A
  - 8 ერთობითა BF
  - 9 ძე BCDEF
  - 10 ხედავ-ა D, ჰხედავ-ა E
  - 11 მარტოებითსა BD
  - 12 მოპოვნებასა] +რამეთუ BCDEF
  - 13 თვსებითსა ნებებითსა D
  - 14 რასამე B
  - 15 რასმენ D
  - 16 ეთობასა B
  - 17 საკუთრებითა B

ძღ¹ ჩემი საყუარელი, შენ შორის სათნო-ვიყავ“. ყოველ-ნივე უკუე უყუარან ღმერთსა, რამეთუ ყოველნივე მან დაჰბადნა და არასადა მოიძულებს თუსთა დაბადებულთა, გარნა არა ბუნებითად, ესე იგი არს, არა არსებითად უყუარან, არამედ წყალობით წინა-განაგებს და იპყრობს და ჰმართებს, რომელთადა ღმრთად აღსარებულ² არს, რამეთუ არა თუს, გინა (E209v) თანამონათესვე³, მისსა არიან, რადთამცა არსებითი და ბუნებითი⁴ სიყუარული (F205v) აქუნდა (D28v) მათდა მიმართ. ამისთუსცა ერთისა და არა (C125v) მრავალთა მიმართ არს აწინდელი ესე⁵ აღთქუმაჲ ბუნებით საყუარელობისაჲ, რამეთუ მრავალნი წოდებულ იქმნეს⁶ შვილ ღმრთისა, არამედ არცა ერთსა ვის⁷ მათგანსა არსებითად საყუარელად ეწოდა.

„ძღ⁸ ჩემი პირმშოჲ, ისრაჴლი“, ბუნებით დაბადებულად⁹ საცნაურ ქმნილი, არამედ (A94v) ურჩებისათუს საძულელ ქმნილი; არა არსებითსა შვილებასა მიმღებელი¹⁰, არამედ – წყალობითსა და მოწყალებით მნებებელობითსა; და კუალად: „ძენი¹¹ ვშვენ და აღვამაღლენ¹²“, მხოლოდ კაცთმოყუარებისა ოდენ ნებებითა, არამედ მათ, აღბორგებულთა, შეურაცხ-მყვეს მე, რაჟამს დაბადებულთა ჰმონეს ნაცვალად დამბადებელისა, გარნა არცა ერთი ვინ მათგანი იყო¹³ არსებისაგან და ბუნები(B179r)სა ჩემისა¹⁴ და¹⁵ არცალა არსებისა ჩემისაგან მეშვენს ივინი, არამედ

-
- 1 ძე BCDE
  - 2 აღსარებულ F
  - 3 მონათესვე BF
  - 4 ბუნებით C
  - 5 ესე] –C
  - 6 იქმნეს BC
  - 7 ვის] –D
  - 8 ძე BCDEF
  - 9 დაბადებული C
  - 10 მიმღებელ B
  - 11 ძენი A
  - 12 აღვამაჴენ C
  - 13 იყო] –C
  - 14 ჩემისა] ჩუენისა იყო C
  - 15 და] რამეთუ BCDEF

არაარსისაგან¹ არსად მომეყვანეს და მხოლოდ შობლობისა პატივითა შემემკვნეს იგინი; არცა ჩემისა ბუნებისაგან აღმომეცვენეს², დაღაცათუ ღირსებისაებრ მიმეცა მათ-და შობისა აჩრდილ-ყოფად, რომლითა ყოველთა მიმართ ქმნულთა ჩემთა მაქუს წყალობად და მოღვაწეობად³ და სიყუარული.

„შენ ხარ ძმ⁴ ჩემი საყუარელი, შენ შორის სათნო-ვიყავ. მე შენ პირველ ყოველთა საუკუნეთა გშევ და დაუსაბამოსა არსებისა ჩემისაგან დაუსაბამოდ განგაცხადე; შენ მიერ შევქ(E210r)მნენ ყოველნი და შენ მიერ საცნაურ ვიქმენ ყოველთა მიერ; შენ ხარ განცხადებულ ხატ და მსგავსება ჩემდა, რომელსა გაქუს ჩემი ყოველთავე⁵ ბუნებითთა შინა მსგავსებითა⁶ (F206r) უცვალეებლობად, რამეთუ ყოვლად არარად⁷ განიყოფები ჩემ, მშობელისაგან, არსებითთა შინა საცნაურებათა, არცა ბუნებითი რამე⁸ უდარესობად არს შენ შორის, ვინაჲცა ამის⁹ არსებითისა და ბუნებითისა¹⁰ ერთობისა სიყუარულისასა არარად უმტკიცეს არს¹¹ არსთა შორის, არცა რაჲ უშემკრველეს (D29r) და უშემატკიცებელეს არს ერთობად ბუნებითად და იგივეობად; შენ ხარ ძმ¹² ჩემი საყუარელი, შენ შორის სათნო-ვიყავ; არათუ აწლა ვიწყებ სათნო-ყოფად, არცა აწლა ვმოქმედებ პირველისა შორის სათნო-ყოფასა, რომელი-იგი უჟამოდ მაქუს და ბუნებითად და დაუსაბამოდ, ვინაჲცა თვთ შენ, რომელი ამას იორდანესა აწ¹³ ნათელ-იღებ და ყოველსავე თბესა კაცთასა შენ მიერ განსწმედ, დაუსაბამოდ გაქუს შობილობად და ჟამიერი ყოფის დასაბამი არასადა გქონე-

- 1 არსისა B
- 2 აღმომეცვენეს] +იგინი E
- 3 მოღვაწეობად] მოწყალეობად B
- 4 ძე BCEF
- 5 ყოველთა F
- 6 მსგავსებისა CDEF
- 7 არარადსა
- 8 რამე] +და BF
- 9 ამის] -B
- 10 ბუნებითისა] +და BF
- 11 არს] -B
- 12 ძე BCDEF
- 13 აწ] -D

ბიეს, ვითარ-ესე თვთ მე, ბუნებით მშობელი შენი, დაუსა-
ბამო ვარ (B179v) და უჟამო¹ და დასაბამი მამა-ყოფისაჲ
არა ოდეს მიმიღებეს²; შენ ხარ ძქ³ ჩემი საყუარელი,
(C126r) შენ შორის სათნო-ვიყავ; და ძეობისა ნიჭსა შენ
მიერ მივჰმადლებ კაცთა, მხოლოჲსა მაგის ჭეშმარიტად⁴
ძისა და⁵ ნაშობისა ჩემ მიერ“.

ეწამების უკუე ძესა მამისა თანა (A95r) სული წმიდაჲცა,
ერთისა და მხოლოჲსა და მხოლოდშობილისა ძისა არსე-
ბითსა (E210v) და ბუნებითსა ძეობასა, სახითა ტრედისაჲთა
მის ზედა გარდამოსლვითა, არათუ წმიდა-ყოფად მისსა,
ვითარცა არაწმიდისა, რამეთუ ვინლა სსუაჲ, და არამ-
ცა⁶ ძე, წმიდა იყო შემდგომად განკაცებისაჲცა, რომელი
არა ვისსა მოქენე იყო განწმედისა, ვინაჲთგან წყაროდ⁷
სიწმი(F206v)დისა⁸ იცნობების? არცა განსწმედდა მას⁹ ბი-
წთა¹⁰ რათამე¹¹ და მწინკულთაგან¹², რამეთუ არცაღა ვინ
უჰმდა განწმედელი, ვინაჲთგან იგი იყო ყოველთა განმწ-
მედელი; არამედ წამებდა და უჩუენებდა მას, ვითარმედ
იგი არს განცხადებულად და არა სსუაჲ, რომელსა იგი
ვჰამ მამისაჲ¹³ აუწყებდა, რაჲთა თვთ ნათლისმცემელმან
მანცა ისწავოს¹⁴ და ჰრწმენეს, ვითარმედ იგი არს ქრისტე,
რომელი¹⁵ ცეცხლითა ნათელ-სცემს¹⁶ და სულითა და ნა-
თელღებულთასა განსწმედს ბრალთა და მისცემს¹⁷ მათ პა-

-
- 1 უჟამოდ B
  - 2 მიმიღიეს ABEF
  - 3 ძე BDEF
  - 4 ჭეშმარიტისა D
  - 5 და] –D
  - 6 არმცა B
  - 7 წყაროდ DE
  - 8 სიწმიდისაჲ C
  - 9 მათ BF
  - 10 ბილთა F
  - 11 რათამე ACDEF
  - 12 მწინკულთაგან BCDF , მწინკულღებანთაგან E
  - 13 მამისა B
  - 14 ისწავოს BCD
  - 15 რომელიცა B
  - 16 ნათელ-სცემ BF
  - 17 მისცემ C

ტივისა შვილებისასა¹ მშობელისა თვისისა მიმართ, ვითარცა ძმ² მისი ჭეშმარიტი.

ვინადაცა აქა არღარა იგავთა და სახეთა რათამე³ (D29v) მიერ, ვითარცა პირველ, არამედ ბრწყინვალედ და თვნიერ ყოვლისა დაფარულებისა განცხადნა სამეგუამოვნებად ნეტარისა სამებისა: მამა და⁴ ძმ⁵ და სული წმიდა. პირველი⁶ იგი ყოველთა მპყრობელ და ყოველთა დასაბამ არს, ხოლო თვთ არა მიმღებელ დასაბამსა⁷ ყოფისასა⁸, არამედ მისთანა სამარადისო(B180r)თა მით სახიერებითა თვისითა იგი მისცემს ყოველთა დასაბამსა ყოფისასა; ამისთვისცა ერთი ღმერთი⁹ სამებით¹⁰ იქადაგების, არა ახალი, არცა ჟამიერი, არამედ სამარადისო და უჟამო; არა და(E211r)საბამსა ყოფისასა მიმღებელი, არამედ დასაბამსა ყოფისასა მიმცემელი მიმღებელთა¹¹ მისგან; არა აგებულისა, არამედ აუგებელი, რამეთუ ჯერ-იყო დასაბამსავე ჩუენისა სრულ-ყოფისა¹² შემოყვანებისასა, წყლისა მიერ, ვიტყვ, და სულისა, რადთა ერთმთავრობითმანცა¹³ ნეტარებამან წმიდისა სამებისამან განცხადებულ მოქმედება-ყოს თვისი გამოცხადებად, რადთა მისსა მიმართ იყოს თვთ ნათლისღებაცა¹⁴ ესე (F207r) ჩუენი და ვისწავოთ¹⁵ დასაბამსავე სარწმუნოებისასა, ვითარმედ ვითარ¹⁶ ანუ ვისსა მიმართ გურწამს¹⁷ მის მიერ მოწოდებულთა.

- 1 შვილებისასა] +და C
- 2 ძე BCDEF
- 3 რათამე ACDEF
- 4 და] -D
- 5 ძე BCDEF
- 6 პირველი] რომელი BCDEF
- 7 დასაბამ D
- 8 ყოფისსა D
- 9 ღმერთი] -DE
- 10 სამებითა F
- 11 მიმღებელთა A B CDEF
- 12 შრულყოფისასა] +და E
- 13 ერთმთავრობითმანცა E
- 14 ნათლისღებად D
- 15 ვისწავოთ BCD
- 16 ვითარ] -D
- 17 გრწამს C

ამისთვისცა ნათელმღებელნი მოუყვებოდით რაჲ ღმერთსა, ნათელ-ვილებთ მამისა მიმართ და ძისა და სულისა ყოვლადწმიდისა, რომელი-ესე ესრეთ გუასწავა განცხადებულად ქრისტემან ღმერთმან, ერთმან წმიდისა სამებისაგანმან, დასაბამსა წმიდისა მის შვილებისა და წ(C126v)ოდებისა ჩუენისასა ნიჭთა მათ მიმართ მისთა საღმრთოთა, რაჟამს წარავლინებდა ქადაგთა: „წარვედით“, ჰრქუა მორწმუნეთა და განსწავლულთა საიდუმლოთა მისთასა, (A95v) „მოიმოწაფენით¹ ყოველნი წარმართნი², ნათელ-სცემდით მათ სახელითა მამისაჲთა და³ ძისაჲთა და სულისა წმიდისაჲთა“.

სამართლად უკუე, იწყებდა რაჲ⁴ ქრისტე ნათლისღებასა, გამოცხადნა მამაჲ და თვთ ქრისტე – ძედ მხოლოდ-შობილად და სული ყოვლადწმიდაჲ; ამას საღმრთოსა (B180v) გამოცხადე(D30r)ბასა და სამებითსა გამოჩინებასა და მისსამიმართსა⁵ ცხორებაშემოსილსა მესაიდუმლოებასა⁶ არარაჲ იყო ჩუენ, კაცთათჳს, უგანმაცხოველებელეს⁷, (E211v) არცა ამის, ღმრთისა მიმართ მისლვისასა, უკმა-საყოფელეს, გინა უკამოჲსა მის ნათლისა დაწინდებისასა⁸ უბრწყინვალეს, უნათლეს და უჰაეროვნეს.

ესევეთარი არს ქრისტეს განსაკრთომელი ნათლისღებაჲ, რომელსა ჩუენ ვდღესასწაულობთ დღეს; ამას ყოველსა მონაიჭებს იგი კეთილადმსახურთა⁹, მიმადლებითა მათდა შვილებისა წინდისაჲთა, რომელ-იგი არს მტკიცე და დაუცემელ¹⁰ და საღმრთოდ აღავსებს¹¹ მათ ღმრთივმოცემულითა ჰაეროვნებითა. ესე არს შესავალ ზეცათა სასუფეველისა, (F207v) ესე არს წინაბჭე საუკუნოჲსა ცხორებისაჲ, ესე

- 1 მოიმოწაფენით B
- 2 წარმართნი] +და D
- 3 და] –C
- 4 რაჲ] –B
- 5 მისსამიმართსა C
- 6 მესაიდუმლოებასა BF, მესაიდუმლოებასა C
- 7 უგანმაცხოველებელს C
- 8 დაწინდებისა E
- 9 კეთილად მსახურთა] კეთილმსახურთა DE
- 10 დაუცემელი D
- 11 აღვსებს B

არს ჩუენდა ღმრთისა მიმართ საკუთრებისა ძირ¹ და და-
საბამ² და წინაშემყვანებელ, რამეთუ უკუეთუ არა იშვეს
ვინმე, თქუმულ არს, წყლისაგან და სულისა, ვერ შევიდეს
სასუფეველსა ღმრთისასა. აწ უკუე ვინამთგან ქრისტემან,
მხოლოდშობილმან ძემან მამისამან, ნათელ-ილო, ზეცათა
აღსავალისა³ ბჭენი განმიხუნა ჩუენ და მოგუმაღლა შე-
სავალი მამისა მიმართ თუსისა, ამისთუსცა ბრწყინვალედ
ღალადებდა: „ვერვინ მივიდეს მამისა, გარნა ჩემ მიერ და
უკუეთუ ვინმე ჩემ მიერ⁴ შევიდეს, შევიდეს და გამოვიდეს
და საძოვარი⁵ პოოს⁶, რამეთუ მე ვარ კარ და გზა და⁷
ნათელ ცხორება⁸ და ჭეშმარიტება⁹“.

ამათ ყოველთა დღესასწაულებსა¹⁰ ვდღესასწაულობთ
ჩუენ (B181r) დღეს, რომელნი-ესე გარეგან სასოებისა
ზიარ მადლისა ქრისტესისა (E212r) ვიქმნენით. ამათ მიერ
განვწმდებით და განვახლდებით¹¹, ცხოველ-ვიქმნებით და
განვღმრთდებით და ღმრთისა მიმართ მამისა შემავალ-
ნი ვკვობთ: „ავვა,¹² მამაო!“ მუნ¹³, სადა-იგი ჩუენგან ამა-
ღლებული ქრისტე წინამორბედად ჩუენდა¹⁴ შევიდა და
თავისა მიერ (D30v) თუსისა განმიახლა ჩუენ შესავალი*
ზეცისა სავანეთაჲ, ნამდვლვე¹⁵ წმიდაჲ და ცხოველი და

-
- 1 ძირი D
  - 2 დასაბამი D
  - 3 აღსავლისა B
  - 4 და უკუეთუ ვინმე ჩემ მიერ] –D
  - 5 საძოვარი B
  - 6 პოოს E
  - 7 და] –BC
  - 8 ცხორებაჲ B
  - 9 ჭეშმარიტებაჲ B
  - 10 დღესასწაულებთა D
  - 11 განვაახლდებით ABC
  - 12 ავვა] აბაბა B
  - 13 მუნვე B
  - 14 ჩუენვს ACDE
  - 15 ნანდვლვე D

* აქედან D-ში მეორდება წინა ტექსტი: „მამისა მიმართ ... ჩუენ შესავალი“ (იხ. 7-16 სტრიქონები ამავე გვერდზე).

ახალი¹, არაოდეს² მოკუდავი, არცა მიმღებელი დავსნისა რამსმე³ და⁴ დარღუევისაჲ, ვინაჲცა მა(96rA)დლით⁵ შვილ ღმრთისა ვიცნობებით და წიგ(C127r)ნთა საცნაურთა აღვიწერებით და ზეცისათა მათ პირმშოთა შევეერთებით, ზეცისასა⁶ სასუფეველსა⁷ მიმღებელობ(F208r)ითა და ცხორებისა საუკუნოჲსა მიმთხუევითა, ზეშთა⁸ გონებისასა მას და სიტყუსა და მოგონებისასა, რომლისათჳს პავლე წამებს და ღაღადებს: „არცა თუალმან იხილა, არცა ყურსა ესმა, არცაღა ყოვლად გულსა კაცისასა მოუჴდა, რაჲ იგი განუშადა ღმერთმან მამამან მისთა და მხოლოდმოზილისა ძისა მისისა მოყუარეთა“.

მუნ აღყვანებისა ჩუენისათჳს მოვიდა ჩუენდა მომართ მხოლოდმოზილი ძჳ⁹ ღმრთისაჲ და ამას წილხუდომასა¹⁰ მოგუმაღლებს ჩუენ დღეს, რამეთუ შთავდების წმიდათა ამათ წყალთა იორდანისათა, მოიდრეკს თავსა და ნათელს-იღებს¹¹ და გამოუთარგმანებელთა საიდუ(D31r)მლოთა სრულ-ჰყოფს, რამეთუ¹² წმიდა-ჰყოფს წყალთა იორდანისათა (B181v) და მათ თანავე წმიდა-ჰყოფს ნათლისმცემელსა; ამას თანა შეჰმუსრავს (E212v) თავებსა ვეშაბთასა წყალთა შინა და მათ შინა დაჰფლავს ცოდვათა, ჩუენ, კაცთასა და გამომაჩინებს ჩუენ წმიდა ცოდვათაგან, რამეთუ არათუ იგი განწმედების, ვითარ-იგი სცთებიან ვიეთნიმე, რომელი-იგი თჳთ სიწმიდე არს და განმზანელ და ცეცხლგანმღეველ ყოვლისავე შეცოდებისა, უფროჲსღა ყოვლისავე ბილწებისა და შეგინებისა ყოვლად უჩინომყოფელ, არამედ რაჲთა ჩუენ, მის¹³ მიერ განწმედილნი,

- 1 ახალი+და B, ახალი] –F
- 2 არაოდეს] არავე ოდეს B
- 3 რადსამე B
- 4 და] –D
- 5 მადლით CD
- 6 ზეცისა BCE
- 7 სასუფეველისა D, სასუფეველად E
- 8 ზესთა BD
- 9 ძე BCDE
- 10 წილთხუდომასა AE
- 11 ნათელ-იღებს D
- 12 რამეთუ] რომელი D
- 13 მის] –D

წმიდა ვიქმნეთ¹ მის მიერ და წმიდად შევიდეთ ბჭეთა ზეცისათა და ბრალთაგან თავისუფალნი მოუვდეთ² მამასა და სიწმიდით მოვიხუნეთ ნიჭნი იგი ზეცისანი და სიწმიდით ვიქცეოდით³ წმიდათა მათ სულთა თანა, ყოვლითა სიწმიდითა აღსავსისა ანგელოზთა მწყობრისასა.

(F208v) ამისთვისცა⁴ ყოვლადსამსახურებელი იორდანე ჰკრთების და იხარებს წყალთა მისთა თანა ღმრთისა ნათლისღებად შეწყნარებითა, რომლითა განწმედლი-იქმნა ყოველი ბუნება მათი და მათ თანავე ჩუენიცა ბუნება ბევრეულთა⁵ მწინკულთაგან⁶ განწმიდა. ამისთვის მთანი იორდანისანი ჰკრთებიან და ვერძთა კეთილად მიემსგავსებიან, ვუმევითა ვერძთა კეთილად აღმღერებისადათა⁷; ამისთვის ბორცუნი იორდანისანი მახლობელობითა ვერძთა მსგავსებისადათა კრავებსა ცხოვართასა ებაძვებიან და ვლდებიან თანავლდომასა აწლა შობილთა კრავთასა; ამისთვის უ(B182r)დაბნოა ყუავის და შეიმოსს შროშანთ(E213r) მცენარეობასა⁸ და მეორედ ცად იქმნების⁹ საცნაურთა შროშანთა მცენარეობითა ჰაერი(96vA)ოვანქმნული¹⁰, რამეთუ ვითარცა-იგი ვარსკულავთა¹¹ შუენიერებითა შეიმკვ(C127v)ების და თვისსა შუენიერ ყოფისასა კუალად უშუენიერეს იქმნების, ეგრეთ(D31v)ვე ესე, საცნაურთა შროშანთა გამოღებითა და წყალთა მიერ იორდანისათა ნათლისასხედ ნათლისშემოსილებითა, უბრწყინვალეს თავისა თვისსა გამოჩნდების; ამისთვის ჰაერი განშუენდების, საღმრთოთა ბრწყინვალეებითა ელვარექმნული¹²; ყოველივე დაბადებული თანად მოისწრაფის¹³ დამბადებელისა და

- 1 ვიქმნეთ B
- 2 მოუვდეთ] –D
- 3 ვიქცეოდეთ B
- 4 ამისთვის E
- 5 ბევრეულთა B
- 6 მწინკულთაგან BCE
- 7 ამღერებისადათა D
- 8 შროშანმცენარეობასა BF, შროშანთა მცენარეობასა D
- 9 და მეორედ ცად იქმნების] –E
- 10 ჰაეროვანქმნილი D
- 11 ვარსკულავთა B
- 12 ელვარექმნილი B
- 13 თანად მოისწრაფის] თანამოისწრაფის E

მის მიერ კაცთა მონიჭებულსა მას ბრწყინვალეობასა თანა განბრწყინდების, რამეთუ ყოველნივე მისსა ჰმორჩილობენ წამისყოფასა და თანა-უხარის და მხიარულ არიან, რომელთაცა ზედა იგი თავადი იხარებს.

ამისთვისცა მე ვჰკრთები და ვიხარებ დღეს, მათათსა (F209r) ვებაძვები აღმღერებასა¹ და ბორცუთასა ვემს-გავსები მერთომარეობასა; ქრისტეს, ღმრთისასა, კრება-ვჰყოფ საიდუმლოსა და ჩემსა ვდღესასწაულობ ცხორე-ბასა და განწმედასა², რამეთუ ამათ მიერ ზეცისა ვიქმ-ნები და ძეთა თანა ღმრთისათა აღვირაცხები, ზეცისა მვედრობათა თანა შერაცხვითა და ბუნებით ჭეშმარიტისა მის ძისა ღმრთისა შეწყნარებითა და მისითა მეფედ და მვედართა მძღუანველად³ აღწერთა ჩემისა ამის ანგელო-ზებრივისა⁴ ბანაკისათა.

(E213v) არამედ ეკრძაღენით, საყუარელნო, ეკრძაღე-ნით, რაოდენნი ქრისტეს რჩეულ მვედარ (B182v) ხართ, რაოდენნი ქრისტეს ნიჭთა შემწყნარებელ ხართ, რა-ოდენნი განჰბრწყინდით ნათლითა ქრისტესითა, რაოდენ-ნი განცისკრდით⁵ საიდუმლოთა ქრისტესითა, რაოდენნი მის⁶ მიერ ძეთა თანა ღმრთისათა აღიწერენით, რაოდენ-თა ძუელი ადამ განიძარცუეთ, ქუეყანით ქმნულებითა დაბადებული და კუალად ქუეყანისათა მიდევნებულებით ცხორებისათს მიწად მიქცეული; რაოდენთა ქრისტე, ახ-ალი ადამ, შეიმოსეთ, ზეცით ჩუენდამდე გარდამომავალი და ზეცისა მყოფელი ჩუენი; რაოდენთა ძმ⁷ ღმრთისაჲ შეიწ(D32r)ყნარეთ⁸ და მის მიერ ძედ⁹ ღმრთისად¹⁰ იქა-დაგენით; რომელთა მიწიერი ცხორებაჲ უვარ-ჰყავთ¹¹ და

1 ამღერებასა B

2 განწმედასა] +და D

3 მვედართა მძღუანველად B

4 ანგელოზრივისა F

5 განცისკრდით] განჰნათლდით BF, განცისკრდით ADE

6 მის] -D

7 ძე BCDEF

8 შეწყნარეთ B

9 ძმდ AF

10 ღმრთისა ACD

11 უარ-ჰყავთ C

ზეციერად ცხორებად აღთქუმა-ჰყავთ, რომელთა განსაწმედელი საბანელი მიითუაღეთ და იორდანისა ნაკადულთა¹ განსწმდით. ეკრძაღენით, ნუსადა ყოველთავე ამათ ნიჭთა ღმრთისათა² დამეიწყებელ³ იქმნეთ, კუალადქცევითა პირველისავე მის მიმართ (F209v) ცხორებისა; ჰხედვედით⁴, ნუუკუე ზეციერი სამოსელი განაგდოთ და კუალად ძუელივე იგი ადამ შეიშოსოთ; ჰხედვედით⁵ საღმრთოსა მას მესაიდუმლოე-ყოფასა, რომელი ის(C128r)წავეთ, საიდუმ(A97r)ლოშემოსილთა მიერ⁶ ნეკტართა⁷ იორდანისათა, მასწავლელობითა და განმწმედელობითა⁸ ქრისტესითა.

დაიცევით მადლი იგი და ბილწებითა ცოდვათაათა (E214r) ბრწყინვალებასა მისსა ნუ შეამწინკულებთ⁹, არამედ წარუტყუენველად დაჰმარხეთ ნიჭი მისი; იღუაწეთ უბიწოებად ნიჭისად,¹⁰ რამეთუ არა თავს-იღებს ქრისტე უვარ-ყოფასა,¹¹ დაღაცათუ ფრიად კაცთმოყუარე არს.

იხილეთ,¹² დაიცევით ნამარხევი, რომელი მიიღეთ (B183r) ქრისტესგან წყალთა შინა იორდანისათა, ნუუკუე უდებ-ქმნითა დაცვისა მისისაათა¹³ უგრძობელად წარსწყმიდოთ იგი და უჩინოდ წარიჰპარონ იგი ავაზაკთა, რამეთუ უძილ არს მბრძოლი ჩუენი და უყუარს წარპარგად უცხომსა სიმდიდრისად,¹⁴ არათუ რაათა მან მოიგოს იგი, არამედ რაათა ჩუენი განაშიშულოს¹⁵ მისგან, საღმრთოდ განმდიდრებულებად, და მსგაეს თჳსსა

- 1 ნაკადულთაგან D, ნაკადულთა E
- 2 ღმრთისთა D
- 3 დამეიწყებელ B
- 4 ხედვედით DE
- 5 ხედვედით DE
- 6 მიერ] მათ C
- 7 ნეკტართა C
- 8 განწმედელობითა B, განმწმედელობითა C
- 9 შეამწინკულებთ BCE
- 10 იღუაწეთ უბიწოებად ნიჭისად] -D
- 11 უვარის-ყოფასა B, უარ-ყოფასა C
- 12 იხილეთ] +და E
- 13 მისაათა C
- 14 სიმდიდრესა ABCEF
- 15 განაშიშულოს BD

გუყვნეს სიგლახაკითა.

იხილეთ, ნუ სადა განამწაროთ იგი¹, გინა შეაწუხოთ ქრისტე, ესოდენსა ღმრთეებრ სიყუარულსა დამდებელი ჩუენთჳს, რამეთუ წუხს და განმწარდების, რაჟამს მიხილნეს ჩუენ შეურაცხისმყოფელად მისდა. ხოლო უკუეთუ, ვითარცა კაცთა, გრულოდის² და პირველისავე ცხორებისა მიმართ მიიზიდვოდით³ და ბილწებითა უჯეროთათა თაენი თჳსნი შეამწინკულნეთ⁴, რამეთუ ადვილ მცთომ არს ბუნებაჲ (D32v) კაცობრივი, არათუ მძლავრებითა და იძულებითა რაათმე⁵ დამო(F210r)ნებული, არამედ თჳთმფლობელითა⁶ ნებითა⁷ ვნებათა მიმართ მიდრეკილი, რაჟამს თჳთ ნეფსით⁸ აღირჩია მან ესე. კუალად, თაენი (E214v) თჳსნი განიწმიდენით⁹, კუალად, თაენი¹⁰ თჳსნი სინანულითა¹¹ განაბრწყინვენით¹², რამეთუ ესეცა მომანიჭა ჩუენ ქრისტემან, კაცთმოყუარემან, მეცნიერებითა ჩუენ, კაცთა, უძლურებისაჲთა და ცოდვისა მიმართ მალემსრბოლობისაჲთა, დაღათუ ნავატიანნი მხოლოდ სახელისდებამდე ოდენ წმიდანი¹³ განიჭრებიან.

არამედ ჩუენ ნუმცა დავადგრებით ცოდვასა შინა, ნუცა¹⁴ და(B183v)ვშთებით¹⁵ ბრალთა შინა, ნუ¹⁶ დავადგრებით შეგინებასა ზედა თავთა თჳსთასა და ბორგნეულობასა¹⁷ შინა ბილწთა საქმეთასა და მაგინებლობასა¹⁸

- 1 იგი] –BCDEF
- 2 გურულოდის CD
- 3 მიიზიდვოდეთ D
- 4 შეამწინკულნეთ CDE
- 5 რაათმე B
- 6 თჳთმფლობელობითა B
- 7 ნიებითა B
- 8 ნებსით DE
- 9 განვიწმიდენით C
- 10 განიწმიდენით,კუალად თაენი] –E
- 11 ~სინანულითა თაენი თჳსნი B
- 12 განაბრწყინვენით D
- 13 ოდენ წმიდანი] –E, ოდენ D
- 14 ნუმცა E
- 15 ცოდვასა შინა,ნუცა დავშთებით] –D
- 16 ნუცა B
- 17 ბორგნეულობასა B
- 18 მაგინებლობასა E

ჩუენდა მოცემულისა მადლისასა; არა განვარისხოთ მომ-
ცემელი იგი მადლისაჲ ქრისტე, რამეთუ ამისთვის მო-
მანიჭა ჩუენ შემდგომად ცოდვათა და ცთომათა წამალი
სინანულისაჲ, რადთა დაღათუ¹ ვსცთეთ², ვითარცა კაცნი,
კუალად მისსა მომართვე მოვიქცეთ განგდებითა ცოდვის³
მოქმედებისაჲთა (A97v) და მის მიერ მომადლებული იგი
ჩუენდა ბრწყინვალეზაჲ მივიტაცოთ და კუალად მის მიერ
საკუთარ ვექმნეთ მას.

ისწავეთ, ძმანო, საყუარელნო, თუ ვინაჲ ესოდენ
კაცთმოყუარე (C128v) იგი ქრისტე, მარადის მოსურნე
ცხორებისა ჩუენისაჲ, ესოდენითა რისხვითა აღეტყინების
ჩუენთვის და ვითარ-ესე ხედავთ⁴, ესოდენ საწყალობელად
დაგუამონებს მტერთა, რომელთა მახვლითა უწყალოდ
განვილევით? ცხად-არს, ვითარმედ ამისთვის, რამეთუ სა-
მარადისოდ ვცოდავთ და მოქცევამ არა ოდეს გუნებავს,
არცა აღდგომაჲ (E215r) დღითიდღედთა დაცემათა ჩუენ-
თაგან, არამედ გულს(F210v)მოდგინედ შეგვმსჭუალვან⁵
გონებანი ბოროტთა საქმეთადა და მათგან განჭრაჲ
ამათი⁶ არა გუნებავს. ვინაჲცა გლოცავ, საყუარელნო,
ვიდრემდის კნინი ესე ჟამი გუაქუს, რამეთუ რაჲ არს
კაცობრივი ცხორებაჲ, გარნა თუ მსგავს მარადის
(B184r) მლ(D33r)ტოლვარისა აჩრდილისა? მოვივსენებდეთ
საღმრთოთა ამათ ნიჭთა ქრისტესთა და კუალად მოვეგნეთ
თავთა თვსთა, განვიწმიდნეთ თავნი ჩუენნი⁷ ყოვლისაგან
ბიწისა და კუალად მოსწრაფებით მოუვდეთ ქრისტესა;
ყოველივე⁸ უდარეს ვჰგონოთ მსახურებისა მისისა, რადთა
კუალადცა მოვიხუნეთ ნიჭნი მისნი, რამეთუ არარაჲთ
ესრეთ მოიმაღლების ქრისტე, უბიწოჲ იგი და წმიდაჲ, ვი-
თარ სიწმიდითა სულისაჲთა და უბიწოებითა ვორცთაჲთა,

- 1 დაღაცათუ BF
- 2 ვსცთით C
- 3 ცოდვისა D
- 4 ვხედავთ D
- 5 შეგვმსჭუალვან B, შეგვმსჭუალვან CDE, შეგვმსჭუალვან F
- 6 ამითი B
- 7 ჩუენნი] თვსნი DE
- 8 ყოვლისავე B

რამეთუ კაცობრივი ყოველი და მიწიერი წუთჟამისა¹ არს და მსწრაფლ წარმავალ, ხოლო ქრისტეს ცხორებაშემოსილნი იგი ნიჭნი დაუცემელ არიან და დაუსრულებელ და მარადის დაადგრებიან მიმღებელთა მათთა.

ხოლო უკუეთუ არცა სურვილმან მათმან საცხორებელმან, არცა სიყუარულმან საღმრთომან შეუძლოს მოქცევამ ჩუენი ბოროტისაგან, სატანჯველთადა სადმე² და საგუემელთათჳს, რომელნი ამას ცხორებასა შეგუემთხუევიან და რომელნი მერმესა მას მიგუელიან, რაათა აქა წუთჟამ ვიტანჯებოდით, ხოლო მუნ უკუდავად და დაუსრულებელად შევიყუართ მოქცევამ მისსა მიმართ, რაათა რომელნი კეთილისა სურვილმან (E215v) არა მოგუაქცინა, შიშმან სატანჯველთამან მოგუაქცინეს. ამისთჳს მადლნი მიეცემიან, ამისთჳს ტანჯვანი³ წინადაესხმიან, ამისთჳს ნიჭნი განეყოფვიან, ამისთჳს საგუემელნი განემზადებიან, რაათა ერთითა მით ღმრთის(F211r)მოყუარენი სულნი⁴ განმტკიცნებოდინ⁵ და ღმრთისმსახურებასა შინა დაადგრებოდინ⁶ მიმღებელად საღმრთოთა მათ კეთილთა მისთა, ხოლო მეორითა მით (A98r) ცოდვისმოყუარენი სულნი იტანჯებოდინ და, ვითარცა ფრიად ფიცხელნი, იგუემებოდინ, გინა იწერტებოდინ, და კუალად ღმრთისა მიმართ მოიქცეოდინ თჳსისა ტყუეობისა დატევებითა და კუალადმოქცევისა ჩუენებითა.

ხოლო უკუეთუ მოუქცეველ ეგნენ, ეგრეცა და ვიდრე სიკუდიდმდე ცოდვასა შინა ყოფამ (C129r) აღირჩიონ, უკუდავთა მიეცნენ სატანჯველთა და მიერიტგან (D33v) სამართლად იტანჯებოდინ, ვითარცა არადამტევებელნი ცხორებისანი, არცა ამასვე საწუთოსა მოქცეულნი ღმრთისა, რომლითა მოიგებვის⁷ საღმრთომ იგი მოწყალეებად მისი, რამეთუ დაუსრულებელ არიან სატან-

1 წუთჟამისაჲ BDF

2 სადამე B

3 ტანჯვანი] +წინა E

4 სუდითა D

5 განმტკიცნებოდინ B, განმტკიცდებოდინ ABE

6 დაადგრებოდინ D

7 მოიგების D

ჯველნი იგი საუკუნენი. დაღათუ ორიგენეთნი¹ აღმფოთ-
ნებოდინ, დაღათუ დიდუმონი და ევაგრენი აღბორგნე-
ბოდინ² შჯულისდებითა³ სატანჯველთა დასრულებისათჳს,
ვითარმცა მტყუვარ-ჰყოფდეს ქრისტესა, რომელი-იგი საუ-
კუნეთა სატანჯველთა გუემისა და ცეცხლისა ოდესმე
დაუსრულებელობასა, ხოლო ოდესმე⁴ მოუკლებელობასა
მატლისასა განასაზღვრებს ცოდვილთათჳს, რომელთა
აქა (E216r) სინანული არა ინებეს, არცა მისსა მიმართ
მოქცევაჲ აღირჩიეს, არამედ მათვე ცოდვათა მათთა შინა⁵
შეემთხვა განსლვაჲ ამის ცხორებისაგან.

აწ უკუე, რაჲთა ორკერძოთავე, აწინდელთა ამათ და
მერმე ყოფადთა, მოუთმენელთა ძურთა სატანჯველისათა
განვერნეთ, მაცხოვრისა ქრისტეს მიმართ მოვიქცეთ და
ყოველი სახე ცოდვისაჲ მოვიძაგოთ, მოვიქცეთ ყოველთა
(F211v) საქმეთა ბილწებისაგან, კეთილ საქმედ განცვალე-
ბითა მათითა, რაჲთა ესრეთ მოწყალე და ურისხველ ჩუენ,
ყოველთათჳს, ვყოთ იგი და ესრეთ აწინდელთაცა ამათ
მაჭირვებელთა ჩუენთა მოუთმენელთა საგნებელთაგან
ვიჯსნეთ⁶ და საუკუნოდ ყოფადთა მათ დაუსრულებელთა
ტანჯვათაგან განვერნეთ. და არა ხოლო ესე, რამეთუ
არა ხოლო ვიდრე⁷ მოაქამდე დაადგრებიან ღმრთივმონი-
ჭებულნი მოსაგებელნი მათნი, რომელთა დაიცვენ ნიჭნი
საცხორებელისა და ღმრთივმოცემულისა ნათლისღები-
სანი და კეთილ ცხორება იქმნენ⁸ ბოროტად ცხორებისა-
გან, არამედ სასუფეველსაცა ცათასა მივემთხვენეთ⁹ და
მკუდრობაჲ იგი ზეცათა პირმშოთაჲ შეგუეძინოს და საუ-
კუნეთა კეთილთა მათ თანავე მიმღებელ ვიქმნეთ.

(A98v) (D34r) ყოვლადვე და¹⁰ სამარადისოდ ვდღესას-

- 1 ორიგენეთნი B, ორიგიანეთნი D
- 2 აღბორგნებოდინ B
- 3 სჯულისდებითა BCDE
- 4 ოდეს AC
- 5 ~შინა მათთა BF
- 6 ვიჯსნეთ B
- 7 ვიდრემე E
- 8 იქმნენ BDF
- 9 მივემთხვენეთ ABCEF
- 10 და] –ABCEF

წაულობდეთ, ყოვლადვე და მარადის ვიშუებდეთ სამარადისოთა მათ თანა მედღესასწაულეთა, მარადის მედღესასწაულენი, და გალობითა ღმრთისაჲთა შუებულნი ვმასა მედღესასწაულეთასა ვგალობდეთ და გალობასა¹ ანგელოზებრსა ზეციერად უგალობდეთ (E216v) დაუსაბამოსა ერთსა² და მშობელსა ძისა მხოლოდშობილისა და ღმრთისასა, რომელი-იგი ცხად არს, ვითარმედ არა დაუსაბამო არს მიზეზისაგანობისათჳს³, ხოლო დაუსაბამო – ჟამთა პირველ, უჟამოდ მამისაგან შობილობისათჳს, (C129v) რამეთუ დაუსაბამოდ და უჟამოდ აქუს მამისაგან შობამ, და ყოველთა წმიდამყოფელსა, სულსა ყოვლად წმიდასა, რომელი-იგი მამისაგან გამოვალს და მამისა და ძისა თანა სამარადისო არს და ღმრთივშუენიერად⁴ ბრწყინავს ყოველთავე შინა ბუნებითა საცნაურებათა, რომელთა შინა მამამ იხილვების (F212r) და ძჳ⁵ იცნობების, მათვე შინა, ცხად არს, სული წმიდაჲცა.

(B185v) რამეთუ სამ არს სამებაჲ, მარადის სამსახურებელი, მარადის პატრივისსაცემელი, მარადის საქებელი, მარადის სადიდებელი, და ერთ არს მისი სამარადისობამ⁶, ერთ არს მისი მეუფებაჲ, ერთ არს მისი ყოველთა ზედა მთავრობამ და მიუდრეკელობამ და ერთ⁷ – მისი ზეშთა⁸ მთავრობისა⁹ მთავრობამ და შეურყეველობამ და ერთ – ზეშთა¹⁰ ნათელთა¹¹ იგი ბრწყინვალეობამ, ყოვლისავე, ხილულისა და უხილავისა, განმანათლებელი და ერთ – ზეშთა¹² ღმერთთაჲ იგი ღმრთეებაჲ, ყოველთა განმადმრთობელი¹³

-
- 1 გალობსა B
  - 2 ერთსა] ღმერთსა BCDEF
  - 3 მიზეზისა გონებისათჳს B
  - 4 ღმრთივშუენერად C
  - 5 ძე BCDEF
  - 6 სამარადისობამ ABEF
  - 7 ერთ] +არს C
  - 8 ზესთა BD
  - 9 მთავრობის B
  - 10 ზესთა BD
  - 11 ნათელთა ADE
  - 12 ზესთა BD
  - 13 განმადმრთობელი] განმადმრთობელი C, განმანათლებელი D

მადლით, საღმრთოდასა მადლისა ღირსქმნულთაჲ; ერთ – ზეშთა¹ ცხოველთაჲ ცხორებაჲ და უკუდავებაჲ, ყოველთა ცხოველსმყოფელი² ცხორების დასაბამობით³, თითოფერად და მრავალსახედ, თითოსახისა ცხორებისა მიმღებულთაჲ მათ უკუდავმყოფელობით⁴ და წარუვალისა ცხორებისა შემსგავსებულობით⁵.

(E217r) ამას ნეტარსა სამებასა,⁶ ყოველთა მეუფე-სა, ვადიდებთ,⁷ ამას დაუცხრომელად ვაქებთ,⁸ ამას (D34v)* პატივ-სცემთ⁹ და ვმსახურებთ¹⁰, რომელმან იორდანესა, ყოველთა წყალთა სიწმიდითა¹¹ უპირატესსა, ზედა განცხადებულად მიჩუნა ჩუნ თავი თუსი, რაჟამს მამაჲ ზეგარდამო წამებდა, ძჳ¹² იორდანეს ვორციტა ნათელს-იღებდა, სული წმიდაჲ, სახითა ტრედისაჲთა, ჰაერის¹³ განმკუეეთელობდა და ქრისტესა ზედა, ვითარცა თანამონათესავესა¹⁴, გარდამოვიდოდა და თავსა¹⁵ მისსა¹⁶ ზედა დაჯდებოდა, რომლითა გამობრწყინდა სრული სამები-სა ღმრთისმეცნიერებაჲ და მისსა მიმართ განმტკიცნა სარწმუნოებაჲ¹⁷.

-
- 1 ზესთა BD
  - 2 ცხოველსმყოფელი] +და E
  - 3 დასაბამობით E
  - 4 უკუდავმყოფელობით B
  - 5 შემსგავსებულებით BD
  - 6 სამებას B
  - 7 ვადიდებდეთ B, ვადიდებდეთ F
  - 8 ვაქებდეთ BF
  - 9 პატივ-სცემთ BCF
  - 10 ვმსახურებთ BCDEF
  - 11 სიწმიდით D
  - 12 ძე BCDEF
  - 13 ჰაერისა ABCEF
  - 14 თანამონათესავესა B
  - 15 თავისა D
  - 16 მისისა D
  - 17 სარწმუნოებაჲ] სასოებაჲ BF

* D-ში (Jer. 17) ტექსტის ბოლო გვერდზე (34v) აშიაზე ასომთავრული ასოებით მიწერილია ჯვრის სახედ: „თარგმნილი ...მსი“ (სახელის პირველი ასოები არ იკითხება).

(A99r) ამას დაუცხრომელად ვადიდებდეთ¹, ამას მოუკლებელად (F212v) ვაქებდეთ ქებითა ღმრთივშუენიერიითა, ამას უგალობდეთ ანგელოზებრივითა გალობითა. ღმრთად, ვითარ-იგი პირველ ვთქუ, ვიცნობთ მამასა, ღმრთად ვიცნობთ ძესა და სიტყუასა ღმრთისა მამისასა და² ეგრეთვე, ღმრთად აღვიარებთ ღმრთისა მამისაგან გამომავალსა სულსა წმიდასა, რამეთუ მისსა შუენის³ ყოველივე დიდებამ, პატივი და⁴ თაყუანისცემამ, დიდადგონიერებამ⁵ და დიდდშუენიერებამ⁶ ცათა შინა და ქუეყანასა და ზღუასა, თვთ მათ კიდეთადმდე⁷ სოფლისათა, ყოველსა ადგილსა უფლებისა მისისა⁸, ყოველთა მფლობელისასა, ყოვლადვე და⁹ აწ და მარადის და¹⁰ უკუნითი¹¹ უკუნისამდე, ამინ.^{12*}

-
1	ვადიდეთ F
2	და] –B
3	შუენისა B
4	და] –B
5	დიდგონიერებამ DE
6	დიდშუენიერებამ DE
7	კიდეთამდე ABCDF
8	მისისასა CD
9	და] –BD
10	და] –C
11	საუკუნეთა D
12	ამენ E

* F-ში (Jer. 38) ტექსტის ბოლოში წერია: „სულსა იოვაკიმესსა შუენდვენ ღმერთმან“.

K-ში (A-643) პომილიის ბოლოს მიწერილია: „უფალო იესო ქრისტე, ღმერთო, დაიცვე წმიდად ბეჭედი ჩემისა ნათლისღებისა ცა და ნუ განმეშორებინ მე სული წმიდად შენი ცოდვილსა მღუდელსა პეტრეს ნუცადა ჟამსა სულისა ჩემისა აღმოსვლისასა“. ამ პიროვნების სახელი აღნიშნული ხელნაწერის ბევრი საკითხავის ბოლოშია, საიდანაც ვიგებთ, რომ ის ყოფილა „პეტრე ტაბლაიშვილი, მარტყოფელი“ (მინაწერი ქალწულმოწამე ფებრონიას წამების საკითხავის ბოლოში).

(A99 r) მისივე¹, წმიდისა² მამისა ჩუენისა
 სოფრონ იჭრუსალიმელ პატრიარქისა³, ნათლის-
 ღებისათჳს მაცხოვრისა და ზედააღდგომისათჳს
 სარკინოზთამსა⁴. გუაკურთხენ, მამაო⁵.

1. კუალად ნათელი გამოგზნდების⁶ და კუალად მე
 განვნათლდები; კუალად ქუეყანაა განბრწყინდების⁷ და⁸
 კუალად მე⁹ განვბრწყინდები; კუალად ჰაერი ჰაეროვნობს
 და კუალად მე ჰაეროვან ვიქმნები. ყოველივე ნათელ¹⁰ და
 ზეშთა¹¹ ბრწყინვალე, ყოველივე ცისკროვან და ელვარე¹²
 და მვმობელ¹³ ღღისა ბრწყინვალეებასა¹⁴. ძალნი ცათანი იხ-
 არებენ¹⁵, ქუეყანაა ზეცისათა¹⁶ თანა იშუებს, მეღღესას-
 წაულენი ჩემისა განათლებისანი¹⁷. მთანი ჰკრთებოდედ
 დიდ-დიდებთა¹⁸ მათ ვლდომათა¹⁹ ვერძებისათა²⁰ მსგავსე-

-
- 1 თქუმული+მისივე F,მისივე| თქმული GK
  - 2 მისივე წმიდისა| წმიდათა შორის B
  - 3 პატრიარქისა B, პატრიარქისა GK,პატრიარქისა H
  - 4 სარაკიანოზთამსა B,სარკინოზთა G
  - 5 ~მამაო,გუაკურთხენ BF,გუაკურთხენ,მამაო —D
  - 6 გამოჩნდების BCGHKL,გამოგზნდების| გამოგზბრწყინდე-
ბის F
  - 7 განბრწყინდები K
  - 8 და| —B
  - 9 მეცა BCDEFGHIL
  - 10 ნათელი G
  - 11 ზესთა BC
  - 12 ელვარე| ჰაეროვან B
  - 13 მამაკობელ I
  - 14 ბრწყინვალეებასა C
  - 15 იხარებენ| +და F
  - 16 ზეცისა I
  - 17 განათლებისანი| ნათლისღებისანი I
  - 18 დიდ-დიდებთა G
  - 19 ხლოდომათა B,ვლდომთა C
  - 20 ვერძებისა D („თა“ თითქოს წაშლილი ჩანს), ვერძები-
სათად G

ბითა¹ და ბორცუნი აღიმღერებედ² კრავთა³ აღმღერები-
სა⁴ მიბაძვებითა. ივლტოდედ⁵ წყალნი ზღვსანი გამოსახ-
ვითა ვრცელობისა⁶(B237v) და ზღვსსახეობისა⁷ ჩუენთა⁸
ცოდვათადაათა⁹. იორდანე რბიოდედ ჩემთს¹⁰ სრბასა
უკუღმართსა, რამეთუ მე ვარ კეთილად მართლუკუნ-
ქცეული და კუალად ყრმაქმნული სულიერიითა მით და
წყალთამიერიითა ა*(C186v)ღმომობითა, რაათა ესრეთ, ვი-
თარცა აწლა შობილი და უმანკოა ყრმა, სასუფეველად
ზეცათა აღყვანებულ ვიქმნე.

ამისთვს განფენილ არს სიხარული ზეცათა¹¹ ჩემთს,
ქუეყანით ზეცად¹² ამალღებადისა¹³; ამისთვს შუენიერი
მხიარულებაა ქუეყანისათა¹⁴ თანა შეზავებულ არს დღეს,
(F218r) რამეთუ ხედავს ჩემისა ცხორებისა შობასა, რამეთუ
განიცდის ჩემსა ნათლის გამობრწყინვებასა, რამეთუ მიხე-
დავს ჩემსა მონებისა განგდებასა, რამეთუ მოხედავს ჩემისა¹⁵
აზნაურებისა მოწვევასა, რამეთუ იჭვრობს ჩემსა ბიწისა-
გან განბანასა, რამეთუ გულისვმა-ჰყოფს¹⁶ ჩემისა სიწმი-
დისა ბრწყინვალებასა¹⁷, რამეთუ იხილა ჩემისა შვილებისა

-
- 1 მსგავსებითა] –I,მსგავსად B,მსგავსებისათა DG
  - 2 აღიმღერებდ BG,აღიმღერებდე C
  - 3 კრვთა C
  - 4 ამღერებისა E
  - 5 ივლტოდენ BG,ილტოვდენ I
  - 6 ვრცელებისა C,ვრცელისა D
  - 7 ზღვსსახეობითა BG
  - 8 ჩუენ I
  - 9 ცდვათაათა B,ცოდვათათა G
  - 10 ჩუენთს BK
  - 11 ზეცათა G
  - 12 ზეცად] –B
  - 13 აღმალღებადისა B
  - 14 ქუეყანისა C
  - 15 ჩემსა C
  - 16 გულივმაჰყოფს B,გულისხმაჰყოფს G
  - 17 ბრწყინვალებასა C

* C-ში (A-1170) 186 r გვერდის ბოლოში მიწერილია: „ქრისტე, დმერთო, შეიწყალე ქრისტეფორე და მშობელნი მისნი საუკუნოდ. ამინ“.

შობამ, უფროსლა¹ საკვრველი აღმოშობამ², რამეთუ ეს-
რეთ თქუმაჲ უშუენიერეს არს, არა ნებითა ვორცთაჲთა³
გამომკურველად⁴, არცა ნებითა მამაკაცისაჲ(A99v)თა⁵
აღმომაცენებელად, არამედ ნებითა სულისა წმიდისაჲთა⁶
გამობრწყინებულად⁷. იგინი – ქუენამს⁸ შობისა, ესენი –
ზენამს⁹ შობილობისა, იგინი – ადამის მადლ, რომელმან
მოგუატყუა შვილთაცა თვსთა, ურჩ-ექმნა რაჲ ღმერთსა
და გარდაჰვდა¹⁰ სწავლათა მისთა, ხოლო ესენი – მეორისა
ადამის ნიჭ, რომელნი ჩუენ, მოწაფეთა მისთა, მოგუმადლ-
ნა, იქმნა¹¹ რაჲ მორჩილ ღმრთისა¹², მშობელისა მისისა, და
დაიცვა მცნებაჲ¹³ მისი უქცეველად, რაჟამს მსგავს ჩემდა¹⁴
იქმნა კაც და აჩუენა მორჩილებაჲ ვიდრე ჯუარცუმამ-
დეცა¹⁵ და სიკუდილადმდე, რამეთუ თვთ თავადი იტყვს:
„მან მომცა მცნებაჲ, რაჲ ვთქუა¹⁶ და რასა¹⁷ ვიტყოდი და
მცნებანი მამისა ჩემისანი დავიმარხენ“.

ამათ ესევითართა არა უღირს-იჩინებს¹⁸ თქუმად და სი-
ტყუად¹⁹ ჩემ ძლით, (C187r) რამეთუ იქმნაცა ჩემ(D130v)-
ებრობისა არა უღირსმჩინებელ, მიისუნა რაჲ²⁰ უვორცომან
ვორცნი და ქალწულებრივთა სისხლთაგან აღ(F218v)-
მოსცენდა და მიიღო მისგან სული გონიერი, საცნაური

- 1 უფროსილა B, უფროსლა G
- 2 აღმოშობა G, აღმოშაჲ I
- 3 ვორცთათა G
- 4 გამომკურველად I
- 5 მამაკაცისათა G
- 6 წმიდისათა G
- 7 აღმობრწყინებულად B
- 8 ქუენას G
- 9 ზენას G
- 10 გარდახდა G
- 11 იქმნა C
- 12 ღმრთისაჲ G
- 13 მცნება G
- 14 ჩუენდა BCGHI
- 15 ჯუარცუმადმდეცა BG, ჯუარცუმადმდეცა C
- 16 ვთქუად G
- 17 რაჲსა G
- 18 ღირს-იჩინებს C, უღირს-იჩინებს GH
- 19 სიტყუად
- 20 რაჲ] -I

და უხილავი, თანამონათესვე¹ სულთა ჩუენთა², რამეთუ ესრეთვე სულისა³ და ვორცთაგან⁴ არს ყოველი კაცი, ბუნებით ადამისგან შთამომავალი და სცავს თუსებასა მისსა მიმართ, ვითარცა თანაერთბუნებად და შვილთაშვილი.

(B238r) ამათდავე სახედ იშვა ღმერთი, სიტყუად ღმრთისად, დამბადებელი ამათი⁵ ცხორებად მნებებელობითა კაცობრივისა თბისადათა⁶, ვითარცა თუსისა⁷ ქმნულ-დაბადებულისადათა⁸, და ესე მის თანა ნებებითა ღმრთისა მშობელისადათა⁹ და თანასათნო-ყოფითა სული-სა წმიდისა¹⁰, მის თანამონათესვისადათა¹¹, რამეთუ ერთ¹² არს განზრახვად ნეტარისა სამებისა¹³, ვინათგან¹⁴ სარწმუნო არს ერთობა¹⁵ ბუნებისადა და არსებისა მისისადა. ამისთუსცა¹⁶ ნათელი სანთლისა მივალს ჩემსა განათლებასა განსაკუთრებად და უნათლეს-ყოფად¹⁷ სანთლისა¹⁸, ვითარი-გი¹⁹ იყო, და სიტყუად ვმისა მიიწევის სიტყუერ-ყოფად და განბრძნობად მნებებელობითა ჩემ, პირუტყუქმნული-სა²⁰, ვორცთა²¹ ვნებათა და გულისთქუმათაგან. და მეუფე²² მონისა შთამოვალს წადი(E214r)ერებითა ჩემისა მონები-

- 1 თანამონათესავე C, თანამონათესავეთა GH
- 2 ჩუენთა G
- 3 სულისაგან BI
- 4 ვორცთა B, ვორცთასა I
- 5 ამათ GH
- 6 თბისათა G
- 7 თუსითა BG, თუსთა I
- 8 მნულ-დაბადებულისათა G, ქმნულთა დაბადებულისათა I
- 9 მშობელობისადათა B, ღმრთისა მშობელისადათა¹ ღმრთის-მშობელისათა GHL
- 10 წმიდისა¹ თანა B, ღმრთისა G
- 11 მონათესავისადათა C, მონათესავისათა GHI
- 12 ესრტთ B
- 13 სამებისათა J
- 14 ვინათგან G
- 15 ერთობა G
- 16 ამისთუს C
- 17 უნათლესყოფად G
- 18 ნათლისა B
- 19 ვითარი-გი B
- 20 პირუტყუქმნულისა CE
- 21 ვორთა C
- 22 მეუფე G

საგან თავისუფლებისადა¹ და მკედარსა² მეუფე³ მოუდრკების⁴ ჩემისა⁵ სასუფეველად აღყვანებისათჳს⁶ და ამას – ზეცისად, არა ქუეყანისად, ვინათგან⁷ იგიცა მეუფე⁸ არს ზეცისად და წინამორბედისა მიმართ აჩუენებს სრბასა, რომელი ყოველგან არს, (C187v) ვითარცა ღმერთი გარემეუწერელი, და წინაშე მისსა სრბად წარმო(F219r)-მავლინებელი წინამორბედისად, ვმობად ცხორებისა მოსლვასა და ქადაგებად მისსა ღმერთმყოფელსა ღმრთის⁹ გამოცხადებასა, რამეთუ განმალღმრთობს¹⁰ მე ვორცითა გამოჩინებული და საკუთარ-მყოფს მშობელისა მისისა ღმრთისა¹¹, ძუელსადმე ლტოლოვილსა ამას ღმრთისაგან და ვიდრე ამისდამდე განდგომილყოფილსა.

2. (A100r) არამედ იორდანედცა¹² და იორდანისა ნაკადულთა მოვალს წყარომ ცხორებისად¹³ და ზღუად უკუდავებისად, არა მარილოვნად¹⁴ ჭავლოობით¹⁵, არცა განხრწნადად¹⁶ დიდროობით*, არამედ ცხოველსმყოფელობისა უფსკრულობით და ნათლისსახედ ეღვარეობით. არამედ ნათლისმცემელისა მიმართცა და წყლითა ხოლო ნათლისმცემელისა¹⁷ სულითა ნათლისმცემელი¹⁸ მოიწვევის და ნათლისღებასა ეძიებს და განწმედასა იჩემებს განმწ-

- 1 განთავისუფლებისადათა FL, თავისუფლებისათა GHI
- 2 მკედარად B
- 3 მეუფე ACDFGIJKL, მეუფე G
- 4 მოუდრეკს C, მოუდრკების] +თავსა C
- 5 ჩემისა] ყოფადისა B
- 6 აღყვანებათათჳს B
- 7 ვინათგან G
- 8 მეუფე G, მეუფედ J
- 9 ღმრთისა C
- 10 განმალღმრთობს C
- 11 ღმრთისად G
- 12 იორდანედცა J
- 13 ცხორებისა G
- 14 მარილოვნად C
- 15 ჭავლოობით BCG
- 16 ანხრწნადად] +და BHI
- 17 ნათლისმცემელისა B
- 18 ნათლისმცემელი C, ნათლისმცემელისა F

* D-ში „არცა განხრწნადად დიდროობით“ აშიაზე მიწერილი.

მედელი¹ იგი ყოველთა ბრალთაჲ, ვინაცა² ყოველსავე სულიერსა ბიწსა განჰბანს სულითა, რაჟამს ჩემი მიიჩემა განწმედაჲ და ველოვან-იქმნა სიწმიდისა ჩემისა. ამისთვისა ვჰაჲ³ ვჰობს და დიდად ოხრიან-(D131r)ჰყოფს⁴ უდაბნოსა და შეაშინებს იორდანესა მეტყუელებითა: „განმზა(B238v) დენით⁵ გზანი უფლისანი⁶, წრფელ-ყვენით (E214v) ალაგნი ღმრთისა⁷ ჩუენისანი⁸“.

რამეთუ ღმერთი იყო მისი და უფალი და⁹ დამბადებელი¹⁰, მისსა ვორცითა მიმავალი¹¹ ძიებად ვორციელსა ნათლისღებასა, რამეთუ ესე იყო სრულ-ყოფა¹² ყოვლისავე გამოუთქუმელისა სიმართლისა. და ვინ, კაცობრივისა პირისა მქო(F219v)ნებელი, (C188r) შემძლებელ არს გამოთარგმანებად სიმართლესა ღმრთისასა¹³? რომელი¹⁴ ყოველისავე კაცობრივისა ცოდვისა ვევენება¹⁵ უღრმესობასა საღმრთოჲსა სავეებისაგან აღმოვესებულ-ჰყოფს და ყოველსა მთასა, მძლავრებრვისა¹⁶ და წარბმალღებრვისა, და ყოველსა¹⁷ ბორცუსა, ამპარტაენსა და სნეულსა, ღმრთისა ზედა ქედფიცხელობითა მდაბლად გამოაჩინებს და ვევენებ-ჰყოფს და გულარძნილობისაგან¹⁸ – მართალ¹⁹ და წრფელ,

-
- 1 განწმედილი J
  - 2 ვინაცა G
  - 3 ვჰასა H
  - 4 ოხრიან-ჰყოფს G
  - 5 განჰმზადენით FG
  - 6 უფლისადნი G
  - 7 ღმრთისანი B ღმრთისად G
  - 8 ჩუენისანი] –B
  - 9 და] –I
  - 10 დამბადებელი G
  - 11 მიმავალი B
  - 12 სრულყოფად
  - 13 ღმრთისად I
  - 14 რომელი] რამეთუ GH
  - 15 ვევენება] კელვენებათა BCE, ვევენება] კელვენებითა GHL
  - 16 მძლავრებრვისა G
  - 17 ყოველსავე C
  - 18 გულარძნილებისაგან C
  - 19 მართლ G

და ძნელთა და ფიცხელთა¹, ძნიად სავალთა და ღირღუა-
როანთა² გზათა შესცვალეbs და ადვილსავალად გზად
გარდააქცევს, რამეთუ ნებებასა თანა სწორშედგმული
აქუს შეძლებაცა³ და თანამორბედი განზრახვისაჲ
მოაქუს⁴ ძალიცა. ამისსა რაჲ გამოჩინებასა მოშიშ იყო
წინამსწარმეტყუელი, და ფრიადცა სიმძაფრით ძრწო-
და მისლვისაგან, მცონარეობდა⁵ კელ-ყოფად მის მიერ
ბრძანებულსა⁶ და ყოველთა უქადაგებდა წყლისამიერსა
ნათლისღებასა, რომელი-იგი იყო წინამორბედ⁷ საცხო-
რებელისა ნათლისღებისა, რამეთუ მხოლოდ სინანულად
მოიყვანებდა წინაგანწმედითი იგი მისი ნათლისცემამ,
რომლითა თვთ მის თავადისა მეუფისა⁸ ნათლისცემად
დროებდა და ჰყოვნიდა და წინასაჩინოებით ძრწოლით
შეშფოთნებოდა. (E215r) და იხილა რაჲ თუალითა ქრისტე,
ვპითა დიდითა უღალადებდა საღმრთოჲსა მის სიმართლისა
ღმრთისა⁹ ხუროთ(C188v)მოდღუარსა: „მე მივმს შენ მიერ
ნათლისღებაჲ¹⁰ (F220r) და შენ ჩემდა მოხუალ-ა?“ არა
სადამე¹¹ ნაცილ¹² იყო ამისი¹³ თქუამა, რამეთუ იძლევის სი-
მართლითა ღმრთისაჲთა¹⁴ ყოველი და თანაშეუტყუებელად
ქუემდებარე არს ქუენა¹⁵ კერძო უსრულესისა მისგან თა-
ვისა სიმაღლეთა მისთაჲსა¹⁶. და ვითარ ნათელ-სცემ, ჰოჲ,
ნათლის(B239r)მცემელო, თვთ მოქენე ეგე ნათლისღებისაჲ

-
- 1 ფიცხელთა] +მართალ I
  - 2 ღირღუაროვანთა BG, ღირღუნართა D
  - 3 შეძლებაცა G
  - 4 მაქუს I
  - 5 მცონარეობად GH
  - 6 ბრძანებულისა C, ~ ბრძანებულსა მის მიერ K
  - 7 წინამორბედი G
  - 8 მწფისა B
  - 9 ღმრთისაჲ G
  - 10 ნათლისღება G
  - 11 სადამე CI
  - 12 ნაცივალ G
  - 13 ამის G
  - 14 ღმრთისათა G
  - 15 ქუენად C
  - 16 მისთაჲსა CG

და ვითარ ბიწიანთა განსწმედ¹ ცოდვათაგან, თვთ მვედრე-
ბელი განმწმედელისაა²? ამისთვისო, იტყვს: „რამეთუ შორს
ვარ საღმრთოსა³ სრულე(B100v)ბისაგან და, ვითარცა
კაცი, არა⁴ მიულეებელ ბიწთა კაცობრივთაგან⁵, რამეთუ
ვერვინ წმიდა⁶ (D131v) არს ბიწისაგან⁷, დაღათუ ერთ⁸
დღე⁹ იყოს ცხორებაჲ მისი¹⁰ საწუთროსა¹¹ შინა და ვერვინ
მიწისა¹² ბუნებისა¹³ მკვდრთაგანმან¹⁴ იქადოს წმიდაჲ გული
ქონებად. მე ნათელ-გცემ თქუენ, ჩემსა უფროსა¹⁵ ბიწის
მქონებელთა, და ამას¹⁶, წყლითა ოდენ მცირესა სინანუ-
ლად განბანასა, მიგცემ თქუენ და წინა-განგწმედ¹⁷ რეცა
უფროსისაგან¹⁸ და ძნად განსაბანელისა მწინკულისა¹⁹.

ხოლო შორის თქუენსა დგას, რომელი თქუენ არა იცით,
მან ნათელ-გცეს თქუენ სულითა წმიდითა და ცეცხლი-
თა დაწუგად ყოველსავე ხუაესა ცოდვათა თქუენთასა,
რომელ არს განქრეული იგი ბზც²⁰ ყოვლისა შეცოდებისაჲ,
რომლისა საღმრთოთა²¹ ველთა ნიჩაბი უტჯრთავს განწმე-
დად ყოვლისა კალოსა²², რაათა სიწმიდით მორთუმული²³

-
- 1 განსწმედს G
  - 2 განმწმედელისა G
  - 3 საღმრთოსა G
  - 4 ~ არა კაცი GHKL
  - 5 ~ კაცობრივთა ბიწთაგან B
  - 6 წმიდაჲ G
  - 7 ბიწისაგან] -C
  - 8 ერთა G
  - 9 დღე BCDEFG
  - 10 მისი] -C
  - 11 საწუთოსა BCDF
  - 12 მიწსა C
  - 13 ბუნებისაგანმან H
  - 14 მკვდრმან H
  - 15 უფროს G
  - 16 ამათ G
  - 17 წინაგანგწმედ] მცირედ განგწმედ F
  - 18 უფროსისაგან G
  - 19 მწინკულისა DFGH
  - 20 ბზე BCDEFG
  - 21 საღმრთოთა G
  - 22 კალოსა G
  - 23 მორთუმულისა B, მორთუმული CG

მისდა, ყოვლისა სიბოროტისაგან¹ თავისუფალი იფქლი, ზეცისა² საუნჯეთა დადვას, სადა მ(C189r)ლილი არა გამონდებოდის³, არცა (F220v) მპარავი მიეხებოდის. პირველი იგი – (E215v) ბოროტად განხრწნად დაუნჯებულისა და მეორე⁴ – მძვნარედ წარპარვად საუნჯისა, ხოლო ბზჭ⁵ დაწუას ცეცხლითა უშრეტითა, ვითარცა არალირსი ზეცისა⁶ საუნჯეთაჲ. აქუს უკუე⁷ საჭეთმპყრობელსა სიმართლისასა ცულიცა თანა-მოყუსად ნიჩბისა და მახლობელი ხის ძირებისა, ყოველი ხჭ⁸, რომელი არა⁹ გამოიღებდეს ნაყოფსა ღმრთის¹⁰ სათნოსა, უშრომელად მოჰკუეთს მას, რამეთუ სიმართლით განიჩინების ესე ღმრთისა¹¹ მიერ, რაჲთა¹² იგიცა უშრეტად ცეცხლად წარავლინოს, სადა-იგი ბზეცა¹³ იწუვის, უშრეტითა ალითა გარემოცული.

ხოლო მე სინანულისა ოდენ ნაყოფთა¹⁴ განუყოფ ღირსებით შემწყნარებელთა სინანულისა ნათლისღებისათა და უბრძანებ, რაჲთა არა¹⁵ ხოლო აბრაჰამის წინამამა-ყოფითა იქადოდინ, არამედ სარწმუნოებითაცა¹⁶ და საქმითა აბრაჰამიანითა¹⁷ შეიმკვებოდინ¹⁸. და ამისდა¹⁹ ქმნად არა-(B239v)მნებებელთა²⁰ სამართლად უწოდ ნაშობ იქედ-

- 1 ბოროტისაგან B
- 2 ზეცისაჲ G
- 3 გამონდებობის G
- 4 მეორედ CE
- 5 ბზე BCDFG
- 6 ზეცისაჲ G
- 7 უკუე] –C
- 8 ხე BCDEFG
- 9 არ CDE
- 10 ღმრთისაჲ G
- 11 ღმრთისაჲ G
- 12 რაჲთა] +არა GH
- 13 ბზჭცა E
- 14 ~ნაყოფთა ოდენ BGHIJ
- 15 არა] –I
- 16 სარწმუნოებითა B
- 17 აბრაჰამიანითა D
- 18 შეიმკვებოდენ C შეიმკუჭბოდინ G
- 19 ამისდა] ამის არა I
- 20 მნებებელთა I

ნეთა¹ და არა მორჩ აბრაჰამ მამათმთავრისა². ამას ვიტყვ და ჭეშმარიტსა გამოუჩინებ, ვითარმედ ძალ-უც ყოვლისა შემძლებელსა ღმერთსა ქვებრისაგანცა³ უნაყოფოებისა წარმართთა უშვილოებისა⁴ აღდგინებად შვილთა, წარჩინებულთა აბრამიანითა⁵ სათნოებითა განშუენებულთა⁶ და აბრაჰამის სარწმუნოებითა განბრწყინებულთად და საკუთარ აბრაჰამისსა (F221r) ქმნილთა განკუთნეითა მისისა სარწმუნოებისადათა. რომელნი ძუელ (C189v) სადვე ველურ ზეთის ხისაგან აღმოცენებულნი და ქვათა⁷ მკუდრობასა უნაყოფოებითა მიმსგავსებულნი, კეთილზეთისხილად გარდამყნითა და გარდა(D132r)(E216r)გვითა⁸ და კეთილისა შეცვალებისა მიერ შეცვალებითა, მოქმედსა მას გარდამყნისა მათისასა, ღმერთსა, მორთუმენ ნაყოფად ნაყოფსა სახარულეგანსა, არა ძუელსა და მწარესა, არამედ ჭეშმარიტად ახალსა და ტკბილსა და განახლებულსა, უბიწ(A101r)ოსა მას ვიტყვ – სარწმუნოებასა აბრაჰამისსა, რომლისაგან აწ განვრდომილ არს ჰურიად⁹, და საქმეთა და გულისსიტყუასა მამათმთავრებრსა¹⁰, რომლისაგან განვარდა ვორციელი¹¹ ისრაჴლი.

რამეთუ ძუელნი და¹² დასაბამითნი წარვდებიან და ყოველნივე ახალ-იქმნებიან ახალგანკაცებულისა ღმრთისა მადლისა¹³ ძუელთა ზედა გამობრწყინებებითა, რომელმან¹⁴ ძალითა საღმრთოთა ქმნა განახლება მათი, არლარა

-
- 1 იქმნეთა J
  - 2 მამათმთავრისა F
  - 3 ქვებრისაგანცა B
  - 4 უშვილოებისა BF
  - 5 აბრამიანისა B, აბრამეანითა ADEGHIJKL
  - 6 აბრამეანითა სათნოებითა განშუენებულთა] –G
  - 7 კქვათა J
  - 8 ~გარდარგვითა და გარდამყნითა I
  - 9 ჰურიანი GHIL
  - 10 მამათმთავრებრსა B
  - 11 ვორციელი] –F
  - 12 და] –GH
  - 13 მადლითა B, მადლი I
  - 14 რომელნი I

მიდრეკადი ოდესცა¹ დაძულებასა, არცალა ყოვლად მც-
ნობელი² განხრწნილებისაჲ, არცალა მნებებელი კუალად
ხილვად განსახრწნელსა, რამეთუ³ ამისთვის მოსენანი შჯუ-
ლი⁴ დაძულებულ არს და⁵ ქრისტე აღმობრწყინებულ
ჩუენდა, რომელი განაახლებს ადამისმიერსა დაძულებუ-
ლებასა და ყოველსავე ახალ-ჰყოფს და მიჰმადლებს ახ-
ალდაბადებულებასა სიბრძნითა და ძალითა საღმრთოთაჲ“.

3. ამათ სიტყუათა იოვანე ვმობდინ ზაკუვით კითხვად
მისსა⁶ (F221v) მნებებელთა, უფროსდა⁷ ჰურიანებრივითა⁸
და ბოროტვერაგითა მოსწრაფებითა ესრეთ მეტყუე(C190r)
ლთა: „რამას უკუე ნათელ-სცემ შენ, უკუეთუ არა ხარ
ქრისტე, არცა ელია⁹, არცა წინამსწარმეტყუელი იგი?“
რამეთუ¹⁰ დაღათუ¹¹ ქრისტე არა იყო, არამედ ქრისტეს
წინამორბე(B240r)დად მოსრულ იყო, მოვლინებული წი-
ნაგანმზადებად უფლისა ერსა რჩეულსა, მობაძვად
კეთილთა საქმეთა და ღირსად. ცხად არს, ვითარმედ
მადლისად (E216v) არა იყო იგი ელია¹² კარმელელი¹³, არა-
მედ წინამოსრულ¹⁴ სულითა ელიამსითა და ემოსა ელიამსი
მოღუაწებადცა და სამოსელიცა და მასვე უდაბნოსა მკ-
დრობდა, ვინაჲ იგი ელია¹⁵ მოქმედებითა ანგელოზებრივი-
თა¹⁶ აღტაცებულ იქმნა; და არა თუ ცად, არამედ ვითარცა¹⁷

-
- 1 როდისცა ABDEFIJK C, მიდრეკადი ოდესცა] მიდრეკადი-
თისცა GHL
  - 2 მცნებელი F
  - 3 რამეთუ] +არა F
  - 4 სჯული BCDF
  - 5 და] –I
  - 6 ~მისსა კითხვად B
  - 7 უფროსდა C
  - 8 ჰურიანებრივითა C
  - 9 ელია F
  - 10 რამეთუ] და CE
  - 11 დაღაცათუ F
  - 12 ელია F
  - 13 კარმელი BH
  - 14 წინამოსრული F
  - 15 ელია F
  - 16 ანგელოზებრივითა F
  - 17 ~ვითარცა არამედ I

ზეცად აღყვანებულ. არცაღა¹ წინაღწარმეტყუელად წინაგანსაზღვრებულ იყო იოვანე მაცხოვრად² სოფლისა მოსალოდებელად³, რომელი-ესე ქრისტესთვის წინა-მაუწყა ჩუენ წინაღწარმეტყუელმან, აღნიშნულად თქუმითა, და ესე დადვა⁴ შეცვალეზულად სსუათაგან მოსწავეზითა მისთს. რამეთუ წინაღწარმეტყუელ ეწოდების თითოეულსა⁵ წინაღწარმეტყუელთაგანსა, ვითარცა ზინარსა საწინაღწარმეტყუელომსა მადლისასა, არამედ არა ზედადართვით აღინიშნვის⁶, არცა განთსებულად რამეე წოდებითა განიყოფების. ხოლო ქრისტე თსსაგან⁷ აღნიშნვით⁸ სახელ-იდების წინაღწარმეტყუელად, (D132v) ვითარმედ: „წინაღწარმეტყუელი იგი“. ვინ იგი? არამედ რომელმან წინაღწარ⁹ თქუა განზრახვამ მამული, ვითარცა ღმრთის¹⁰ ნებამან და სიტყუამან (F222r) და ერთზრახვამან; და ყოველთა წინაღწარმეტყუელთა მან თავადმან მისცა წინამეტყუელებამ¹¹ და მიჰმადლა სული საწინაღწარმეტყუელომ და ამით სახითა განყოფილ არს იგი სსუათაგან წინაღწარმეტყუელთა და არა ჰყოფს შეტყუებასა მათ თანა¹². არამედ რამ არს ესე, რომელ იხილა რამ იგი ნათლისმცემელმან, სიმდაბლისა მისისათს¹³ ესრეთ თქუა მისსა მიმართ, აღვსებულმან სულითა: „მე მივმს ნათლის(A101v)ღებამ შენ მიერ და შენ ჩემდა მოხუალ-ა?“ კეთილად ეტყოდა¹⁴ შჯული¹⁵ მადლსა, რამეთუ უჰმ-

-
- 1 არცა B
  - 2 მაცხოვრად] +მაცხოვრად E
  - 3 მომლოდებელად I
  - 4 დადვა] -L
  - 5 წინაღწარმეტყუელ ეწოდების თითოეულსა] -C
  - 6 აღინიშნვის B
  - 7 თსსაგან] -B
  - 8 აღნიშნვით] -K
  - 9 წინაღწარ C
  - 10 ღმრთისა C
  - 11 წინამეტყუელებამ] წინაღწარმეტყუელებამ CE
  - 12 და არა ჰყოფს შეტყუებასა მათ თანა] -GH
  - 13 მისისათს] მისისამან B
  - 14 იტყოდა CE
  - 15 სჯული BCDF

და შჯულისა¹ მადლი², (C190v) ვინამთგან ვერარაა სრულ-
ექმნა მას³ მოსლვითა თუსითა, ვერცა განეკურ(E217r)ნა
კაცობრივი სენი, რომლითა სამოთხესა შინა დასნეულდა
ბუნებაჲ კაცთაჲ, გარნა ხოლო⁴ მზარდულ კეთილ იქმ-
ნა და ჯეროვნად განმსწავლელ ქრისტეს მიმართ მათ-
და, რომელნი განიცდიდეს სიღრმესა მისსა საიდუმლოდ
გულისკმისყოფითა და არა მხოლოდ წერილისა⁵ ოდენ
წარკითხვასა შინა წარაგებდეს ყოველსა ძალსა მათსა და
ყოვლად⁶ უმეცარ იყვნეს ძალსა მისსა და ვერ სცნობდეს
მის შორის დაფარულსა კურნებასა.

„მე მივძს შენ მიერ ნათლისღებაჲ და შენ ჩემდა მოხუ-
ალ-ა? ცოდვაჲ შენ არა ჰქმენ, არცა აღმო(B240v)სთქუ
ზაკუვაჲ პირით შენით და რაჲსა მოქენე ხარ ჩემგან
ნათლისღებისა? შენ მომავლინე მე⁷ ნათლისცემად ბი-
წიანთა⁸ და ვითარ ნათელ-გცე⁹ შენ, არა მქონებელსა
ბიწისასა¹⁰? ვითარ ნათელ-გცე¹¹ (F222v) შენ, წმიდა და
უბიწოსა? თუთ მე ვერ მდიდარ¹² ვარ სიწმიდითა; ვითარ
ნათელ-გცე¹³ ყოველთა განმწმედელსა? მე მივძს შენ მიერ
ნათლისღებაჲ¹⁴, ვითარ ნათელ-გცე¹⁵ შენ, არა მოქენესა
სინანულისასა? რამეთუ ჩემდა¹⁶ სინანულისა ნათლისღებაჲ
მოგინიჭებიეს, რომელი-ესე ცოდვითა დამძიმებულთა
ნათლისცემაჲ არს, და არცაღა¹⁷ მათსა მიძცემელ მათდა

- 1 სჯულისა BCF
- 2 რამეთუ უკმდა შჯულისა მადლი] –GHL
- 3 მან J
- 4 მხოლოდ I
- 5 წერილსა C
- 6 ყოვლად] კუალად B
- 7 მე] –GHL
- 8 ~ბიწიანთა ნათლისცემად BGHIL
- 9 ნათელ-სცე B
- 10 ვითარ ნათელ-გცე შენ, არა მქონებელსა ბიწისასა] –
GHIKL
- 11 ნათელ-გეც I
- 12 ვერ მდიდარ] –B
- 13 ნათელ-გეც I
- 14 ნათლისღებაჲ] +და შენ ჩემდა მოხუალ-ა? L
- 15 ნათელ-გეც I
- 16 ჩემად B
- 17 არცაღა] არა GH

მიტევებასა¹, არამედ მომწოდებელ² მოქცევადა და სინ-
 ანულად, რაათა შენდა მიმართ³ ჰრწმენეს, მაცხოვრისა,
 რაათა შენდამი⁴, შემდგომად ჩემსა გამოჩინებადისა,
 დამოჰკიდნენ სასობანი თჳსნი⁵. ვითარ⁶ ნათელ-გცე⁷ შენ⁸
 წყლითა, რომელსა გეგულუბის ნათლისცემაჲ სულითა მით
 ნათლისცემითა, რომლისა პირველ ყოველთასა მე მოქენე
 ვარ, ვითარცა მათ ყოველთავე თანა მქონებელი ბიწისაჲ?
 მე მივჳს შენ მიერ ნათლისღებაჲ და შენ ჩემდა მოხუ-
 აღ-ა?⁹“

4. (C191r) სანთელი მზესა ეზრახების, (E217v) ჳმაჲ
 სიტყჳსა მიმართ იტყჳს, თიჳაჲ მეკეცესა მიუგებს, მონაჲ
 მეუფესა ეტყჳს⁹ განკრვებული: რასა იქმ ამას, ჰომ, მეუ-
 ფეო, გიცი¹⁰ შენ, ვინაჲ¹¹ ხარ და ვინაჲ¹² მოსრულ. მუც-
 ლით გამო თაყუანის-გეც¹³ შენ, ჯერეთ საშოსაჲ¹⁴ (D133r)
 შინა მყოფმან აღვიარე ძალი შენი, წიალთაჲ დედისა-
 თა წარგრაგნილი მეცნიერ-ვიქმენ¹⁵ მოსლვასა შენსა და
 საიდუმლოთა-რე¹⁶ აღმღერებითა განვიხარე სახარუ-
 ლევანი ყოველთა მიმართ გამოცხადებაჲ შენი და დედო-
 ბრივითა ენითა და პირითა ვქადაგე უფლებაჲ შენი, რა-
 ჟამს ბუნებით¹⁷ (F223r) არა შეჰგვანდა¹⁸ ჩემდა სიტყუად.

ხოლო აწ ვიტყჳ და განკრვებულ ვარ, ვინაითგან

-
- 1 მიტევებასა D
  - 2 მოწოდებელ I
  - 3 მიმართ F
  - 4 შენდამი] +ჰრწმენეს C
  - 5 თჳსნი] -C
  - 6 ვითარ] ვინ BGHIJL
  - 7 ნათელ-გცეს BGHIJKL
  - 8 თქუენ I
  - 9 იტყჳს I
  - 10 იგიცა J
  - 11 ვინ I
  - 12 ვინ I
  - 13 თაყუანი-გეც C, თაყუანის-გცე J
  - 14 საშოსა C
  - 15 მეცნიერ-ვექმენ B
  - 16 საიდუმლოთა-რე C
  - 17 ბუნებითა C
  - 18 შეჰგვანდა C

სიტყუამ მოგინიჭებიეს¹ ჩემდა და ცხოველად² მეტყუელად ქუეყანასა ზედა დაგიბადებიე. ცეცხლგანმლეველ ხარ ღმრთეებითა და ვითარ ვიკადრო თუ³ შესებად შენი, არა მყის ყოვლად დავიწუა? და ვითარცა⁴ კადნიერი, ცეცხლით⁵ შემწუარ ვიქმნე⁶, მკადრეობითა საქმესა, კაცთადა ვერ საკადრებელსა. დააცხრვე, მეუფეო, შჯულისდებად⁷ ჩემდა შეუძლებელსა⁸, რამეთუ შეუძ(B241r)ლებელ და უღონო არს ესე არა ხოლო კაცთა, არამედ ანგელოზთაგანცა, საკადრებელად. მზა ვარ (A102r) ბრძანებულისა მიმართ, არამედ შიში დამაყენებს საქმედ და დამადგინებს ესევითარისა კელყოფისაგან. უწყი, ვითარმედ ფრიადი⁹ თანაშთამომავლობად¹⁰ გიჩუენებიეს ესოდენად სიმდაბლედ გარდამოსლვითა, არამედ ზეშთა¹¹ აღვალს ესე კაცობრივისა უნდოებისა. რომელი ცეცხლი შთავალნ წყალთა და შთავიდის-თუ¹², ვითარ არა მყის დაივისს? ხოლო შენ ცეცხლი ხარ დაუსაბამო და ვითარ მიბრძა(E218r) ნებ ნათლისცემად შენდა წუთ-ჟამისა წყლითა? ვითარ არა ივლტოდის იორდანე, რაჟამს გიხილოს შენ, ეპოვ(C191v)ოსთუ¹³ ოდენ¹⁴ ადგილი წარსავლტოლველი¹⁵? არათუმცა შენ იპყრობდი ბრძანებითა მისდა დგომისადათა, რამეთუ ძალ-გიც ყოველი, ვითარცა ნამდვლვე აღვრთმპყრობელსა, დამბადებელსა და განმგებელსა და მმართველსა ყოველთასა.“ (F223v) არამედ ამათდა მიმართ რაა მიუგო

-
- 1 მოგინიჭების C
  - 2 ჩხოველად] +და IJKL
  - 3 თუ] -B, ~თუ ვიკადრო GHL
  - 4 ვითარცა] -C
  - 5 ცეცხლითა D
  - 6 ვიქმენ I
  - 7 სჯულისდებად CD
  - 8 დააცხრვე, მეუფეო, შჯულისდებად ჩემდა შეუძლებელსა] -GHL
  - 9 ფრიადი] -K
  - 10 შთამომავლობად BC
  - 11 ზესთა B, ზესეთა C
  - 12 შთავიდოდის-თუ F
  - 13 ეპოსთუ BD
  - 14 ოდენ] -CE
  - 15 წარსავლტოლველი CD

მკითხველსა ნათელმან ჭეშმარიტმან, გარნა თუ¹ ეს-
რეთ თქუმად²: „უკუეთუ ღმრთად მიტყვ³ მე, ყოვლისა
შემძლებელად, ვითარ არა ძალ-მედვას ამისიცა ყოფამ,
რამთა არა შეგწუა შენ ყოვლისა⁴ შემწუველითა⁵ ძა-
ლითა ღმრთეებისა ჩემისამათა, რომელი-ეგე ჩემითავე ბრ-
ძანებითა და არა შეკადრებით ნათელ-მცემ? უკუეთუ ჩემი
წინამსწარმეტყუელი და წინამორბედი ხარ, ვითარ არა
იხილე თუალითა საწინამსწარმეტყუელოთა, ვითარმედ⁶
საშომან ქალწულისამან შემიცვა მე და მუცელმან მუც-
ლად-მილო უთესლოდ და ბუნებამან მდედრმან მშვა? და
ვითარ მე, ვიშვე რად⁷ კაცობრივ, ქალწულებრივი ძუძუდ⁸
ვწოვე და დედობრივთა წიაღთაგან⁹ ვიტჯრთე¹⁰ ჩჩვლებრ?

და ამის ყოვლისა ვორციელად (D133v) მოქმედებასა
შინა არცა ერთი მაგათგანი შევამთხვე, რომელთაგან აწ
შენ სძრწი და იწიწვი, რამეთუ არათუ დაშჯად¹¹ სოფლი-
სა მოვედ, არამედ ცხოვნებად სოფლისა მოვივლინე და
ჯსნად ჭირისაგან, ვითარცა თვთ ჩემგან და არა სხუსა
ვისგანმე დაბადებულისა. რამსა უკუე სდროებ და ჰყო-
ნი¹² ბრძანებულისათვს? იხილე, ნუუკუე მოშიშებისა წილ
უსმობაჲ დაგესაჯოს და იქმნე თანამოყუას მამუ(E218v)
ლისა ურჩებისა. მე ვბ(B241v)რძანებ¹³ და ვინ წინაგა-
ნმწყობ? მე განვაწესებ და ვინ სხუებრ განაწესებდეს?
რამეთუ ვერ ეგების წინააღდგომაჲ ჩემისა წამისყოფისაჲ“.

-
- 1 თუ] –L
  - 2 რქუმაჲ I
  - 3 მეტყვ CEF
  - 4 ყოვლითა B
  - 5 შემწუველითა] –B, შემძლებელითა CE
  - 6 ვითარ B
  - 7 რად] –B
  - 8 ძუძუ C
  - 9 წიაღთაგან C
  - 10 ვიტჯრთე B
  - 11 სჯად BF, დასჯად CD
  - 12 ~ჰყოვნი და სდროებ B
  - 13 ვბძანებ B

5. (C192r) ამათი¹ ირწმუნა² იოვანე და განისწავლა³ მისვე და ე(F224r)რთისა ერთბამად⁴ დედა და ქალწულ-ყოფისაგან ჭეშმარიტებით, საიდუმლოთა ქრისტესთა, და დასცხრა წინააღდგომისა და წინაგანწყობისაგან; მირბიოდა⁵ საქმედ და წყალთა შინა იორდანისათა ნათელ-სცა ქრისტესა, თანად იოვანესცა განმწმედელსა და იორდანისა წმიდამყოფელსა⁶ და ესე რაჲ ყო ღმრთივგანბრძნობილმან მან, მყის იხილნა ცანი განსუმულნი და მიერ მამისაგან სული გარდამომავალი, არა ვითარ-იგი არს⁷ არსებით, რამეთუ ესე კაცობრივთა თუალთაგან შეუძლებელ არს, არამედ სა(A102v)ხითა ტრედისაჲთა მფრინვალე და ვიდრე ქრისტესამდე მოწევნული, ვითარცა თანამეტომე და ერთნათესავი და⁸ მისვე ამისისა ღმრთეებისაგანი და ვითარცა⁹ ვმასა უდაბნოჲსასა, ესმოდა ვჰამ მამისაჲ, მალლად და ბრწყინვალედ მღალადებელი: „ესე არს ძე¹⁰ ჩემი საყუარელი, რომელსა ზედა სათნო-ვიყავ“. ეჰა, ვმასალა ზეცისასა, მწამებელსა ქრისტეს მისვე მშობელისა¹¹ ღმრთეებისაგანობისასა¹², რამეთუ მამისაჲ იყო¹³ ვჰამ¹⁴, მშობელისაჲ, რომელი განსწავლიდა¹⁵ მსმენელთა, და პირველ ყოვლისა, თვთ მას, ნათლისმცემელსა, ნეტარისა ერთმთავრობითისა სამეებისა ერთღმრთეებისათჳს.

რამეთუ მაშინ სული წმიდაჲ, განუშორებელი მამისაგან და განუყოფელი ძისაგან, მამისა მიერ ძესა ზედა გარდამოჲდა ჩუენებად ორთა(E219r)ვე მათსა ბუნებით-

- 1 ამით GI
- 2 ირწმუნე C
- 3 განისწავლე C
- 4 ერთბამად C
- 5 მირბოდა C
- 6 წმიდამყოფელი K
- 7 არს] –GH
- 8 და] –CE
- 9 ვითარცა] –C
- 10 ძე BCDEF
- 11 მშობლისა B, მშობელი C
- 12 ღმრთეებისა გონებისასა JL, ღვთაებისა გონებისასა K
- 13 იყო] –I
- 14 ~ ვჰამ იყო K
- 15 რომელი განსწავლიდა] რომლისგან სწავლიდა F

სა თვსებასა, ვითარმედ ერთად იცნობების და ითქუ-
 მის ღმრთეებამ ერთპატივისა სამებისაჲ, რამეთუ ვჰამ,
 მამისაგან აღმოთქმული, სულისა მიერ ძესა ზედა გარ-
 დამოიღებოდა (F224v) და ნათლისმცემელსა განცხადე-
 ბულად უჩუენებდა, ვითარმედ ძისათჳს ვჰობს მამამ თა-
 ნაარსებასა, და ვითარმედ უჰამოდ და პირველ საუკუნეთამ
 აქუს მისგან შობილობამ¹ და თჳთ ბუნებით ერთ არს
 (C192v) მის თანა არსებითა და ხატებითა და ღმრთეე-
 ბითა და მარადის ეგრეთ მყოფებითა და სამარადისოდ
 მყოფებითა² და არა სხჳსა არსებისა ანუ სხჳსა გუა-
 მოვინებისაგან შობილ არს, არამედ მისვე მამულისა არ-
 სებისა და გუამოვნებისა, და აქუს სხუაგუამოვნე(B242r)
 ბასა³ შინა თჳსსა იგივეობამ მამისაჲ არსებითი (D134r)
 და არარაჲთ შეცვალებულეებამ⁴ საღმრთოთა კეთილთა
 ხატებისაგან. რამეთუ ესე წინამსწარმეტყუელბრივ
 წინა-ესწავებოდა ნათლისმცემელსა და ასმიოდა ვჰამ
 მშობელისაჲ მჴმობარედ: „რომელსა ზედა იხილო სული,
 გარდამომაგალი და დადგრომილი მის ზედა, იგი არს,
 რომელი ნათელ-სცემს სულითა წმიდითა და ცეცხლი-
 თა“. ამიერ უკუე პირველ ზეგარდამომაგალა წამებისა
 უწინამსწარმეტყუელესადრე იტყოდა: „მე მიჴმს შენ მიერ
 ნათლისღებამ და შენ ჩემდა მოხუალ-ა“⁵“ რამეთუ, ვი-
 თარცა წმიდამ წინამსწარმეტყუელი, ხედვიდა პირველთქუ-
 მულთა აღსრულებასა, და ესე თუმცა არა ვითარ პირველ
 ნიშისა და საცნაურებისა⁶, ზეცით მოცემულისა მისდა,
 ღალადებდა გამოცხადებისა მიმართ მაცხოვრისა ქრისტ-
 ესსა⁷, ღალადებდა და ვჰობდა: „მე მიჴმს“⁸ შენ მიერ
 ნათლისღებამ და შენ ჩემდა მოხუალ-ა“ გარნა ნამ-
 დჳლვე დიდ არიან (E219v) საიდუმლონი ღმრთისანი, რა-

1 შობილებამ C

2 და სამარადისოდ მყოფებითა] –B, და სამარადისოდ მყოფებისა I

3 სხუაგუამობასა DEF

4 შეცვალებამ B, შეცვალება GI

5 მოხუალაა F

6 სასწაულებისა B

7 ქრისტესისა G

8 მიჴმის C

მეთუ არა ხოლო წინააღმდეგობებისა სულსა მიჰმად-
 ლებს წინააღმდეგობელთა და ყოფადთა მხედველ-ჰყოფს,
 (F225r) არამედ პირველ საცნაურებათა მოსლვისა მოჰ-
 ბერავს თვთ მასცა ცნობადთა სასწაულთა უწყებასა, და
 რამათჳს მათ გამოუჩნდა ძალი ამათსა¹ წინაუწყებისა?
 რამეთუ ვისლა სხუასა შეეტყუებოდა ცეცხლითა და სუ-
 ლითა ნათლისმცემლობაჲ, თჳნიერ ქრისტესა? რომელი-
 იგი ცეცხლ არს საღმრთოსა ბუნებისათჳს და აქჳს
 თანანერგად სული წმიდაჲ, ვითარცა თანაზიარი თჳსი²
 (C193r) არსებითითა და ბუნებითითა³ ღმრთეებითა.

(A103r) ესრეთ ქრისტე ვორციელად ნათელს-იღებს და
 ერთად ნეტარისა სამებისაგანად იცნობა და არა განიყო
 ღმრთად და ღმერთებად⁴ ერთი იგი და განუკუეთელი
 ღმრთეებაჲ მისი. ესრეთ განსწავლა⁵ ნათლისმცემელი
 ვინობასა⁶ ცეცხლითა და სულითა ნათლისმცემლისასა⁷
 და თუ რაჲ არს საიდუმლოჲ ნათლისღებისა მისისაჲ. ეს-
 რეთ განსწმედს ბუნებასა წყლითა, რამეთუ ცეცხლითა
 საღმრთოთა თანად განსწმედსცა და გამოახურვებსცა
 ყოველსავე საიდუმლოდ განწმედილსა და მოჰბერავს და
 წმიდა-ჰყოფს სულითა ყოველსავე სულიერად განწმედილ-
 სა⁸, რომლითაცა რამთმე⁹ განსაწმედელად მოიყვანებოდის¹⁰
 და ღმრთეებასა¹¹ მისსა ჯეროვან¹² ქადაგ ექმნებოდის.

6. (B242v) სადა არიან აწ არიოზ და ევნომიოზ¹³,
 რომელთა მძვნვარედ ჰბრძეს მხოლოდმოზილსა და არა

- 1 ამათისა CEFG
- 2 თჳსი] მისი K
- 3 ბუნებითითა] +და I
- 4 ღმრთეებად BCDEFGH, ღმრთაებად I
- 5 განისწავლა C
- 6 ვინაობასა C
- 7 ნათლისმცემლისასა E
- 8 და მოჰბერავს და წმიდა ჰყოფს სულითა ყოველსავე სუ-
 ლიერად განწმედილსა] –K
- 9 რამთამე C
- 10 მოიყვანებდის C
- 11 დეთაებასა I
- 12 ჯეროვანად CDEK
- 13 ევნომიოს ADFHIJKL, ევნომიოს CE

თანაარს-ყოფასა მისსა¹ მშობელისა მამისა მბორგელ იქმნეს², რაათა აწ იხილონ ძქ³ მამისა მიერ⁴ წამებული, ვითარ საყუარელ ძქ⁵ არს მითევობითა ბუნებისადათა და შეიკდიმონ ღმრთეებისაგან მისისა, (F225v) ვითარმედ არა სხუაჲ არს იგი⁶ ბუნებით მამისაგან და სულისა, რამეთუ (D134v) ერთ არს ნეტარისა სამებისაჲ, ვითარ-იგი არსებაჲ და ბუნებაჲ, (E220r) ეგრეთვე ღმრთეებაჲცა. სადა არს ყოვლად ბილწი მაკედონოს, რომელსა, ღირსად ცნობისა, კეთილად დაუმკვდრდა სახელი⁷ სულისმბრძოლობისაჲ, რაათა აწ იხილოს სული წმიდაჲ მამისაგან ძესა ზედა გარდამომაველი⁸ და განუშორებელსა მდგომობასა მყოფი მის თანა, რაათა არსებისაჲცა მათისა⁹ განუყოფელობაჲ საქმით აუწყოს¹⁰. აწმცა ისწავა¹¹ ყოვლადბოროტმან მან, ვითარ თვს და თანაარს და ერთპატივ არს სული წმიდაჲ მამისა და ძისა თანა¹² ერთნება და ერთტომ და მისვე მათ ორთაჲსა ზიარ უცვალებელისა და განუყოფელი-სა ღმრთეებისა. ნუ(C193v)უკუე და, ამითმცა¹³ დასცხრა აწლა¹⁴ სადამე¹⁵ განყენებითა სულისმბრძოლთა სიბორგილისაგან. სადა არს აწ ღმრთისმბრძოლი ნესტორ, რომელსა არა უნდა ერთად¹⁶ ნეტარისა სამებისაგანად აღსაარებაჲ ქრისტესი, არამედ ლიტონად კაცად აზმნობდა მას და ერთად¹⁷ ჩუენგანად¹⁸ იტყოდა, ბოროტად მგმობართა

- 1 მისისა C
- 2 ექმნეს B, იქმნეს C
- 3 ძე BCDF
- 4 მამისა მიერ] მამისაგან C
- 5 ძე BCDEF
- 6 ~იგი არს GH
- 7 სახელი] -C
- 8 გარდამოსრული BGHJKL, გარდამომაველი CDF
- 9 მათისა] მამისასა B
- 10 აუწყოს] აჩვენოს L
- 11 ისწავა C
- 12 ძისა თანა] სულისა B
- 13 ამითმცა C
- 14 აწ F
- 15 სადამე C
- 16 ერთად] -C
- 17 ერთ C
- 18 ჩუენგან CG

მით¹ ენითა თუსითა, სიბილწით მზრახვალი მისთუს სხუად, უცხოდ სამეზისაგან, ყოფასა და ოთხთა პირთა და გუამთა სიბორგილითა² იჩქურებდა, ნაცვალად³ სამეზისა, რამათა აწლა სადამემცა⁴ ისწავა⁵ ყოვლადუბადრუკმან, ვითარმედ ნამდვლვე სამ არს სამეზა და (F226r) არა ოდეს ქმნილ არს ოთხება⁶, არცალა ამისსა შემდგომად იქმნეს. რამეთუ⁷ ერთ არს წმიდა მხოლოდ მამამ და ერთ არს წმიდა მხოლოდ⁸ ძე⁹ და ერთ¹⁰ – წმიდა, მხოლოდ წმიდად¹¹ ცნობილი, სული წმიდა.

ამისთუს ნათელს-იღებდა¹² რამ ძე¹³, ეწამა მამამ, წამე-ბითა მისთუს¹⁴ ბუნებითა საყუარელობასა, და ამის მიერ ღმრთეებისა ცა იგივეობასა, დაღათუ ვორც იყო¹⁵ სახილველი იგი მაშინ (E220v) წყალთა შინა ნათელღებულად, და მამობრივსა წამეზასა მიმღებულად, (B243r) არამედ არა განყოფილებასა ღმრთეებისასა, (A103v) არცა უცხო-ყოფასა მისსა¹⁶ მამულისა ერთარსებისაგან მაზმნობელად. ხოლო სული წმიდად სახითა ტრედისაათა გარდამოვიდოდა და მხედველთა უჩუენებდა წამებულსა, მის ზედა ფრინვით მოსლვითა და არლარა¹⁷ ოდეს მისგან განშორებითა, რამეთუ ეგო მის თანა, არა ოდეს განჭრად შესაძლებელი მისსამიმართისა თუსებისაგან და იგივე სახეობისა¹⁸ ერთისა მის ბუნებითისა სიწმიდისა.

1	მით] –BC
2	სიბორგილით BCDF
3	ნაცვლად C
4	სადამემცა C
5	ისწავა C
6	ოთხებად C
7	რამეთუ] –K
8	მხოლოდ] –C
9	ძე BCDF
10	ერთ] +არს G
11	წმიდად] წმიდა C
12	ნათელ-იღებდა C
13	ძე BCDEF
14	მისთუს] +მისთუს C
15	იყოს F
16	მისისა C
17	არლა C
18	სახეობისაგან FI

რომელ¹ აწლა სადამემცა² ესწავა³ დაწყეულსა, ვითარმედ არა სხუა ძე⁴ არს იორდანეს ნათელღებული წყლითა და სხუა ძე⁵ – გარეგან ნათლისღებისა დადგრომილი იგი, რომელი ბუნებით თანაარს არს⁶ მამისა და სულისა, (D135r) არამედ ერთ ქრისტე, ერთ მხოლოდშობილ, ერთ (C194r) ძე⁷ და ერთარს⁸ უფალი, მამინ ვორციტა ნათელღებული იგი, ვითარ-იგი თვთ იყო პირველ, სიტყუამ და ღმერთი, აწ ჩუენგან ვორცშესხმული და მიმღებელი გუამსა, თანაარსსა ჩუენსა. (F226v) ერთ არს იგი უხილაგი⁹ და ხილული, გარეშეუწერელი და გარეშეწერისა ვორციელისა განმკუთნველი, დაუსახველი და კაცობრივისა სახისა მომღებელი, ღმერთი და ვორცნი, სიტყუამ და გუამი ჩუენი, მქონებელი ბუნებითისა¹⁰ შეერთებისა¹¹, რომელსა-იგი კაცობრივი მოაქუს გუამისშეზავება¹², რომელი-იგი¹³ ერთად ქრისტედ და ერთად¹⁴ ძედ გამოგჳნდა ჩუენ და ყოვლად არა იქმნების ორობა მისი, ძეთა და ქრისტეთა, რამეთუ სცავს¹⁵ თვთებასა¹⁶ თითოეულისა¹⁷ ბუნებისასა¹⁸. ხოლო აღმოჳფხურის ორპირებად და¹⁹ ორძეობად²⁰ განყოფილებასა, რამეთუ გამოუთქმელი²¹ (E221r) სიტყუსა

-
- 1 რომელ] რადთა BCDEFGH
  - 2 სადამემცა C
  - 3 ესწავა C
  - 4 ძე AEGHIJKL
  - 5 ძე EF
  - 6 არს] +არს B, -JL
  - 7 ძე AEGHIJKL
  - 8 ერთრს D
  - 9 უხილვი C
  - 10 ბუნებისა GIL
  - 11 შეერთებისა] –GHIL
  - 12 გუამისა შეზავებად CG
  - 13 რომელი B
  - 14 ერთ D
  - 15 სცავს C
  - 16 თვთებასა F
  - 17 თვთოეულისა DF
  - 18 ბუნებასა C
  - 19 და] –GL
  - 20 ორძეობად] –GHJL
  - 21 გამოუთქმელი C

შეერთებად არა უმეცარ არს განყოფასა და განრჩევასა, არცა¹ შეერთებულთა² არსებათა შეურევენელობასა. ხოლო კუალად³ განუშორებიეს მათგან განწვალელებად⁴ და განგდებულ-ჰყოფს განყოფასა, ნესტორისვე თანა⁵ განმყოფელისა, და მისისა ბოროტთომომგონეობისა და წინადამიდებს ჩუენ თავსა თვსსა ერთად ქრისტედ, ღმრთად სრულად და კაცად სრულად⁶, მასვე და ერთსა, ერთგუამობით ცნობილსა, რომელი მაშინ ნათელს-ილებდა წყლითა ჩუენტვს, და ამისსა შემდგომად ჩუენ⁷ ნათელგუცემს სულითა, (B243v) მამისა მიერ წამებული ვითა საღმრთოთა, და სულისა მიერ ჩუენებული ტრედისსახედ გარდამოსლვითა. სადა არს აწ⁸ ევტუქი⁹ ღმრთივდევნული, რომელსა არა უნდა კაცობრივთა ვორცთა ქონებად ქრისტესი¹⁰, არცა თანაარს¹¹ ჩუენ, კაცთა, ყოფად მისი, არამედ უგუამოდ მიუთხრობდა მას, ვითარმედ არა ჭემმარიტებით (F227r) კაც არს, რამეთუ შეაწუხებდა მას ჭემმარიტებად, ვი(C194v)ნათგან ტყუვილ-მეტყუელებისა მოძღუარ იყო. ვითარ უვორცო არს, რომელი ნათელს-ილებდა, ანუ რომელსა ჩუენი ესე გუამი არა აქუს¹²? ვითარ თავსა ზედა დაიდებდა ველსა ნათლისმცემელისასა, რამეთუ ვორცთად განისაზღვრების შესებად, ხოლო¹³ შეუხებელი ვორცთაცა გარეგანად¹⁴ იცნობების, ნუუკუე და, სახეცა დევნოს და სამკერძო განყოფილებად უვარ-ყოს¹⁵, რომელი-ესე თვს-ეყვის ვორცთა, არამედ ნამძვლვე

- 1 არა B
- 2 შეერთებულ არსთა B
- 3 კუალად] სრულიად BDFGHIJK
- 4 წვალეებად B
- 5 ნისტორისვეთანა
- 6 სრულად] -F
- 7 ჩუენ] -B
- 8 აწ] -GH
- 9 ევტუქი C
- 10 ~ ქრისტესთა ქონება H
- 11 თანაარსი C
- 12 აქს B
- 13 ხოლო] რამეთუ GHJL
- 14 გარეგნად C
- 15 უარ-ყოს D

ჭეშმარიტად სიტყუამ და ღმერთი უჯორცო¹ საშოდ ღმრთისმშობელისა ქალწულისა შევიდა და (A104r) უხრწნელთა მათ² ქალწულებრივთა სისხლთა მისთაგან მიხუნა ვორცნი, რომელნი-იგი გუა(E221v)მოვნებით შეიერთნა თავსა თვსსა ჭეშმარიტებით, სულიერქმწულნი³ სულითა სიტყვე(D135v)რითა, ვითარ-იგი იცნობების⁴ ყოველი კაცი, თვნიერ სიტყვსგებისა და⁵ ცილობისა⁶, ესრეთ მყოფად⁷.

7. ესე სიტყუამ უთესლოდ განკაცნა და ჩუენებრ მუცლადღებულ იქმნა და ჭეშმარიტებით თავს-იდეა რამ შობამ, სრულ არს იგივე ღმრთეებასა შინა და იგივე სრულ – კაცებასა შინა. მან თავადმან⁸ ღმრთისმშობელად გამოაჩინა მშობელი თვსი და ვითარ-იგი პირველ იყო, ეგრეთვე ქალწულ – შემდგომადცა შობისა, და უბიწოდ დადგრომილ, ვინაჲთგან ყოველნივე შეუძლებელნი ღმრთისა მიერ შესაძლებელ არიან. და ერთ ძედ⁹ ეგო თვნიერ განწვალებისა, რამეთუ ორთაგანვე აქუნდა ბუნებათა შეერთებად – ღმრთეებისაგან და კაცებისა¹⁰, და ორითა ბუნებითა იცნობების – ღმრთეებისა (F227v) და¹¹ კაცებისაჲთა¹², არცა მუნ შეემთხუევის აღრევად, ითქმოდის¹³ რამ ორთა ბუნებათა მქონებულად; არცა აქა განწვალებასა თავს-იდებს¹⁴, რაჟამს ერთ ძედ იცნობებოდის ორითა სრულითა¹⁵ ბუნებითა. ესე უკუე მაშინ ნათელს-იღებდა

-
- 1 უჯორცოდ]+რამეთუ GHJK
  - 2 მათ] +და GB
  - 3 სრულქმწილნი GKL
  - 4 იცნობის C
  - 5 და] –B
  - 6 ცილობისა] –B
  - 7 ყოფად CGHK
  - 8 თავად I
  - 9 ძედ] –D
  - 10 ~ კაცებისაგან და ღმრთეებისა B
  - 11 კაცებისა,და ორითა ბუნებითა იცნობების ღმრთეებისა და] –GH
  - 12 და ორითა ბუნებითა იცნობების ღმრთეებისა და კაცებისაჲთა] –BL
  - 13 ითქმოდის CE
  - 14 თავს-იდების C
  - 15 სრული F

რამ, ღმრთად უხილავად ირწმუნებოდა¹ (C195r) ვერ თუ-
 ალით სახილველისა მისთვის ღმრთეებისა, ხოლო კაცად
 ჩუენებრად (B244r) იხილვებოდა და შეხებითა ველთაათა
 განიხილვოდა და ესრეთ მოუდრეკდა ნათლისმცემელისა
 ველსა თავსა მას თვსსა, ზემთა² აღმატებულსა, რამეთუ
 ღმერთი იყო შეუხებელი და შეუპყრობელი, რომელი იგივე
 იქმნა³ კაც და შესახებელ ვორცითა.

არათუ საოცარ⁴ იყო განკაცებამ მისი, ვითარ მენიშეობს
 ბილწი ევტუქი⁵, და პირველ მისსა⁶ ბორგს (E222r) მანიქევე-
 ლი, და ამათდა სიბორგილით აღბაძვებულნი უთავონი⁷,
 არამედ ამიერ⁸ ისწავებედ⁹ ბილწნი იგი, ვითარმედ ვორ-
 ცნი ჩუენნი¹⁰ შეისხნა ქრისტემან და ნულარა უგუნურებით
 აზმნობენ¹¹, ვითარმცა ევლტოდა ქრისტე ვორცთა ჩუენთა,
 და სხვსა ვისმე გუამისა ზიარებამ მიილო, რამეთუ უკუ-
 ეთუ¹² ვინ აღიარებდეს ჭეშმარიტებით ქმნილად ქრისტეს
 იორდანეს¹³ ნათლისღებასა, აღიარნეს მან ვორცნიცა
 სიტყუსანი, რომელთათვს იქმნა ნათლისღებადცა, რამეთუ
 სიტყუამ, განშიშულებული ვორცთაგან, არა ნათელს-
 იღებს, არამედ ჭეშმარიტად ვორცმესხმული მიითუალავს¹⁴
 ნათლისღებასა, რამეთუ ჩუენ, კაცთათვს, ნათელს-ილო¹⁵,
 რამათა განწმიდოს ბუნებამ ჩუენი და წყალნი და ეს-
 რეთ სრულიადი (F228r) ცხორებამ დამიმკვდროს¹⁶ ჩუენ.

-
- 1 ირწმუნებდა C
  - 2 ზესთა BC
  - 3 იქმნა] –C
  - 4 საუცარ E
  - 5 ევტუქი B, ვტუქი C
  - 6 მათსა B
  - 7 უთავონი] უთაონი BCEGH, უღმრთონი K
  - 8 ამიერ] –B
  - 9 ისწავებედ C
  - 10 ჩემნი D
  - 11 აზმნობედ B
  - 12 უკუეთუ] –I
  - 13 იორდანედ FK
  - 14 მიიღებს CE
  - 15 ნათელს-ილო F
  - 16 დამიმკვდროს C

არა ხოლო ამათ ოდენ მიზეზთათჳს¹ ნათელ-ილო სიტყუა-
მან და² ღმერთმან, იქმნა რაჲ ჩუენებრ, (D136რ) გარნა,
ვინადთგან მას თავადსა ეთქუა ნიკოდემოსის³ მიმართ დამ-
ბადებელი ჩუენი აღმოშობაჲ, ვითარმედ: „უკუეთუ ვინმე
არა იშვეს წყლისაგან და სულისა, ვერ ძალ-უც შესლვად
სასუფეველსა ღმრთისასა“.

8. (A104v) და მრავალნი ძუელითგანთა წინამს-
წარმეტყუელთა და მართალთაგანნი, რომელნი სურვიელ
იყვნენ⁴ ხილვად⁵ მოსლვასა მისსა და განცდად ვორცითა
მოსრულსა⁶ მას თუალეებითა თჳსითა, განვიდეს ამის ცხო-
რებისაგან, არასადა შობილნი⁷ წყლისა მიერ და სულისა.
ამისთჳსცა უცხ(C195v)ოდ გამოჩნდეს ჭეშმარიტისა ცხო-
რებისაგან და ზეცათა⁸ სასუფეველისა, განსაზღვრებისა
მისებრ მისისა ღმრთივთქუმულისა,⁹ რამეთუ ყოველთადა
დავშულ იყო ზეცისა სასუფეველი, ვითარცა არა ნათელ-
ღებულთათჳს წყლისა მიერ და სულისა, არცა მიმღე-
ბელთა (E222v) ზეგარდამოშობილობისათა, ვინაჲცა მი-
მადლებისათჳს მათდა სასუფეველისა, რომელნი-იგი და-
კლებულ იყვნენ ზეცათა¹⁰ სუფევისაგან¹¹, მათისა პირისა
განჩემებისათჳს ნათელს-ილებს მეუფე, ვითარცა მქონებე-
ლი პირსა ყოვლისავე კაცობრივისა ბუნებისასა¹². ამისთჳს-
ცა ზედადსა¹³ (B244v) უწოდდა თავსა თჳსსა ძედ¹⁴
კაცისა, და ესევითარისა ამის სახელისა შეუსაზღვრებ-
ელობითა საზოგადო ჰყოფდა თავსა თჳსსა ყოვლისავე,

- 1 მიზეზითათჳს C
- 2 და] –GHL
- 3 ნიკოდემოსის BCDFG
- 4 იყვნენ B
- 5 ხილვად] –D
- 6 მოსრულსა] –K
- 7 შობილნი] +ამის F
- 8 ზესთა C, ზეშთა E
- 9 ღმრთივთქუმულისა ABCDF
- 10 ზეეცათა D, ზეშთა J
- 11 სასუფეველისგან K
- 12 ბუნებისა C
- 13 ზედადსა
- 14 ძე B

ჩუენ, კაცთა, ბუნებისა. რამეთუ დაღათუმცა¹ არა ნათელ-ელო მას ნაკადულთა შინა იორდანისათა, ძალ-ედვა-ვე ვითარცა ღმერთსა, ყოვლისა შემდ(F228v)ლებელსა, წყლითა და სულითა ნათლისცემაჲ ჩუენი, სარწმუნოებით მისსა მიმავალთაჲ, ვითარ-იგი იოვანეცა ჰყოფდა მიცემასა ნათლისღებისასა, რომელი თვთ მას არა მიელო ნათლისღებაჲ, არამედ პირველ გარდასრულთა მათ წინაჲსწარმეტყუელთა და მართალთათჳს² უსარგებლო იქმნებოდა ესე, ვინამთგან გარეგან იყვნეს სასუფეველისა, ვითარცა³ არა⁴ შობილნი წყლისა მიერ და სულისა, არცა მქონებელნი ზენაჲთ შობილობისანი.

არამედ ესეცა დიდ⁵ საცნაურება იყო კაცთმოყუარებისა მისისა საღმრთოჲსა, და სიმართლისა მისისა უსაცნაურეს მოსწავება⁶, რაჲსა-იგი აღსრულებად მოსრულ იყო ჩუენდა მომართ. რამეთუ უსამართლოება აღუჩნდებოდა ყოველთა, უკუეთუ იგინი, რომელ წინაჲსწარმეტყუელნი და მამათმთავარნი და მართალნი⁷ იყვნეს, სათნოდ⁸ ღმრთისა ცხორებულ და საქებელისა ცხორებისა მქონებელ და აღმასრულებელ საქმეთა (C196r) ღირსთა ზეცათა სასუფეველისათა, გარეგან სასუფეველისა დაშენ, ვერ მიმღებელობი(E223r)სათჳს სულიერისა შობისა უკუანასკნელ⁹ ჩუენ(D136v)და მოცემულისა წყლისა მიერ¹⁰ და სულისა. ვინაჲ¹¹ ღმერთსაცამცა აბრალებდეს და ჟამსა სამდურავ-ჰყოფდეს სამართლისა¹² თანა ღმრთისა, ვითარმედ არა ბოროტმან რამანმე საქმემან დააკლნა იგინი, არამედ ჟამისა სხუაობამან და განყოფილებამან¹³

- 1 დაღაცათუმცა BCEK
- 2 მართალთათჳს] მრავალათჳს B
- 3 ვითარცა] +რად GL
- 4 არა] რად J
- 5 დიდი C
- 6 მოსწავებაჲ C
- 7 მრავალნი J
- 8 სათნო BCEF
- 9 უკუანასკნელ E
- 10 ~ მიერ წყლისა B
- 11 ვინაჲცა F
- 12 სამართლისა B
- 13 და განყოფილებამან] -B

დაშვილებამ¹ მოატყუა მათ.

ამისთვისცა, ქრისტე, აღმასრულებელი ყოვლისავე შჯუ-
ლიერებასა² სიმართლისასა, ვითარცა მართლმსაჯული,
მათთვის ნათელს-იღებს, რადათა ამის შორის მათცა ნა-
თელ-იღონ³ და მიიღონ ზეგარდამოა (F229r) შობამ და
არღარამ დააყენებდეს მათ ზეცათა⁴ სასუფეველსა⁵ შესლ-
ვად, ნიჭდილობითა ამის ნათლისღებისადათა. ნუუკუე და,
ამისთვის ვჰამ უდაბნოასამ⁶ ბრწყინვალედ ვმოზდა: „აჰა,
(A105r) კრავი ღმრთისამ, რომელმან აღიხუნა⁷ ცოდვანი
სოფლისანი“. რამეთუ ამით არა ხოლო ჯუარისამიერ-
სა⁸ სიკუდილსა მისსა მოასწავებდა, ვითარმედ კრავებრ
ეგუ(B245r)ლების ძესა⁹ ღმრთისასა დაკვად ცხორები-
სათს სოფლისა, და თვსთა სისხლთა დათხევითა გამოვსნამ
კაცობრივისა თბისამ მძლავრებისაგან საეშმაკოასა, არ-
ამედ ამასცა წყლითა და სულითა განწმედასა ჩუენსა,
რომელი ქრისტემან მოგუმაღლა ნათლისღებითა, რაჟამს
ახალი აღმოშობამ მომცა ჩუენ, წყლითა და სულითა
განწმინდნა¹⁰ რამ, ვინამთგან პირველი იგი პირველსა მა-
მასა ადამს¹¹ შეემწიკულა¹² და ცოდვილ-ექმნა¹³ თვსისა
მიერ ურჩებისა.

9. ვინამცა ბრძენსა და¹⁴ ქრისტეს საიდუმლოთა¹⁵ კეთი-
ლად გულისვმისმყოფელსა ვის არა უხაროდის (E223v)
ესოდენტა ამათ ზედა ნიჭთა მისმიერთა, რაჟამს ჰაეროვან

- 1 დაშვილებამ] და სჯილებამ BC, დასჯილებამ BF
- 2 სჯულიერებასა F
- 3 ნათელს-იღონ D
- 4 ცათა BIL
- 5 სასუფეველისა C
- 6 უდაბნოასა C
- 7 აიხუნა CF
- 8 ჯუარისამიერსა] სჯულისამიერსა I
- 9 ძე C
- 10 განწმინდნა BCE
- 11 ადამსა A
- 12 შეემწიკულა DF
- 13 ექმნ C
- 14 და] –L
- 15 საიდუმლოთა C

იყოს¹ სულითა, აღსა(C196V)ვსექმნილი ქრისტესმიერთა ჰაეროვნებითა. ჩუენცა უკუე აღვიმღერებდეთ, საყუარელ-ნო, მიმღებელნი წყლისა მიერ და სულისა ნათლისღებასა და ბორცუთა ხატ-ვექმნებოდი² და მოცემულსა ჩუენდა მხიარულებასა სულიერთა კრთომითა ვაჩუენებდეთ და ვითარცა ყოვლად ახალთბექმნულნი³ და⁴ ძუელის შობის განმძარცუელნი, მწინკულევანსა⁵ ვიტყვ და ბოროტად ბიწინსა შეცოდებასა, განახლე(F229V)ბულითა ცხორებითა ვიდოდით და ძუელთა შეგინებათაგან დაესცხრეთ. ნუ შევამწინკულებთ⁶ ამასცა ბრალითა და მოქმედებითა საქმეთა, არალირსთა ამისსა⁷ შუენიერებისათა. ნუ შევექცევით სილოდათა და მთრვალობათა, ნუ აღვაბორგებთ თავთა თვსთა ბილწებითა და არაწმიდებითა და აღვადგინებთ მათ მტაცებლობათა მიმართ, ნუ აღვშჭურა(D137r)ვთ⁸ თავთა⁹ ურთიერთას ნაცვლისმიმღებელობითა, ნუ ვიხარებთ ერთიერთისა დაცემათა ზედა, ნუ მივაგებთ ბოროტსა ბოროტისა¹⁰ წილ, ნუცა რას¹¹ ვჰყოფთ ამათგანსა¹², გინა ამათ¹³ მსგავსსა, რომელნი ძუელისა მის შობისა მსგავს არიან, ანუ მიწიერისა¹⁴ ცნობისა ნაშობ არიან, რომელნი ქრისტემან დაჰვსნნა გამოჩინებითა და ზეგარდამოა შობაა მოგუცა ჩუენ, არა სისხლთა ხრწნილებისაგან მქონებელი გამომავალობისა¹⁵, არამედ წყლისა მიერ განწმედილები-

- 1 იყო I
- 2 ვექმნებოდი G
- 3 ახალთბექმნილნი F
- 4 და] —D
- 5 მწიკულევანსა DFG
- 6 შევამწიკულებთ DFG
- 7 ამისსა B
- 8 აღვსჭურავთ BCDF
- 9 თავთა] +თვსთა B, +თავთა E
- 10 ბოროტისა] კეთილისა F
- 11 რასა C
- 12 ამათგანსა] +ყოვლადვე C
- 13 ამათსა K
- 14 მიწერისა C
- 15 გამომავალობისა C

სა¹ და განბრწყინვებისა², და სულისა მიერ საღმრთოდ განმწმედლობი(E224r)საა³, წმიდა-ყოფასა საღმრთოსა მოქენისა და საიდუმლოსა განწმედასა მოსურნისა⁴.

კეთილად უკუე განვწმედბოლით⁵ განწმედითა სულისაათა და ყოველნი (C197r) ბიწნი განვიყარნეთ სხურებითთა⁶ შეხებითა წყლისაათა და გამოვურვებულნი, მბერვე(A105v)ლობითა სულისაათა წმიდანი, სიწმიდით ვდღესასწაულობდეთ წმიდა ნათლისღებასა⁷ ქრისტესსა და ბრწყინვალენი ბრწყინვალედ მოუვდეთ ნათლისმომცემელსა⁸ ქრისტესა⁹ და ჰაერო(F230r)ვანნი ჰაეროვანად შევეხნეთ ჰაეროვანმოფელსა ქრისტესა¹⁰, რამეთუ უკუეთუ ესრეთ მოუვდეთ მქონებელნი წმიდისა და უბიწოლსა ცხორებისანი, სიხარულით და სიყუარულით¹¹ შემწმუნარნეს ჩუენ და უფრომღა მაშინ იხილოს თუ ნიჭი მისი, წმიდად დაცვული ჩუენ შორის, და არა შემწმუნებულნი¹² ცოდვისა ბილწებათაგან, რამეთუ ესევეითარსა ეძიებს მას იგი ჩუენგან წარდგინებად მისსა, ვითარიცა მოუცემიეს იგი.

10. არამედ ესევეითარნი რამე საქმენი წინააღმდეგომისა¹³ ზრახვად მაიძულებენ ცხორებისათს თქუენისა, რამეთუ ვინაა¹⁴ მოქალაქობენ ჩუენ შორის ბრძოლანი? ვინაა¹⁵ გარდაერინეს ბარბაროზებრნი ზედამოსლვანი? ვინაა ზედა-აღმიდგეს ჩუენ ბანაკნი სარკინოზთანი¹⁶? ვინაა განმ-

- 1 განწმედილობისა F
- 2 და განბრწყინვებისა] –K
- 3 განწმედილობისა F
- 4 მოსურნისა B
- 5 განწმედბოლით B
- 6 სხურებითთა F
- 7 ნათლისა ღებასა C
- 8 ნათლისმცემელსა CEG, ნათლისა მომცემელსა D
- 9 ქრისტესსა CEHKL
- 10 ქრისტესსა HKL
- 11 და სიყუარულით] –C, ~სიყვარულით და სიხარულით L
- 12 შემწმუნებულნი C, შემწმუნებულნი DF
- 13 წინააღმდეგომისა BF
- 14 ვინააღმდეგან F
- 15 ვინა C
- 16 სარაკინოზთანი BFGK

რავლდა¹ ესოდენი სრწნილება და მარბეველობა? ვინაჲ იქმნებინ დაუცხრომელნი დათხევანი კაცთა სისხლები-სანი? ვინაჲ ჭამენ გუამებსა კაცთასა მფრინველნი² ცისანი? ვინაჲ დაირღუეს³ ეკლესიანი? ვინაჲ იგინების ჯუარი? ვინაჲ იგმობების⁴ თვთ ქრისტეცა⁵, მომცემელი ჩუენდა⁶ ყოველთა კეთილთაჲ⁷ და თვთ ამისცა⁸ ბრწყინვალებისაჲ⁹, პირებითა წარმართთაჲთა? და სამართლად (E224v) ვმობს ჩუენდა მომართ¹⁰: „თქუენ ძლით სახელი ჩემი იგმობების¹¹ წარმართთა შორის“, რომელი-ესე უსაზარელეს¹² არს ჩუენ-და ყოველთა ძვრთა შემთხუევისასა.

(C197v) ამიერვე ღმრთისმოძულენი და¹³ მძუნვარენი¹⁴ სარკინოზნი¹⁵, ნამდვლვე (D137v) თვთ საძაგელნი მოოვრე-ბისანი, წინამსწარმეტყუელებით წინა თქუმულნი ჩუენდა, ადგილთა, რომელი არა (F230v) ჯერ-არს, მარბეველობენ და ქალაქთა იავრობენ¹⁶, აგარაკთა¹⁷ მკიან და დაბნებთა¹⁸ წუევენ¹⁹, წმიდათა ეკლესიათა მოსწუევენ²⁰ და დიდთა მონ-ასტერთა²¹ დააქცევენ, ბანაკსა ბერძენთასა²² ეწყეებიან

-
- 1 განმრავალდა C
  - 2 მფრინველენი F
  - 3 დაირღუეს D
  - 4 იგმობვის BFG
  - 5 ~ქრისტეცა თვთ I
  - 6 ~ჩუენდა მომცემელი I
  - 7 ყოველთა კეთილთაჲ] –L
  - 8 ამისიცა C
  - 9 ბრწყინვალებისა C
  - 10 მიმართ ABEGHIJKL
  - 11 იგმობვის BE, იგმობები C
  - 12 უსაზარელეს B
  - 13 და] –B
  - 14 მძუნვარენი] –B, მძუნვარენისა C
  - 15 სარეკეანნი B, სარაკიანნი FGH
  - 16 იავრობენ ADHIJKL
  - 17 აგარაკთა C
  - 18 დაბნებთ C
  - 19 წუევენ+და F
  - 20 მოსწუენ C
  - 21 მონასტერთა C
  - 22 ბერძენთა C, ბრძენთასა I

(B246r) და მბრძოლთა ძლევასა აღადგინებენ¹, მძლეობასა მძლეობათა თანა შეაქუსვენ² და უფროდს განლაღნებიან ჩუენ ზედა და თუსთა მათ ქრისტესმიმართთა გმობათა აღაორძინებენ³, სიმაღლედ აღებითა რქათადათა და უჯგეროდ გმობითა ღმრთისადათა. ვინაადა ყოველთა მძლეობასა მფრტუნველობენ და მკედართმძღუანველსა⁴ მათსა, დაუპყრობელსა ეშმაკსა, ყოვლითა მოსწრაფებითა მიემსგავსებიან, მისსა მას მზუაობრობასა⁵ მიბაძვებულნი⁶, რომლითა-იგი ზეცით გარდამოვარდა და ბნელ არმურ⁷ იქმნა. რომელი-ესე ვერმცა ექმნა ბილწთა მათ⁸, ვერცა ესოდენი ძალი მოეგო, ვიდრე ესოდენისა ქმნად და თქუმადმდე უშჯულოებით⁹, არა თუმცა პირველად ჩუენ გინებულგუექმნა ნიჭი და უპირატეს ჩუენ შეგუეგინა სიწმიდე ჩუენი და შეგუეწუხა თუთ¹⁰ ნიჭთომცემელიცა იგი ქრისტე და აღგუეძრა იგი რისხვად ჩუენდა მო(A106r)მართ, რომელი-იგი სახიერ არს და უმე(E225r)ცარ ბოროტთა, ვითარცა წყარო კაცთმოყუარებისაჲ და არა მნებებელი ხილვად წარწყმედასა კაცთასა და სრწნილებასა. არამედ ნამძღვრე ჩუენ მიზეზ ვიქმნენით ამათ ყოველთა და არცა ერთი სიტყუაჲ გუეპობის ჩუენ სიტყუს(C198r)-საგებე(F231r)ლად, რამეთუ რომელი სიტყუაჲ ანუ ადგილი მოგუეცეს ჩუენ სიტყუსგებისაჲ¹¹, ესოდენთა ნიჭთა მომღებელთა მის მიერ და ყოვლისავე შემამწინკულებელთა¹², ყოვლითავე ბიწიან-ქმნითა საქმეთადათა?

11. ვინაადა უკუეთუ ოდენ აწ ისმენთ¹³ ჩემ მვე-

-
- 1 აღნადგინებენ G, აღდგინებენ C
  - 2 შეაქსვენ C
  - 3 აღაორძინებენ] აღადგინებენ B
  - 4 მკედართა მძღუანველსა C
  - 5 მზაკვაობრობასა G
  - 6 მიმბაძველნი G
  - 7 აღმურ F
  - 8 ვერმცა ექმნა ბილწთა მათ] –G
  - 9 უსჯულოებით DF
  - 10 თუთ] –CE
  - 11 სიტყუს საგებელად L
  - 12 შემამწიკულებელთა DF
  - 13 ისმინეთ C, ისმინოთ G

დრებელისასა¹, რამეთუ უეჭუელად თანამდებ ხართცა რწმუნებად, კეთილად და მამობრივ განმზრახებელისა თქუენისა და მორჩილ ხართ სიტყუათა ჩემთა, სინანულითა განვკადოთ ესოდენი სიმძაფრე ბოროტთა და მოვიქცეთ მისსა მიმართ ყოვლითა სულითა, რამეთუ სხუად სასოებად ცხორებისა ჩუენისა² არა განსაზღვრებულ არს, თვნიერ მოქცევა³ მისსა, რომელი-იგი ბუნებითითა კაცთმოყუარებითა და სახიერებითა არა უგულებელს-ჰყოფს სინანულსა ჩუენსა, არამედ მყის სიხარულით მიითუალოს⁴ და შემცველთა ამათგან ჩუენთა⁵ ძვრთა გამომივსნნეს. რამეთუ ამისთვის (D138r) მიუშუა ამათ მისლვად, რაათა ჭიმითა და აღვრითა ამთვნეს დაუმწყსელობანი⁶ ჩუენნი და ყოს მიზიდვა და მიახლება ჩუენი (B246v) მისსა მიმართ, რაათა არა ესრეთ განსრულნი ამის ცხორებისაგან, მიმღებელ ვიქმნეთ სოფლისა ამის თანა და მჯიღებასა⁷, დაუსრულებელად⁸ შემწუველსა⁹ და¹⁰ დაუღევენელად მტანჯველსა ჩუენსა და მარადის საღმობიერად ტკივილთდამრთველსა. ვინაჲცა, (E225v) ძმანო, მსწრაფლ მივიხილოთ¹¹ სინანულისა მიმართ და თანაღმობად მოვდრიკოთ იგი, რამეთუ უყუარს მოდრეკად თანაღმობისა მიმართ თანანერგისა მისთვის და ღმრთეებისა სახიერებისა თვისსა, (F231v) ვიდრელა აღძრვად მრისხანებად და ძვრისყოფად¹² პატიჟის¹³ მივდითა ჩუენ მიერ ქმნილთა ბოროტთაათა.

- 1 მევედრებელისასა C
- 2 ჩუენისაჲ] ჩუენისა+მისსაჲ C
- 3 მიქცევაჲ B
- 4 მიითუალავს C
- 5 ჩუენთა] –B
- 6 უმწყველობანი B, დაუმწყველობანი ADEFGH
- 7 დასჯიღებასა BCDF
- 8 დაუსრულებელსა B
- 9 შემწყველობასა B, შემწუფლსა C
- 10 და] –GHL
- 11 მივიხილოთ C
- 12 ძვრის-ყოფად K
- 13 პატიჟისა C, პატივის K

ვინააფთვან უკუე¹ უწყით² კაცთმოყუარებაჲ მისი, ღმრთისმოყუარებით მივისწრაფოთ მისსა და კეთილთა საქმეთა მიერ ვახაროთ მას, შემოსითა ნათლისა³ სამოსელთაათა და ზედადადებითა ჩუენდა ბრწყინვა-
 ლეთა (C198V) სულისა სამკაულთაათა,⁴ რაჟამს ყოვლად-
 შუენიერობით⁵ და თვნიერ სიბ(A106v)ნელისა თუალით-
 მხილველ მისსა ვიქმნნეთ და ეგრეთღა ვდღესასწაულობ-
 დეთ ნათელთმშობელსა ამას დღესასწაულსა მისსა და
 აღვასრულებდეთ კრებასა⁶, დედასა ყოველთა⁷ ბრწყინვა-
 ლებათასა და მშობელსა ყოვლისა ქმნულკეთილობისასა,
 რაათა ზეცისასა⁸ მასცა სასუფეველსა მისსა⁹ შევიდეთ
 და მუნისა მის ნათლითშემოსილობისა¹⁰ მკუმეველ¹¹ ვი-
 ქმნნეთ და მიმღებელ კეთილთა საუკუნეთა მისაღებელ-
 თა¹², ნამძლვევ დაუსრულებელთა, მხოლოდ მდგომთა და
 შეურყეველთა, მისვე¹³ თავადისა ქრისტეს, ღმრთისა და
 მაცხზოვრისა, ჩუენ, უძლურთა ამათ გლახაკებისა¹⁴ და
 სიმდაბლისაჲსა, რომელმან ესოდენ დაიმდაბლა თავი თვისი
 ჩუენთვის და ესოდენთა მათ სიმაღლეთა თვსთა მკკდრ
 და ზიარ მიჩინნა ჩუენ, რომლისა თანა მამასა მშობელსა,
 თანა ყოვლადწმიდით და მის თანა ყოველთა დაბადე-
 ბულთა მფლობელით სულითურთ, (E226r) თანამეუფით¹⁵
 მისით არსებითა¹⁶ ღმრთეებრივითა, დიდებაჲ, პატივი,

-
- 1 უკუე] –GHL
  - 2 ვუწყით H
  - 3 ნათლის B
  - 4 და ზედა დადებითა ჩუენდა ბრწყინვალეთა სულისა სა-
 მკაულთაათა] –GHL
  - 5 ყოვლადშუენიერებით BC
  - 6 კრებასა] +და G
  - 7 ყოველთა F
  - 8 ზეცისაცა K
  - 9 მისსა] –C
  - 10 ნათლითშემოსილებისა C
  - 11 მკუმეველ C
  - 12 მისაღებელთა GHL
  - 13 მის BF
  - 14 გლახაკებისა D
  - 15 თანამეუფებით C
  - 16 არესებითა C

სიმტკიცე¹, დიდად გონიერება² და თაყუნისცემა³, ყოვ-
ლადვე⁴ და⁵ აწ და მარადის და⁶ უკუნითი უკუნისამდე⁷.
ამინ⁸.

-
- 1 სიმტკიცე] +და C
  - 2 დიდად გონიერება] დიდგონიერება BFGHIJKL
  - 3 თაყუნისცემა] +მამისა და ძისა I
  - 4 ყოვლად I
  - 5 და] –CGHL
  - 6 და აწ და მარადის და] აწდა I
  - 7 უკუნისამდე] +იყავნ, იყავნ L
  - 8 და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.] –C

ნაშრომში გამოყენებული ლიტერატურა

- გაბიძაშვილი 2009: გაბიძაშვილი ენრიკო, ძველი ქართული მწერლობის ნათარგმნი ძეგლები, ჰომილტიკა, თბილისი, 2009.
- იოანე მოსხი 1960: იოანე მოსხი, „ლიმონარი“, ტექსტი გამოკვლევითა და ლექსიკონით გამოსცა ილია აბულაძემ, თბილისი, 1960.
- კეკელიძე 1957: კორნელი კეკელიძე, ეტიუდები ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან. ტ. V. 1957.
- მეტრეველი 1959: ელ. მეტრეველი, ევრემ მცირის ავტოგრაფი, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ხელნაწერთა ინსტიტუტის მთამბე, I, თბილისი, 1959.
- საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, მუზეუმის ხელნაწერთა ახალი (Q) კოლექცია, I, თბილისი, 1957.
- საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა (ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის (A) კოლექციისა), IV, თბილისი 1954.
- ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა (ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის (A) კოლექციისა), I₂, თბილისი, 1976.
- ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა (ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის (A) კოლექციისა), I₄, თბილისი, 1985.
- ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა (ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექცია), I, თბილისი, 1959.
- ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა (ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექცია), II, თბილისი, 1961.

- ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა (ყოფილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების (S) კოლექცია), III, თბილისი, 1969.
- ჭელიძე 2004: ედიშერ ჭელიძე, „ცხონების აღმოცისკრება“, თბილისი, 2004.
- ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექციისა), III, თბილისი, 1948.
- ხელნაწერთა აღწერილობა, საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ყოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექციისა), V, თბილისი, 1949.

ხელნაწერები

A-182 (XIII)	Jer. 38 (XII-XIV)
A-186 (XVII-XVIII)	Q-103 (1749)
A-394 (XVIII)	Q-127 (XVIII)
A-643 (XIX)	Q-336 (1874)
A-1170 (XI-XII)	Q-485 (1766)
H-1347 (XI-XII)	S-139 (XVIII-XIX)
H-2350 (XVIII)	S-1276 (XI-XIII)
Jer. 17 (XII-XIV)	S-4933 (1712)
Jer. 23 (XII-XIII)	

- Болотов 1994: Болотов В., Лекции по истории Древней Церкви, т. IV. Москва, 1994.
- Галин 1853: Галин Г., Святой Софроний, Патриарх Иерусалимский, сочинение студента Киевской духовной академии, Григория Галина, Киев, 1853.

- Дворкин 1997: Дворкин А., Моноэнергизм, монофелитизм и VI Вселенский собор, Альфа и Омега №2, Москва, 1997.
- Деяния 1908: Деяния вселенских Соборов, Т. VI. Казань, 1908.
- Карабинов 1912: *Карабинов И. А., Рецензия на книгу: Кекелидзе К. Иерусалимский Канонарь VII века, Грузинская версия*, Христианское чтение, № 5, СПб., 1912.
- Кекелидзе 1912: *Кекелидзе К., Иерусалимский Канонарь VII века, Грузинская версия*, Тбилиси, 1912.
- Лapidус 1999: Лapidус И., прот. Святой Софроний, патриарх Иерусалимский и его борьба с монофелитством, Диссертация на соискание степени кандидата богословия, Сергиев Посад, 1999.
- Попович 1890: Попович К., Патриарх Иерусалимский Софроний, как богослов, проповедник и песнописец, Киев, 1890.
- Blake 1924: Blake R., Catalogue des manuscrits georgiens de la bibliotheque patriarcale grecque a Jerusalem, 1924.
- Schonborn 1972: Schonborn Ch., Sophrone de Jerusalem. Vie monastique et confession dogmatique. Paris 1972.
- Παπαδόπουλος-Κεραμεύς 1898 : Παπαδόπουλος-Κεραμεύς Α., Ανάλεκτα Ιεροσολυμιτικής Σταχυολογίας, τ. 5, Πετρούπολις, 1898.